Programmabegroting 2027

Gemeente Lingewaard

Inhoudsopgave

Algemeen 5

Aanbiedingsbrief 5

Leeswijzer 7

Financiën 9

2027 in één oogopslag 24

De programma's 26

1. Veiligheid 26

2. Verkeer, vervoer en waterstaat 29

3. Economie 34

4. Onderwijs 37

5. Sport en cultuur 40

6. Sociaal domein 45

7. Volksgezondheid en milieu 55

8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing 59

9. Bestuur en ondersteuning 63

De paragrafen 68

Paragraaf 1 Lokale heffingen 68

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing 83

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen 92

Paragraaf 4 Financiering 98

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering 103

Paragraaf 6 Verbonden partijen 107

Paragraaf 7 Grondbeleid 113

Paragraaf 8 Klimaat, Energie en Circulariteit 116

Paragraaf 9 Openbaarheid 119

Financiële overzichten 120

Algemene dekkingsmiddelen 120

Overhead 121

Investeringsplan 2027 - 2030 122

Meerjarenbegroting 2027 - 2030 124

Reserves en voorzieningen 127
Incidentele baten en lasten 132
Structurele mutaties reserves 136
Prognose balans 137
EMU-saldo 138
Autorisatie investeringsbudgetten 139

Bijlagen 140
Kerngegevens 140
Beleidsindicatoren 141
Overzicht grote investeringsprojecten 144

Algemeen

Aanbiedingsbrief

Beste leden van de raad,

Hierbij bieden wij u de Programmabegroting 2027-2030 aan. Deze begroting markeert een belangrijk moment: het is de eerste begroting van dit college. Daarbij bouwen wij voort op de goede koers die in de afgelopen bestuursperioden is ingezet. Het is belangrijk om vast te houden aan beleid dat werkt en resultaten oplevert. Tegelijkertijd geven wij met deze begroting een eerste invulling aan de ambities uit het coalitieakkoord *Samen voor Lingewaard*, door deze te vertalen naar concrete plannen en bijbehorende middelen. Zo leggen wij een solide basis voor de komende bestuursperiode.

Uitwerking van het coalitieakkoord
Normaal gesproken wordt nieuw beleid opgenomen in de kadernota. Door de gemeenteraadsverkiezingen en de daaropvolgende coalitievorming was het dit jaar niet mogelijk om voor de zomer in een kadernota de ambities voor de komende periode uit te werken. Daarom is dit jaar een beleidsarme kaderbrief opgesteld. Een eerste uitwerking van het coalitieakkoord krijgt nu een plek in deze begroting. Hiervoor is een aparte paragraaf opgenomen met aanvullend beleid en intensiveringen van bestaand beleid, inclusief de financiële vertaling daarvan.

De huidige financiële situatie vraagt om terughoudendheid. Met de keuzes die we in deze begroting maken, gaan we alleen structurele verplichtingen aan als het nodig is. Zo houden we financiële ruimte beschikbaar om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. In aanloop naar de Kadernota 2028 werken we de ambities uit het coalitieakkoord verder uit. In de Kadernota 2028 leggen wij deze voor aan uw raad om deze integraal af te wegen. De keuzes in deze begroting zijn daarom realistisch en gericht op de toekomst. We hebben oog voor de leefbaarheid in onze kernen en zoeken een goede balans tussen onze ambities en de financiële ruimte.

Groei in balans
Onze gemeente blijft groeien. De complexiteit van de woningbouwopgave neemt toe. De ontwikkeling van onze kernen, de bereikbaarheid van onze gemeente, de energietransitie, de uitdagingen rondom netcongestie en klimaatbestendigheid en de beschikbaarheid van voorzieningen hangen nauw met elkaar samen en vragen om zorgvuldige afwegingen. We vinden het belangrijk dat nieuwe ontwikkelingen bijdragen aan de leefbaarheid van onze kernen en aansluiten bij de behoeften van onze inwoners. Groei vraagt daarom om een integrale benadering, waarbij we deze opgaven niet afzonderlijk bekijken, maar in samenhang afwegen.

Een weerbare en veerkrachtige samenleving
De wereld om ons heen verandert. Geopolitieke spanningen, cyberdreigingen, extreem weer en de kwetsbaarheid van vitale voorzieningen vragen steeds meer aandacht. Van gemeenten wordt steeds meer verwacht dat zij voorbereid zijn op verstoringen en samen met inwoners, maatschappelijke organisaties en andere partners werken aan een samenleving die schokken kan opvangen en zich snel kan herstellen. Ook staan we in het sociaal domein voor een andere grote opgave. De beschikbaarheid en betaalbaarheid van zorg en ondersteuning staan onder druk door de vergrijzing, een groeiende zorgvraag en krapte op de arbeidsmarkt.
Hoewel de aard van deze uitdagingen verschilt, kent de aanpak veel overeenkomsten. In beide gevallen investeren we samen met inwoners en maatschappelijke partners in sterke gemeenschappen, sociale

verbondenheid, preventie en samenredzaamheid. Een samenleving waarin mensen naar elkaar omzien, elkaar ondersteunen en verantwoordelijkheid nemen voor hun omgeving, is beter bestand tegen maatschappelijke verstoringen én helpt de druk op zorg en ondersteuning te beperken. Daarmee versterken maatschappelijke weerbaarheid en de transformatie van het sociaal domein elkaar en bouwen we samen aan een veerkrachtig en toekomstbestendig Lingewaard.

Financieel verantwoord, met oog voor onzekerheid
Een financieel gezonde huishouding is een van onze speerpunten uit het coalitieakkoord. De begroting laat in de eerste jaren een negatief saldo zien. Het structurele saldo, bestaande uit de vaste, jaarlijks terugkerende uitgaven en inkomsten, is daarentegen in alle jaren positief.

De negatieve saldi komen voort uit incidentele lasten, zoals locatiegebonden kosten uit het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP), frictiekosten in het sociaal domein naar aanleiding van de bezuinigingsopgave uit de Begroting 2026 en de implementatiekosten van de Omgevingswet. Deze incidentele nadelen dekken wij uit de algemene reserve. Gezien de omvang van die reserve is dat financieel verantwoord.

De financiële positie van gemeenten is onzeker. Begin 2027 brengt de Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd een advies uit over de verhouding tussen de kosten van de jeugdzorg en de beschikbare middelen. Het kabinet noemt dit advies zwaarwegend, waardoor er vanaf 2028 mogelijk extra middelen naar het gemeentefonds gaan. Daarnaast is het effect van de herverdeling van het gemeentefonds, die vanaf 2029 verder wordt ingevoerd, nog onzeker. De verwachting is dat dit in ieder geval nadelig is.

Omdat de begroting structureel sluitend is, hebben wij de ruimte om deze uitkomsten af te wachten. Wij vinden het niet verantwoord om vooruit te lopen op onzekerheden. Dit sluit aan bij het advies van de VNG om, gezien de huidige onzekerheden, terughoudend te zijn met aanvullende bezuinigingen vanaf 2028. Daarom nemen wij in deze begroting geen aanvullende bezuinigingen of lastenverhogingen op. Daarbij kiezen wij voor rust in de portemonnee voor onze inwoners.

Samen bouwen aan Lingewaard
Met deze eerste begroting van dit college zetten wij een belangrijke eerste stap in de uitvoering van het coalitieakkoord. We doen dit met realisme en vertrouwen en vooral samen. Samen met u als raad, met onze inwoners, ondernemers en partners. Zo bouwen wij verder aan een leefbaar, duurzaam, veilig en toekomstbestendig Lingewaard.

Lingewaard, 28 september 2026

Burgemeester en wethouders

Leeswijzer

Per onderdeel van de begroting lichten we toe welke informatie hierin is opgenomen.

Algemeen

Naast de aanbieding en deze leeswijzer bestaat dit onderdeel uit 2 onderwerpen:

Financiën

- *Financiële resultaten*
  Hier wordt het begrote resultaat gepresenteerd van 2027 tot en met 2030, met hierbij een beoordeling of er sprake is van een structureel sluitende begroting. Met eventuele structurele effecten vanuit de doorwerking van het jaar 2026 is al zo veel mogelijk rekening gehouden bij de opstelling van deze begroting.
- *Van Kadernota naar Begroting*
  In dit onderdeel zijn de financiële mutaties na de Kadernota opgenomen en toegelicht.
- *Aanvullend beleid & intensivering bestaand beleid*
  Hier is het aanvullend beleid en de intensivering van bestaand beleid van deze begroting opgenomen en toegelicht.
- *Programmaresultaten*
  Hierin is een overzicht opgenomen van de baten, lasten en reservemutaties per programma. Ter vergelijking zijn ook de werkelijke cijfers van 2025 en de begroting van 2026 opgenomen.
- *Stelposten loon- en prijsstijging*
  In dit onderdeel nemen wij u mee in de stand van de stelposten die opgenomen zijn in de begroting voor de prijsstijgingen en areaalvergroting en de ontwikkeling van de salarissen.
- *Uitgangspunten begroting*
  Hier is het overzicht opgenomen van de uitgangspunten die gehanteerd zijn in deze begroting met betrekking tot de indexering en de circulaire gemeentefonds.

2027 in één oogopslag

Hierin is opgenomen waar het geld van onze gemeente naartoe gaat, waar dit vandaan komt en wat inwoners betalen aan de gemeente.

Programma’s

Een programma is een samenhangend geheel van activiteiten. Per programma benoemen we de externe ontwikkelingen, de inhoudelijke onderwerpen, de doelen die we willen bereiken en wat we hiervoor gaan doen. Ook zijn de relevante beleidsnota's en eigen indicatoren opgenomen. Als laatste staan we stil bij de financiële kant van het programma binnen het onderdeel 'Wat kost het?' en het investeringsplan. In programma 6 Sociaal domein is een extra onderdeel toegevoegd: 'Strategische agenda sociaal domein'. Hierin is opgenomen hoe wij de komende jaren de middelen uit de Reserve Sociaal Domein en de Reserve Van beschermd wonen naar beschermd thuis inzetten.

De titel van het programma Sport, cultuurproductie en cultuurparticipatie korten we vanaf dit jaar in tot Sport en cultuur. Dit is korter en duidelijker. Alleen de titel wijzigt. De inhoud, de indeling en het budget blijven ongewijzigd, zodat de vergelijking met voorgaande jaren helder blijft.

Paragrafen

De paragrafen zijn programma overstijgend. In de paragrafen leggen we de beleidslijnen vast met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten en de lokale heffingen. Naast de acht verplichte paragrafen, zijnde lokale heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, financiering,

bedrijfsvoering, verbonden partijen, grondbeleid en openbaarheid, heeft de gemeenteraad de paragraaf 'Klimaat en energie' toegevoegd.

Financiële overzichten

Hierin staat aanvullende financiële informatie, zoals een overzicht van de overhead, het investeringsplan en de reserves en voorzieningen. Deze onderdelen zijn in sommige gevallen verplicht, maar ook informatief van aard.

Bijlagen

In de bijlagen van deze Begroting zijn naast een aantal basisgegevens het overzicht grote investeringen en de verplichte beleidsindicatoren opgenomen.

Financiën

Financiële resultaten 2027 - 2030

Op 2 juli 2026 stelde u de Kaderbrief 2027 vast. Daarna deden zich een aantal ontwikkelingen voor waardoor het saldo van de meerjarenbegroting is gewijzigd. Dit betreft het financieel effect van de meicirculaire 2026, die ook in de raadsvergadering van 2 juli 2026 is behandeld en vastgesteld. De andere financiële ontwikkelingen die leiden tot het geactualiseerde saldo lichten wij toe in het onderdeel Van Kadernota naar Begroting 2027.
Hieronder staat het geactualiseerde saldo van de meerjarenbegroting 2027-2030. De begrotingssaldi zijn tot en met 2029 negatief. In 2030 is het saldo positief. Een negatief saldo gaat ten laste van de algemene reserve, een positief saldo komt ten gunste van de algemene reserve. De tekorten in 2027 tot en met 2029 en het overschot in 2030 leiden samen tot een onttrekking van € 2.062.000 aan de algemene reserve.

(bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Saldo meerjarenbegroting 2027-2030	-958 N	-245 N	-939 N	81 V

Voor de beoordeling of er sprake is van een structureel sluitende begroting corrigeren wij de saldi van de meerjarenbegroting met de incidentele baten en lasten, zie het overzicht hieronder. Hieruit blijkt dat het structurele saldo van de meerjarenbegroting in alle jaren sluit met een positief saldo.

(bedragen x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Saldo meerjarenbegroting 2027-2030	-958 N	-245 N	-939 N	81 V
Elimineren:				
Bij: Incidentele lasten	3.785	1.327	2.119	1.920
Af: Incidentele baten	-1.691	-173	-230	-8
Saldo incidentele lasten en baten	2.094	1.154	1.889	1.912
Structurele saldo meerjarenbegroting 2027-2030	**1.136** V	**909** V	**950** V	**1.993** V

Van Kaderbrief naar Begroting 2027

Bedragen x € 1.000

	2027	2028	2029	2030
Saldo Meerjarenbegroting (MJB) vóór Meicirculaire '26 en Kadernota '27	**1.188**	**-495**	**-283**	**167**
Verzelfstandiging Tennis en Padelvereniging	14	24	10	23
Toegankelijkheid kasteel de Kinkelenburg	-	-13	-13	-13
Kaderbrief 2027	419	567	642	642
Meicirculaire 2026*	-791	-664	-1.071	-165
Saldo vóór actualisatie MJB 2027-2030	**830**	**-581**	**-715**	**654**
Prijsstijgingen en areaalvergroting 2027	41	151	29	232
Kapitaallasten	258	956	552	321
Loonkosten	-49	-150	-151	-188
Wachtgelden voormalige wethouders	-209	-140	-82	-11
Informatisering en automatisering	155	335	423	58
Sociaal domein	-1.279	-564	-564	-564
Belastingen en verzekeringen	-172	-172	-172	-172
VGGM Actualisatie begroting 2027-2030	-52	-80	-80	-80
Onroerend zaakbelasting (OZB)	175	203	129	293
Overige belastingen	-43	-43	-43	-43
Grondexploitaties	-457	-499	-520	-574
Doorbelasting uren aan investeringen	500	500	500	500
Afval en riolering	166	123	74	96
Verkiezingen	-	130	-	-130
Overig - afwijkingen < € 50.000	-59	-45	-50	-75
Totaal na actualisatie bestaand beleid	-195	123	-671	316
Aanvullend beleid in intensivering bestaand beleid	-763	-369	-269	-236
Saldo Meerjarenbegroting 2027-2030	**-958**	**-245**	**-939**	**81**

* De mutatie in 2027 is € 137.000 lager dan het raadsvoorstel van de Meicirculaire 2026, omdat dit bedrag al in de Kaderbrief 2027 is verwerkt.

Toelichting van Kadernota naar Begroting

Prijsstijgingen en areaalvergroting 2027
In de Begroting 2026 is de stelpost voor prijsstijgingen en areaalvergroting structureel verhoogd naar € 2,9 miljoen per jaar. Daarnaast heeft de raad bij de meicirculaire 2026 besloten de extra middelen die via het gemeentefonds beschikbaar zijn gekomen voor prijsstijgingen aan deze stelpost toe te voegen. In deze begroting zijn de verwachte prijsstijgingen en areaalvergroting voor 2027 verwerkt. De hiervoor benodigde middelen vallen lager uit dan het beschikbare budget binnen de stelpost. Dit leidt tot de voordelen die in de bovenstaande tabel zijn opgenomen.
Op basis van de huidige inzichten is de verwachting dat een structurele stelpost van € 2,9 miljoen ook voor de komende jaren reëel is.

Kapitaallasten
Bij de begroting actualiseren we jaarlijks de planning en de hoogte van de lopende en nieuwe investeringen. Deze actualisatie leidt tot mutaties in alle jaren. De voordelen in alle jaren worden veroorzaakt door het doorschuiven van planningen van investeringen en daarnaast het actualiseren van de investeringsbudgetten. Het extra grote voordeel in 2028 wordt veroorzaakt door het doorschuiven van de realisatie van een MFA in Huissen naar 2028, waarmee de kapitaallasten starten in 2029 in plaats van 2028.

Loonkosten
Elk jaar stellen we de salarislasten bij op basis van de CAO en de verwachte stijging van het salaris op basis van de indexering in de meicirculaire 2026. Deze nieuwe doorrekening heeft een beperkt structureel negatief effect van ongeveer 0,5% van de totale loonsom.

Wachtgelden voormalige wethouders
Als gevolg van het vertrek van voormalige wethouders zijn lasten opgenomen voor Appa-uitkeringen (ook wel wachtgeld genoemd). De hoogte en de duur van deze uitkering zijn afhankelijk van de individuele situatie, waaronder de duur van het wethouderschap, de leeftijd en eventuele inkomsten naast de Appa-uitkering. In deze berekening is uitgegaan van de bekende situatie per juli 2026.

Informatisering en automatisering
Het automatiserings- en informatiseringsplan is voor de begroting geactualiseerd. Deze actualisatie leidt tot een structureel voordeel. Dit voordeel wordt onder andere veroorzaakt door de verlenging van de afschrijvingstermijn van de ICT-infrastructuur van 5 naar 7 jaar.

Sociaal domein
Hieronder worden per onderwerp de belangrijkste afwijkingen toegelicht binnen het sociaal domein.

<u>Participatie</u>
Binnen Participatie ontstaat een structureel nadeel van € 621.000 op de uitkeringslasten (BUIG). Het aantal bijstandsuitkeringen groeit naar verwachting van 450 naar circa 480. Door beperkte uitstroom naar werk en een toenemend aandeel inwoners met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt nemen de uitkeringslasten structureel toe. Van dit nadeel hangt € 457.000 samen met het niet realiseren van de structurele bezuinigingsdoelstelling uit de begroting 2026.
Daarnaast ontstaat een incidenteel nadeel van € 390.000 op de re-integratiekosten. Door de groei van het aantal bijstandsgerechtigden en de complexere ondersteuningsvraag hebben meer inwoners een langduriger en intensiever re-integratietraject nodig. Hierdoor stijgen de gemiddelde kosten per cliënt en nemen de totale uitgaven aan re-integratie toe. We verwachten dat deze stijging tijdelijk is doordat we in 2026 en 2027 investeren in een meer mensgerichte en effectieve inzet van re-integratie-instrumenten, gericht op het

vergroten van de uitstroom naar werk. Omdat de effecten van deze aanpak naar verwachting op termijn zichtbaar worden, is de verhoging van het budget voor re-integratie vooralsnog incidenteel van aard.

Jeugd

Binnen Jeugd ontstaat een structureel nadeel van € 214.000. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een hogere bijdrage aan Veilig Thuis (€ 140.000) als gevolg van een toename van meldingen van huiselijk geweld en de daarmee samenhangende veiligheidsbeoordelingen en onderzoeken. Daarnaast nemen de kosten voor jeugdreclassering (€ 56.000) toe doordat meer jeugdigen gebruikmaken van deze voorziening dan waarop de begroting was gebaseerd.
Daarnaast ontstaat in 2027 een incidenteel nadeel van € 450.000 binnen de specialistische jeugdhulp. Hoewel het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van jeugdhulp afneemt, neemt de complexiteit van de casuïstiek toe. Een beperkte groep jeugdigen met zeer complexe problematiek maakt een steeds groter deel van de totale jeugdzorgkosten uit, met name door de inzet van jeugdzorg met verblijf en intensieve individuele begeleiding. Omdat deze trajecten naar verwachting ook in 2027 doorlopen, leidt dit tot een incidentele overschrijding van het beschikbare budget. We zetten in op maatregelen om deze complexe vorm van zorg op termijn te beperken.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Binnen de Wmo is er sprake van een voordeel van € 425.000 in 2027 waarvan € 300.000 structureel.
Het structurele voordeel betreft de huishoudelijke hulp. In de afgelopen jaren is gebleken dat de groei van het aantal aanvragen lager uitvalt dan eerder werd verwacht en afgegeven indicaties worden niet altijd volledig benut. Hierdoor kan het budget, bovenop de bezuinigingen in de Begroting 2026, structureel met € 300.000 worden verlaagd.
Daarnaast zien we dat het gebruik van de dagbesteding al enkele jaren een dalende trend laat zien. Ook verschuift het aanbod naar lichtere vormen van dagactiviteiten. Hierdoor realiseren we de geplande bezuiniging van € 125.000 een jaar eerder, wat leidt tot een incidenteel voordeel in 2027.

Belastingen en verzekeringen

Het structurele nadeel wordt voornamelijk veroorzaakt door de stijging van de zuiveringsheffing en de watersysteemheffing. We zien al enkele jaren dat deze lasten hoger uitvallen dan begroot. Op basis van de gerealiseerde kosten in de afgelopen drie jaar hebben we de begroting hiervoor structureel naar boven bijgesteld. Daarnaast zijn de WOZ-waarden van onderwijslocaties en sportaccommodaties hoger dan eerder geraamd, wat leidt tot hogere OZB-lasten. Daar staat echter ook een voordeel tegenover in de vorm van hogere OZB-opbrengsten.

VVGM Actualisatie begroting 2027-2030

Op 2 juli jl. heeft de gemeenteraad de Ontwerpbegroting 2027 van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) behandeld. Hierin is opgenomen dat er extra lasten zijn bij de VGGM in verband met stijgende kosten van de TBC-bestrijding, het programma vaccineren en het spaarverlof. Ook is de bezuiniging op de versterking bedrijfsvoering teruggedraaid. In de Kadernota 2027 is van de extra bijdrage al € 15.000 verwerkt. In deze begroting verwerken we het restant van de aanvullende bijdrage conform de Ontwerpbegroting 2027.

Onroerende zaakbelasting (OZB)

In 2026 is er sprake van hogere WOZ-waarde dan in de begroting rekening mee gehouden. Dit leidt tot een voordeel dat structureel in de OZB opbrengsten die doorwerkt in 2027 en verder. Zie ook de 2e Tussentijdse rapportage 2026. Een gedeelte van de hogere OZB opbrengsten, zijnde € 78.000 heeft betrekking op de onderwijslocaties en sportaccommodaties. Deze OZB betalen wij als gemeente zelf, waardoor hier eenzelfde nadeel tegenover staat. Zie ook de toelichting bij Belastingen en verzekeringen.

Overige belastingen
Het nadeel wordt veroorzaakt door de salarisstijging van de belastingsamenwerking (conform CAO) en de meerkosten van een nieuwe waarderingsapplicatie en de waarderingskamer. Daarnaast is de tariefstelling van de toeristenbelasting gewijzigd. Er was rekening gehouden met een verhoging van de toeristenbelasting van € 0,25 in 2026 naar € 1,50 en een verdere verhoging naar € 1,67 in 2027. Deze beoogde verhoging is aangepast en er is nu sprake van een gedifferentieerd tarief. Dit is een tarief van € 1,25 voor verblijf op een kampeerterrein in mobiele kampeeronderkomens, stacaravans of vakantieonderkomens op vaste standplaatsen. Voor andere verblijven, zoals een bed & breakfast is het tarief € 2,50 per persoon per nacht. Deze aanpassing leidt tot een structureel nadeel van € 20.000 per jaar.

Grondexploitaties en faciliterende projecten
We belasten al een aantal jaar in werkelijkheid minder uren door aan faciliterende projecten en grondexploitaties dan we begroten. Hierdoor ontstaat jaarlijks een nadeel in de jaarrekening. De belangrijkste oorzaak is dat de huidige begrotingssystematiek niet meer aansluit bij de feitelijke inzet van medewerkers. Daarnaast worden medewerkers die voor projecten zijn begroot in de praktijk deels ingezet op investeringen, zoals de nieuwbouw van scholen. Daardoor worden minder uren aan projecten toegerekend, wat het nadeel verder vergroot. Zoals in de Jaarstukken 2025 aangekondigd passen we in deze begroting de systematiek aan zodat de begrote uren aansluiten bij de werkelijkheid. Deze aanpassing leidt tot een structureel nadeel van circa € 500.000 per jaar.

Investeringen urentoerekening
Vanaf 2027 belasten we directe uren door aan investeringen. Bij de uitwerking van de aanpassing voor de faciliterende projecten en grondexploitaties hebben we vastgesteld dat directe uren op grond van de regelgeving (Besluit Begroting en Verantwoording) aan investeringen moeten worden doorbelast. Aangezien deze verplichting kort voor het opstellen van de begroting naar voren kwam, konden we nog niet per investering bepalen om hoeveel uren het gaat. We hebben daarom voor deze begroting een voorzichtige inschatting opgenomen van € 500.000 per jaar aan salarislasten die we aan investeringen doorbelasten. Het doorbelasten van uren aan investeringen levert op korte termijn een voordeel op voor de exploitatie. Daar staat tegenover dat deze kosten onderdeel worden van de investering en in latere jaren via afschrijving en rente (kapitaallasten) terugkomen in de begroting. Daardoor is het voordeel in de eerste jaren het grootst en neemt het geleidelijk af. De aanvullende kapitaallasten die hieruit voortvloeien zijn verwerkt in de post kapitaallasten.
De inschatting van € 500.000 is voorlopig. In de 1e Tussentijdse rapportage 2027 werken we per investeringsbudget uit hoeveel uren we verwachten, en stellen we het bedrag daarop bij.

Afval & riolering
Elk jaar wordt opnieuw de toerekening van de lasten aan de heffing voor de riolering en afval berekend. In 2026 leidt deze geactualiseerde toerekening tot een voordeel. Dit voordeel wordt met name veroorzaakt door een stijging van de extracomptabel toe te rekenen kosten, zoals perceptiekosten, BTW en overhead.

Verkiezingen
Door de val van het kabinet en de vervroegde Tweede Kamerverkiezingen in 2025 verschuift de planning van de volgende Tweede Kamerverkiezingen van 2028 naar 2030. Dit leidt tot een voordeel in 2028 en eenzelfde nadeel in 2030.

Overige afwijkingen < € 50.000
Dit betreft meerdere afwijkingen, die elk afzonderlijk kleiner zijn dan € 50.000.

Aanvullend beleid en intensivering bestaand beleid
Het aanvullend beleid en de intensivering bestaand beleid wordt gespecificeerd en toegelicht in de volgende paragraaf.

Aanvullend beleid & intensivering bestaand beleid

Jaarlijks bevat de kadernota voorstellen voor nieuw beleid en voor de intensivering van bestaand beleid. Deze voorstellen kunnen voortkomen uit de uitvoering van moties, nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen, gewijzigde wet- en regelgeving of voortschrijdende inzichten.

In een verkiezingsjaar is er een beleidsarme kaderbrief en krijgt de begroting een bijzonder karakter. Dan wordt daarin de eerste invulling gegeven aan de ambities van het nieuwe college, zoals vastgelegd in het coalitieakkoord. Daarmee vormt de begroting niet alleen een uitwerking van lopende beleidsdoelen, maar ook van de bestuurlijke koers voor de nieuwe bestuursperiode.

Gezien de onzekerheden rondom de toekomstige ontwikkeling van de gemeentelijke financiën kiest het college voor een behoedzame financiële koers. Daarom zijn de voorgestelde aanvullende budgetten incidenteel van aard en zo beperkt mogelijk gehouden. Het college wil hiermee voorkomen dat vooruitlopend op toekomstige ontwikkelingen en de verdere uitwerking van het coalitieakkoord, grote financiële verplichtingen worden aangegaan. Daarnaast blijft de gemeenteraad nadrukkelijk in positie om afzonderlijk af te wegen of en op welke wijze grotere investeringen wenselijk en haalbaar zijn.

In onderstaande tabel zijn de ambities opgenomen waarvoor op dit moment aanvullend budget wordt gevraagd met daaronder een toelichting per post. Voor plannen waarvoor op een later moment aanvullende besluitvorming nodig is, legt het college afzonderlijke voorstellen aan de raad voor.

Pro-gram-ma	Omschrijving	Investe-rings-budget	Lasten 2027	Lasten 2028	Lasten 2029	Lasten 2030
	Coalitieakkoord					
1	Verkennende fase Weerbare samenleving		45.000	-	-	-
1	Regisseur weerbare samenleving		92.500	92.500	92.500	92.500
2	Onderzoeken vrachtverkeer Huissen		90.000	-	-	-
2	Impuls Mobiliteitsmaatregelen		100.000	100.000	-	-
2	Verbetering aansluiting Lingewaard op de A325		50.000	-	-	-
5	Actualisatie groenbeleid en uitvoeringsplan vergroening pleinen en woonwijken		100.000	-	-	-
8	Impuls woningbouw		100.000	-	-	-
	Totaal Coalitieakkoord		***577.500***	***192.500***	***92.500***	***92.500***
	Overig					
2	Uitbreiding capaciteit toezicht energietransitie		-	-	-	-
5	Incidentele subsidie Koelhuis Huissen		33.000	33.000	33.000	-
5	GALA preventief beleid		20.000	20.000	20.000	20.000
5	Inzet cultuurcoaches		17.000	17.000	17.000	17.000
5	Uitvoeringsbudget Sport		33.000	33.000	33.000	33.000
5	Beheer hondenlosloopgebieden		30.000	30.000	30.000	30.000
5	Bestaanszekerheid: financiële educatie voor jongeren		40.000	40.000	40.000	40.000
7	Uitvoeringsplan Klimaatadaptatie		12.500	-	-	-

Pro-gram-ma	Omschrijving	Investe-rings-budget	Lasten 2027	Lasten 2028	Lasten 2029	Lasten 2030
9	Voorbereiding verduurzaming klimaatinstallatie gemeentehuis	60.000	-	3.000	3.000	3.000
	Totaal Overig		***185.500***	***176.000***	***176.000***	***143.000***
	Totaal aanvullend beleid en intensivering bestaand beleid		**763.000**	**368.500**	**268.500**	**235.500**

Toelichting aanvullend beleid en intensivering bestaand beleid

Coalitieakkoord

Verkennende fase weerbare samenleving
Met dit incidentele budget worden de eerste bouwstenen van een weerbare samenleving gerealiseerd. Daarbij wordt geïnvesteerd in het bevorderen van de zelf- en samenredzaamheid, het versterken van de samenwerking met maatschappelijke partners, het ondersteunen van lokale initiatieven die bijdragen aan maatschappelijke weerbaarheid en de voorbereiding van noodsteunpunten. Als de verkenning daartoe aanleiding geeft, kan ook worden geïnvesteerd in voorzieningen die kritische gemeentelijke processen en dienstverlening bij langdurige verstoringen versterken. Het budget voor 2027 vormt daarmee de eerste stap in de verdere uitvoering van de weerbaarheidsopgave en maakt een gefaseerde aanpak in de daaropvolgende jaren mogelijk.

Regisseur weerbare samenleving
In 2026 is gestart met de ontwikkeling van een lokale aanpak voor maatschappelijke weerbaarheid, gebaseerd op de VNG-handreiking. Deze ontwikkeling is onder regie van de Regisseur Weerbare Samenleving in gang gezet en wordt in 2027 voortgezet. Lokale risico's, kwetsbaarheden, maatschappelijke netwerken en kansen worden verder in beeld gebracht. Samen met de veiligheidsregio, maatschappelijke organisaties en andere partners wordt gewerkt aan deze organisatiebrede opgave. Door lokale inzichten te combineren met regionale en landelijke ontwikkelingen wordt steeds duidelijker welke vraagstukken er liggen en wat nodig is om te komen tot een toekomstbestendige aanpak.

Onderzoeken vrachtverkeer Huissen
Om het vrachtverkeer door de kom van Huissen te verminderen, voeren wij in 2027 verschillende samenhangende onderzoeken uit. Deze onderzoeken geven inzicht in de mogelijkheden om vrachtverkeer beter te routeren en het aantal vrachtwagenbewegingen door Huissen te beperken. Dit betreft de volgende onderzoeken:

Truckspotting 2027 (€ 30.000)
Met actualisatie van het onderzoek Truckspotting kunnen we de (convenant-)afspraken met bedrijven monitoren en doorgaan met het maken van afspraken die helpen om minder vrachtverkeer door Huissen te laten rijden.

Verkennend onderzoek bewegwijzering bedrijventerreinen (€ 20.000)
De bewegwijzering kan helpen bij de route die het vrachtverkeer kiest. We verkennen daarom de mogelijkheden om de bewegwijzering naar bedrijventerreinen op omliggende wegen aan te passen.

Verkennend onderzoek beïnvloeding navigatiesystemen vrachtverkeer (€ 15.000)
De digitale bewegwijzering via navigatiesystemen kan helpen bij de route die het vrachtverkeer rijdt. We verkennen daarom de mogelijkheden om de navigatiesystemen te beïnvloeden.

Verkennend onderzoek parkeerterrein Looveer (€ 25.000)
Een parkeerterrein op of bij industrieterrein Looveer kan het aantal vrachtwagenritten door Huissen verminderen. Het gaat om vrachtverkeer van en naar de bedrijven die op het terrein gevestigd zijn. In dit onderzoek verkennen we de mogelijkheden hiervoor.

Impuls mobiliteitsmaatregelen
In 2026 is met de vaststelling van het coalitieakkoord incidenteel budget beschikbaar gesteld voor een impuls op bereikbaarheid en mobiliteit. Dit geld besteden we aan knelpunten op uitvoeringscapaciteit. Beleidsmatig kent 2027 de voortzetting van bestaande ontwikkelingen en een aantal nieuwe onderzoeken.
We houden er rekening mee dat alle bestaande capaciteit daarvoor nodig is. Aansluitend, in 2028, krijgen onderzoek conclusies dan een vervolg.
Omdat we parallel aan beleidsontwikkeling in 2027 en 2028 tegelijkertijd meer uitvoeringscapaciteit op bestaande verkeersknelpunten en het Gemeentelijk Mobiliteitsplan (GMP) willen, stellen we voor om de hiervoor beschikbaar gestelde middelen voor 2026 ook in 2027 en 2028 beschikbaar te stellen. Daarmee kan de extra inspanning op mobiliteitsmaatregelen twee jaar worden voortgezet. Daarna, als onderzoeken zijn afgerond en vertaald in een vervolg, kan een structurele afweging worden gemaakt over de benodigde capaciteit voor beleidsontwikkeling, uitvoering en beheer.

Verbetering aansluiting Lingewaard op de A325
In de gebiedsaanpak A325 wordt ingezet op het afwaarderen van de rijsnelheid op de A325. Als gevolg daarvan is overleg mogelijk over een extra aansluiting vanuit Lingewaard, wat eerder vanuit de wegbeheerder bezwaarlijk was. Hiervoor is nodig dat we onderzoek doen naar de lokale en regionale toegevoegde waarde van zo'n extra aansluiting, als onderbouwing voor het overleg met andere overheden.

Actualisatie groenbeleid en uitvoeringsplan vergroening pleinen en woonwijken
Om uitvoering te geven aan de ambitie uit het coalitieakkoord om de leefbaarheid in de woonkernen te versterken door vergroening, biodiversiteit, klimaatadaptatie en de aanpak van hittestress, wordt in 2027 een integraal uitvoeringsplan opgesteld voor de vergroening van pleinen en woonwijken als onderdeel van de herijking van het groenbeleid. Hiervoor worden de groenstructuurkaarten geactualiseerd en gecombineerd met onder andere hittekaarten, zodat inzichtelijk wordt waar vergroening het meest nodig en kansrijk is. Op basis hiervan wordt een kansenkaart met concrete locaties voor bomen en andere vergroeningsmaatregelen opgesteld. Zo komen de locaties in beeld waar vergroening het meest effectief kan bijdragen aan een aantrekkelijke, gezonde en klimaatbestendige groene leefomgeving. Onderdeel van het uitvoeringsplan is het in beeld brengen van de daarbij benodigde investerings-, beheer- en onderhoudskosten.

Gelijktijdig worden het groenbeleid en de bijbehorende beleidsregels geactualiseerd, zodat toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen bijdragen aan een gezonde, klimaatbestendige en kwalitatief groene leefomgeving. Het uitvoeringsplan vormt de basis voor besluitvorming door de gemeenteraad over toekomstige investeringen in vergroening vanaf 2028.

Voor de herijking van het groenbeleid, inclusief de benodigde analyses, de actualisatie van de groenstructuurkaarten en het opstellen van het bijbehorende uitvoeringsplan, is in 2027 een incidenteel onderzoeksbudget van € 100.000 benodigd. Daarnaast wordt € 25.000 ingezet vanuit reeds beschikbare middelen binnen het programma Landschap, Natuur en Biodiversiteit (LNB), waarmee het totale budget voor de planuitwerking uitkomt op € 125.000.

Impuls woningbouw
In 2026 is met de vaststelling van het coalitieakkoord incidenteel budget beschikbaar gesteld voor een impuls op woningbouw. Dit geld besteden we aan knelpunten op personele capaciteit.
Vanwege de omvang van de bouwopgave en de afspraken in de Woondeal geven we nu prioriteit aan de grote projecten. Omdat we vinden dat elke woning telt, gaan we ook werk maken van onze kleinere woningbouwplannen. En als aanvullend beleid het makkelijker maakt om kleine particuliere initiatieven tot uitvoering te brengen, moeten ook die worden beoordeeld en via het omgevingsplan worden geborgd.
Tegelijk zien we een voortgaande juridisering bij nieuwe plannen, groot en klein. Door deze ontwikkelingen is er een tekort op de formatie voor de juridische planbegeleiding. Voor 2027 wordt daarom voorgesteld om incidenteel € 100.000 in te zetten. Hiervoor wordt capaciteit bij de planjuristen ingehuurd hetgeen voorkomt dat plannen vertraging oplopen. In de tussentijd wordt onderzocht in hoeverre de formatie van de planjuristen structureel uitgebreid moet worden. Indien blijkt dat dit nodig is, wordt dit opgenomen in de kadernota 2028.

Overig

Uitbreiding capaciteit toezicht energietransitie
De verbetering en uitbreiding van het elektriciteitsnetwerk door Liander in Lingewaard is in volle gang. Op dit moment wordt gewerkt aan de uitbreiding van het 20 kV-netwerk met ruim 90 kilometer. Tegelijkertijd wordt het aantal transformatorhuisjes met ruim 200 stuks uitgebreid. Dit jaar is ook gestart met de buurtaanpak (verbetering van laagspanningskabels in alle kernen), die naar verwachting doorloopt tot ten minste 2033.

De omvang van deze werkzaamheden is dusdanig dat de coördinatie en het toezicht niet meer binnen de bestaande capaciteit passen. Extra capaciteit is nodig om werkzaamheden in de openbare ruimte goed af te stemmen, vergunningen en uitvoeringsafspraken te bewaken en toezicht te houden op een veilige en zorgvuldige uitvoering van de werkzaamheden. Deze extra capaciteit betalen we uit de extra inkomsten uit leges voor vergunningen en de vergoedingen die we ontvangen voor werkzaamheden in de openbare ruimte.

Aangezien de omvang van deze werkzaamheden naar verwachting nog minimaal acht jaar op een hoog niveau blijft, betreft het structurele extra capaciteit. We monitoren jaarlijks de omvang van de werkzaamheden en de benodigde inzet. Wanneer de werkzaamheden in de toekomst afnemen, brengen we ook de capaciteit weer in overeenstemming met de benodigde inzet.

Incidentele subsidie ‘t Koelhuis Huissen
Door de verhuizing van tafeltennisvereniging Hutaf naar de nieuwe sporthal op De Blauwenburcht in Huissen ontstaat vanaf 2027 een tekort in de exploitatie van ’t Verenigingsgebouw ‘t Koelhuis. De overige gebruikers van het gebouw kunnen op dat moment nog niet verhuizen, omdat de multifunctionele accommodatie (MFA) in het centrum van Huissen naar verwachting pas rond 2030 beschikbaar komt. Omdat het vertrek van Hutaf voortvloeit uit het gemeentelijke accommodatiebeleid, stellen wij voor om gedurende drie jaar een tijdelijke overbruggingsbijdrage van € 33.000 per jaar beschikbaar te stellen. Hiermee blijft de accommodatie beschikbaar voor de resterende verenigingen totdat vervangende huisvesting gereed is. De bijdrage wordt achteraf verrekend op basis van het daadwerkelijk gerealiseerde exploitatietekort.

GALA preventief beleid
Tot en met 2026 worden drie onderdelen van het preventief beleid gefinancierd vanuit incidentele middelen uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Deze financiering loopt eind 2026 af. Voor de voortzetting van deze activiteiten zijn daarom vanaf 2027 structurele middelen nodig. Het gaat om de volgende onderdelen:

1. *Preventie mentale gezondheid - Move ya Hippo*
   Move ya Hippo is een workshop gericht op preventie van mentale gezondheid voor kinderen in de

basisschoolleeftijd. Het programma wordt positief beoordeeld door het onderwijs en sluit aan bij het versterken van de samenwerking tussen onderwijs en jeugdzorg op het gebied van preventie, wat als uitgangspunt is benoemd in het coalitieakkoord.

2. *Preventie huidkanker en Hitteplan*
   Het aantal gevallen van huidkanker is de afgelopen tien jaar landelijk verdubbeld. Op de lange termijn ontwikkelt 1 op de 5 inwoners een vorm van huidkanker. Bewustwording over verantwoord zongedrag is daarom belangrijk. Daarom plaatsen we zonnebrandpalen op publieke plekken en zijn we gestart met een bredere bewustwordingscampagne. Daarnaast voeren we het Hitteplan uit.
3. *Dementievriendelijke gemeente*
   Met deze middelen zetten we het beleid voor dementievriendelijke gemeente na afloop van de incidentele middelen voort. We zien een landelijke trend van dubbele vergrijzing en daarmee samenhangend een toename van het aantal inwoners met dementie. Dit maakt inzet op het creëren van een dementievriendelijke samenleving belangrijk.

Inzet cultuurcoaches
De cultuurcoaches stimuleren cultuurparticipatie en cultuureducatie in Lingewaard. Samen met inwoners, culturele organisaties en scholen geven zij uitvoering aan de Cultuurnota en coördineren zij het Cultuurakkoord. Hun werk draagt ook bij aan een sterke sociale basis. Deelname aan cultuur bevordert sociale contacten, vergroot de mentale veerkracht en helpt zwaardere zorgvragen te voorkomen. De inzet van de cultuurcoaches loopt nu grotendeels via tijdelijke GALA-middelen. Deze financiering loopt eind 2026 af. Voor de voortzetting van de inzet van de cultuurcoaches zijn daarom vanaf 2027 aanvullende structurele middelen nodig.

Uitvoeringsbudget Sport
Met het uitvoeringsbudget sport maken wij het lokale sport- en beweegaanbod zichtbaar en toegankelijk. Sjors Sportief en Max Vitaal geven kinderen, volwassenen en senioren overzicht van het aanbod in hun buurt. Het digitale platform brengt alles op één plek samen. Met activiteiten als de beweegtestdagen en de wandelchallenge bereiken wij ook inwoners die minder vanzelfsprekend gaan sporten. De beweegtestdagen geven inzicht in de eigen gezondheid en signaleren risico's vroegtijdig. Deze voorzieningen dragen bij aan preventie en aan de doelen uit het coalitieakkoord. Tot nu toe betalen wij dit uit tijdelijke GALA-middelen. Die ontvangen wij vanaf 2027 niet meer. Voor de voortzetting van deze activiteiten zijn daarom vanaf 2027 structurele middelen nodig. Voor het deel van het platform en Sjors Sportief en Max Vitaal (samen € 23.500) is al een toezegging gedaan voor 2027 in de beschikking van 2026.

Beheer hondenlosloopgebieden
Op 2 juli 2026 heeft de gemeenteraad de motie Behoud hondenweides unaniem aangenomen. In deze motie roept de raad op de huidige omheinde losloopgebieden te behouden en het financieel effect van € 30.000 per jaar te betrekken bij de Begroting 2027. We hebben deze extra lasten in de begroting opgenomen. Daarmee kunnen de omheinde losloopgebieden behouden blijven.

Bestaanszekerheid: financiële educatie voor jongeren
Met dit voorstel bestendigen we de financiële educatie van Money Start op het Pro College Bemmel en breiden we deze uit naar het OBC Huissen. Jongeren leren praktische vaardigheden rondom geldzaken, schulden, toeslagen en financiële verplichtingen vanaf 18 jaar. Hiermee versterken we hun financiële zelfredzaamheid en bestaanszekerheid en dragen we bij aan het voorkomen en doorbreken van armoedeproblematiek. Deze inzet komt voort uit bestaande afstemming met scholen. Beide scholen hebben aangegeven behoefte te hebben aan een programma voor financiële educatie. Daarmee sluit Money Start aan bij het coalitieakkoord om via bestaande overlegstructuren met schoolbesturen en professionals te bespreken hoe preventie voor jongeren kan worden versterkt.

Uitvoeringsplan klimaatadaptatie
Door budget van € 12.500 beschikbaar te stellen voor het project Steenbreek Lingewaard is er ook voor het jaar 2027 een minimale uitvoeringsagenda. Het gaat wel om een uitgeklede agenda, maar daarnaast steken we dit jaar ook veel energie in de regionale en lokale stresstesten, en de opmaak van de lokale uitvoeringsagenda.

Voorbereiding verduurzaming klimaatinstallatie gemeentehuis
Uit onderzoek is gebleken dat aanpassingen van de klimaatinstallatie en gemeentehuis nodig zijn. Als voorbereiding op dit traject wordt een Programma van Eisen opgesteld en wordt een aanbestedingstraject doorlopen. Het voorbereidingskrediet voor deze voorbereidende werkzaamheden bedragen € 60.000. Hiermee wordt de basis gelegd voor de verdere uitwerking van het project en wordt inzicht verkregen in de technische aanpassingen, mogelijkheden, de uitvoeringswijze en de bijbehorende investeringskosten.
De aanbestedingsprocedure voor de uitvoering wordt gestart onder voorbehoud van het beschikbaar stellen van de benodigde middelen voor de uitvoering van het project.
Na afronding van het voorbereidingstraject wordt een compleet investeringsvoorstel ter besluitvorming aan de raad voorgelegd. Hiermee behoudt de raad de mogelijkheid om op basis van een uitgewerkt plan en een onderbouwde kostenraming een definitief besluit te nemen over de uitvoering van het project.

Resultaten 2027 per programma

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** per programma weergegeven.

Bedragen x € 1.000

		2025 Werkelijk	2026 Begroot	2027 Begroot	2027 Lasten	2027 Baten
1	Veiligheid	-4.842	-5.167	-5.668	-5.730	62
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	-6.814	-7.467	-8.853	-9.272	419
3	Economie	-554	-1.285	-1.489	-4.527	3.038
4	Onderwijs	-5.675	-6.331	-5.733	-6.257	523
5	Sport en cultuur	-9.120	-10.483	-10.186	-12.151	1.965
6	Sociaal domein	-48.637	-52.052	-53.953	-70.059	16.106
7	Volksgezondheid en milieu	-1.298	-2.873	-2.311	-15.588	13.277
8	Volkshuisvesting, Leefomgeving, Stedelijke vernieuwing	969	-4.174	-3.274	-7.543	4.269
9	Bestuur en ondersteuning	83.689	84.232	89.369	-29.556	118.925
	Saldo exclusief mutaties reserves	**7.718**	**-5.599**	**-2.098**	**-160.683**	**158.585**
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	-503	-301	**-265**	-600	334
3	Economie	-938	-	-	-	-
4	Onderwijs	63	277	**32**	-	32
5	Sport en cultuur	-750	781	**27**	-8	35
6	Sociaal domein	461	763	**123**	-461	584
7	Volksgezondheid en milieu	121	1.098	**312**	-	312
8	Volkshuisvesting, Leefomgeving, Stedelijke vernieuwing	718	867	-	-	-
9	Bestuur en ondersteuning	748	1.745	**910**	-	910
	Saldo inclusief mutaties reserves	**7.638**	**-369**	**-958**	**-161.751**	**160.793**

Stelposten loon- en prijsstijging

	2027	2028	2029	2030
Prijsstijgingen en areaalvergroting	-	2.900.000	5.800.000	8.700.000
Stijging salarissen	305.000	1.295.000	2.173.000	3.109.000
Totaal	**305.000**	**4.195.000**	**7.973.000**	**11.809.000**

Prijsstijging en areaalvergroting
In de tabel is de stand van deze stelpost opgenomen ná verwerking van de prijsstijgingen en areaalvergroting in deze begroting. Daarom is de stelpost € 0 in 2027, immers de effecten voor 2027 zijn al structureel verwerkt. Op basis van de gemiddelde prijsstijging in 2027 blijft de stelpost op het huidige niveau van € 2,9 miljoen structureel per jaar.

Stijging salarissen
Deze stelpost is bedoeld voor de verwachte loonontwikkeling na afloop van de huidige cao Gemeenten. Deze loopt van 1 april 2025 tot en met 31 maart 2027. De daarin afgesproken salarisstijgingen zijn rechtstreeks in de loonkosten verwerkt en dus niet in deze stelpost opgenomen.
Voor de periode daarna is de verwachte loonontwikkeling gebaseerd op de ramingen voor het bruto binnenlands product prijs, zoals opgenomen in de meicirculaire 2025. Dit leidt tot de volgende verwachte stijgingspercentages:

- 0,9% in 2027 (bruto binnenlands product prijs (2,5%) minus CAO verhoging in 2027)
- 2,9% in 2028
- 2,5% in 2029
- 2,6% in 2030

Uitgangspunten begroting

Omschrijving	Uitgangspunt
Lonen en sociale lasten	Tot 1 april 2027 op basis van de huidige CAO. Vanaf 1 april 2027 op basis van het prijs bruto binnenlands product zoals opgenomen in de meicirculaire 2026 (2027: per 1 april 2,5% - 2028: 2,9% - 2029: 2,5% - 2030: 2,6%).
Prijsindexering exploitatie	2,5% (Prijs bruto binnenlands product Meicirculaire 2026, jaarschijf 2027).
Prijsindexering investeringen	We passen alleen 4,18% indexering toe op de investeringsbudgetten van onderwijshuisvesting. Deze indexatie is gebaseerd op de BDB-index.
Algemene uitkering gemeentefonds	Meicirculaire 2026
Onroerende zaakbelasting	Een verhoging van 5,8%. Dit bestaat uit de gecombineerde bruto binnenlands product index in de meicirculaire 2026 van 4,3% en een extra verhoging van 1,5% zoals besloten in de Kadernota 2024.
Afvalstoffenheffing en riool- en waterzorgheffing	Een indexering van 2,5%, uitgaande van kostendekkende tarieven.
Overige lokale heffingen	2,5% (Prijs bruto binnenlands product Meicirculaire 2026, jaarschijf 2027).
Omslagrente	1,50%
Kapitaalmarktrente (lang)	4,00%
Geldmarktrente (kort)	2,50%
Het aantal inwoners en woningen zijn onderdeel van de berekeningen van onder andere de algemene uitkering, de opbrengst onroerendezaakbelastingen, de opbrengsten bouwleges en de bijdragen aan samenwerkingsverbanden.	
Aantal inwoners	48.050 (per 1 januari 2027)
Aantal woningen	20.857 (per 1 januari 2027)

2027 in één oogopslag

Waar gaat het geld naar toe?

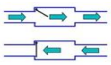
	Programma	lastenx€1.000	% van totaal
1	Veiligheid	-5.730	3,5%
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	-9.872	6,1%
3	Economie	-4.527	2,8%
4	Onderwijs	-6.257	3,9%
5	Sport en cultuur	-12.159	7,5%
6	Sociaal domein	-70.520	43,6%
7	Volksgezondheid en milieu	-15.588	9,6%
8	Volkshuisvesting, Leefomgeving, Stedelijke vernieuwing	-7.543	4,7%
9	Bestuur en ondersteuning	-29.556	18,3%
	Totaal van de programma's	**-161.751**	**100%**

Waar komt het geld vandaan?

	Programma	Baten x €1.000	% van totaal
1	Veiligheid	62	0,0%
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	754	0,5%
3	Economie	3.038	1,9%
4	Onderwijs	555	0,3%
5	Sport en cultuur	2.000	1,2%
6	Sociaal domein	16.690	10,4%
7	Volksgezondheid en milieu	13.589	8,5%
8	Volkshuisvesting, Leefomgeving, Stedelijke vernieuwing	4.269	2,7%
9	Bestuur en ondersteuning	119.836	74,5%
	Totaal van de programma's	**160.793**	**100%**

Wat betalen inwoners?

De gemeente ontvangt ook geld uit lokale belastingen en heffingen. Hieronder ziet u wat een inwoner van Lingewaard jaarlijks betaalt.

	2027	2026
 OZB (gemiddeld tarief per woning)	€ 617,58	€ 583,71
 Riool- en waterzorgheffing		
- gebruiker	€ 155,10	€ 151,31
- eigenaar/gebruiker	€ 234,93	€ 229,20
 Afvalstoffenheffing (per adres)*		
Vast tarief	€ 278,40	€ 266,64
Diftar per lediging	€ 9,90	€ 9,45
 Toeristenbelasting		
- verblijf op camping	€ 1,25	€ 1,25
- overige overnachtingen	€ 2,50	€ 2,50

De programma's

1. Veiligheid

Onder dit programma vallen taken met betrekking tot toezicht en handhaving van de openbare orde, het tegengaan van georganiseerde criminaliteit en het bevorderen van een veilige woon- en leefomgeving. Via de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) richten we ons ook op brandweerzorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Ontwikkelingen

Openbare orde en veiligheid in een samenleving met uiteenlopende opvattingen
Maatschappelijke en politieke vraagstukken kunnen leiden tot uiteenlopende opvattingen en toenemende polarisatie. Het blijft daarom belangrijk maatschappelijke ontwikkelingen tijdig te signaleren, het gesprek met inwoners en partners te voeren en transparant te communiceren over beleid en besluitvorming. Zo dragen we bij aan een veilige en verbonden samenleving.

Toename zorg- en veiligheidsvraagstukken
Zowel landelijk als lokaal hebben we te maken met complexe uitdagingen op het snijvlak van zorg en veiligheid. Het aantal incidenten met personen met verward gedrag blijft landelijk toenemen. Lokaal zien we daarnaast een verschuiving: het aantal acute politie-incidenten neemt af, terwijl het aantal signalen waarbij zorg en begeleiding nodig zijn, toeneemt. Ook stijgt het aantal complexe zorg- en veiligheidsmeldingen waarin regie en afstemming noodzakelijk zijn. Dit vraagt om een sterk en goed samenwerkend netwerk van zorg- en veiligheidspartners. De gemeente vervult hierbij een regisserende en verbindende rol.

Weerbaarheid en veerkracht op lokaal niveau
Geopolitieke spanningen, cyberdreigingen, klimaatverandering en mogelijke uitval van vitale voorzieningen vergroten de noodzaak om de weerbaarheid en veerkracht van onze samenleving te versterken. In lijn met de landelijke VNG-agenda Weerbaarheid en Veerkracht op Lokaal Niveau werken we samen met de VGGM en andere partners aan een goede voorbereiding op crises, de continuïteit van vitale processen en de zelfredzaamheid van inwoners en organisaties. Hiermee versterken we onze weerbaarheid tegen zowel acute incidenten als langdurige ontwrichtende situaties.

Femicide en gendergerelateerd geweld
Landelijk krijgen femicide en andere vormen van gendergerelateerd geweld steeds meer politieke en maatschappelijke aandacht. De samenleving onderkent in toenemende mate de ingrijpende gevolgen van deze problematiek. Bewustwording is belangrijk, net als vroegtijdige signalering en een effectieve samenwerking tussen betrokken partners. We zetten samen met ketenpartners in op het voorkomen, herkennen en aanpakken van gendergerelateerd geweld.

Wat willen we bereiken?

We willen de veiligheid verbeteren en het veiligheidsgevoel vergroten. Door vroegtijdig en gericht in te grijpen, voorkomen we dat problemen escaleren en leiden tot ernstige situaties. Bijvoorbeeld in het geval van personen met verward gedrag, bij wie problemen kunnen uitmonden in overlast of onveilige situaties. Dit doen we onder andere vanuit het Opgaveteam in nauwe samenwerking met zorg- en veiligheidspartners, zoals het Lokaal Zorg- en Veiligheidsnetwerk, het Zorg- en Veiligheidshuis en het jeugdgroepenoverleg.

We roepen inwoners op om bij te dragen aan een veilige samenleving door overlastgevende en/of verdachte situaties te melden. Waar nodig treden we, vaak samen met partners, repressief op. Daarbij hanteren we een structurele aanpak, omdat veiligheid voortdurende aandacht en bijsturing vraagt.

Onze doelen zijn:
1. Een veilige woon- en leefomgeving;
2. Weerbare inwoners en ondernemers

Wat gaan we doen in 2027?

Een veilige woon- en leefomgeving (doel 1)
- Om woonoverlast te beperken, passen we in een zo vroeg mogelijk stadium buurtbemiddeling toe.
- We willen de bereidheid bij inwoners verhogen om verdachte, ondermijnende en zorgelijke situaties te melden. Dat doen we onder andere door meerdere malen gericht informatie te verstrekken via sociale media en Hét Gemeentenieuws. Ook besteden we minimaal twee keer per jaar aandacht aan de meldkaart en gaan we minimaal twee keer per jaar fysiek met inwoners in gesprek over meldingsbereidheid.
- We zetten in op het voorkomen van alcohol- en drugsgebruik en het tegengaan van jeugdcriminaliteit onder jongeren en jongvolwassenen. Omdat deze doelgroep een verhoogd risico loopt, combineren we preventieve maatregelen als voorlichting en HALT-trajecten met toezicht en handhaving door politie en boa's. Daarnaast continueren we het project VioS (Veilig in en om School) binnen het voortgezet onderwijs en het primair onderwijs.
- We starten met het uitvoeringsprogramma 'Lingewaard veilig voor iedereen 2027–2028', gericht op het vergroten van de veiligheid en het veiligheidsgevoel van inwoners, met specifieke aandacht voor vrouwen. We zetten in op bewustwording, preventie en signalering, waarbij grensoverschrijdend gedrag nadrukkelijk aandacht krijgt. Dit doen we samen met onze maatschappelijke partners door kennis te delen en bestaande programma's, netwerken en werkwijzen waar mogelijk op elkaar af te stemmen.

Weerbare inwoners en ondernemers (doel 2)
- We houden minimaal twee bewustwordingscampagnes en/of bijeenkomsten voor specifieke doelgroepen over (digitale) criminaliteit. Daarnaast organiseren we ten minste één interne en twee externe bewustwordingscampagnes over het herkennen van signalen van ondermijning, waaronder een campagne die zich specifiek richt op het signaleren van arbeids-, seksuele en criminele uitbuiting van kwetsbare groepen, zoals inwoners van opvanglocaties en jongeren.
- Voor de doelgroep jeugd organiseren we minimaal één voorlichtingsbijeenkomst over digitale veiligheid, met specifieke aandacht voor de risico's en gevaren die zij in de onlinewereld kunnen tegenkomen.
- We voeren - samen met onder andere omgevingsdienst, douane, arbeidsinspectie en politie - minimaal één integrale controle uit op elk van de volgende aandachtsgebieden:
    - buitengebied;
    - bedrijven;
    - huisvestingslocaties arbeidsmigranten
    - leegstaande panden.
- We zetten in op een stevige aanpak om te voorkomen dat criminelen voet aan de grond krijgen in onze gemeente. Daarbij passen we onder andere de Bibob-toets toe bij vergunningaanvragen en vastgoedtransacties. Ook voeren we integriteitsonderzoeken uit bij zorgaanbieders. Waar nodig sluiten we woningen en panden bij vondsten van drugs of wapens. En we besteden specifieke aandacht aan locaties waar explosieven worden aangetroffen of gebruikt.
- Om de samenleving beter voor te bereiden op een noodsituatie:

- organiseren we minimaal één voorlichtingsactiviteit gericht op het versterken van de weerbaarheid en veerkracht van inwoners;
- brengen we potentiële locaties voor noodsteunpunten en de randvoorwaarden voor inrichting en inzet daarvan in beeld.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

1	Veiligheid	2025 Werkelijk	2026 Begroot	2027 Begroot	2027 Lasten	2027 Baten
1.1	**Crisisbeheersing en brandweer**	**-3.238**	**-3.462**	**-3.663**	**-3.679**	**17**
60101	Explosievendetectie en -ruiming	7	-22	**-22**	-27	5
60102	Crisisbeheersing en Brandweer	-3.060	-3.250	**-3.430**	-3.441	12
60103	Brandweerposten - Beheer & Onderh.	-185	-190	**-212**	-212	-
1.2	**Openbare orde en veiligheid**	**-1.605**	**-1.705**	**-2.005**	**-2.050**	**46**
60104	Uitvoering APV en Bijz. wetten	-499	-442	**-487**	-513	26
60105	Beleid Openbare Orde & Veiligheid	-615	-693	**-672**	-672	-
60106	Uitvoering Openbare Orde & Veiligh.	-491	-467	**-741**	-761	20
60107	Dierenwelzijn	-	-103	**-106**	-106	-
	Saldo exclusief mutaties reserves	**-4.843**	**-5.167**	**-5.668**	**-5.730**	**62**
	Onttrekkingen reserves	-	-	-	-	-
	Toevoegingen reserves	-	-	-	-	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	**-4.842**	**-5.167**	**-5.668**	**-5.730**	**62**

Beleidsnota's

Integraal Veiligheidsplan 2024-2027
Preventie- en Handhavingsplan Alcohol en Drugs Lingewaard 2025-2028
Algemene Plaatselijke Verordening 2026

Investeringsplan

Voor het programma Veiligheid zijn geen investeringen opgenomen in het Investeringsplan 2027-2030.

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Onder dit programma vallen alle taken die gaan over het aanleggen en onderhouden van de wegen. Inclusief voorzieningen voor fietsers, voetgangers, parkeren, straatinrichting, verkeersborden, straatverlichting, openbaar vervoerhaltes en gemeentelijke watergangen

Ontwikkelingen

Doortrekking A15

In 2026 zijn de werkzaamheden gestart voor de doortrekking van de A15. Er is onder meer een bouwweg aangelegd tussen de Van Elkweg (Bemmel) en de Lodderhoeksestraat (Angeren) en er zijn bypasses gemaakt om bouwwerkzaamheden aan fietstunnels en viaducten uit te kunnen voeren. Opening van de nieuwe A15 met brug over het Pannerdensch Kanaal is gepland in 2031. Gelijk met de weg wordt de snelfietsroute F15 aangelegd. Het project van Rijkswaterstaat is digitaal te volgen via www.via15.nl.

Dorpensingel - oost

Lingewaard en Nijmegen hebben een overeenkomst over de aanleg van de verbinding Ovatonde – Zandsestraat. Zodra de beroepsprocedures zijn afgerond en het bestemmingsplan onherroepelijk is geworden (waarschijnlijk eind 2026), werken we de ontwerptekeningen voor de Dorpensingel-oost uit tot een bestek en uitvoeringstekeningen. De aanbestedingsprocedure verwachten we begin 2027. Vanaf medio 2027 kan dan de aanleg van de Dorpensingel-oost starten.
Voor uitvoering van het deelproject Vossenhol wachten we de planning van werkzaamheden aan kabels en leidingen af. Vitens moet een watertransportleiding vernieuwen en verleggen. Liander wil mogelijk het midden-spanningsnet uitbreiden. Deze aanpassingen zijn noodzakelijk en urgent. Mogelijk wordt het werk aan de nutsvoorzieningen in 2027 uitgevoerd. Aansluitend kan de weg Vossenhol heringericht worden.

Dijkversterking

De Waaldijk en Rijndijk worden vanaf 2029 versterkt. De plannen daarvoor zijn in voorbereiding. Voor de Rijndijk wordt in de voorbereiding onder andere rekening gehouden met een eventuele nieuwe ontsluiting voor autoverkeer tussen Angeren en Huissen, waardoor een deel van de Rijndijk meer autoverkeer richting de aansluiting naar de Pleyroute moet kunnen verwerken. Het waterschap volgt hiervoor de landelijk opgelegde tijdplanning die ervan uitgaat dat in april 2027 bekend is of Lingewaard verder gaat met planontwikkeling voor zo’n extra auto-ontsluiting.

Doorfietsroute Huissen-Arnhem

In 2026 is een intentieovereenkomst gesloten met de gemeente Arnhem, de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen en de provincie Gelderland. De provincie heeft een rijkssubsidie van € 1,5 miljoen aangevraagd vanuit het Nationaal Toekomstbeeld Fiets. Als de financiering rond is wordt de doorfietsroute verder uitgewerkt en voorbereid.

Wat willen we bereiken?

We willen dat onze woon- en werklocaties goed bereikbaar zijn en dat het verkeer veilig kan worden afgewikkeld. Tegelijkertijd zien we dat de verkeersdrukte toeneemt. Opgaven en (prioritaire) maatregelen zijn opgenomen in het Maatregelenprogramma GMP-plus uit 2021 en de Mobiliteitsvisie uit 2022. We vinden het belangrijk dat middelen en maatregelen goed zijn afgestemd op het woningbouwprogramma en op mobiliteitsmaatregelen van andere overheden en wegbeheerders. Om dit te bereiken gaan we in 2027 een koersdocument voorleggen aan de raad en het uitvoeringsprogramma actualiseren. Dit wordt de opvolger van het Maatregelenprogramma GMP-plus.

Onze doelen zijn:
1. Veilige mobiliteit voor alle weggebruikers.
2. Bereikbare en leefbare woonkernen en toegankelijke bedrijventerreinen en optimalisering van de aansluiting op het regionaal hoofdwegennet,
3. Verduurzaming van mobiliteit.

In 2027 wordt hiervoor een richtinggevend document aan de raad voorgelegd.

Wat gaan we doen in 2027?

In 2027 stellen we een richtinggevend document vast voor de ontwikkelrichting van ons mobiliteitsnetwerk dat is afgestemd op de opgaven voor woningbouw, economische ontwikkeling en groene ruimte. Op basis daarvan maken we een uitvoeringsprogramma, als opvolger van het Maatregelenprogramma GMP-plus. Voor infrastructurele en mobiliteitsmaatregelen gaan veiligheid, bereikbaarheid en verduurzaming of toekomstbestendigheid altijd hand in hand. Hieronder is daarom geen scherpe onderverdeling per bovengenoemd doel gemaakt.

Verkeersmaatregelen

In 2027 voeren we projecten uit die nog vanuit het Maatregelenprogramma GMP-plus komen:
- Reconstructie Bredestraat-zuid, inclusief gedeelte Hazekamp (Huissen);
- Reconstructie Huismanstraat (Huissen);
- Uitvoering groot onderhoud-variant bochten Karstraat (Huissen).

Lopende voorbereidingen worden voortgezet en na afronding uitgevoerd voor:
- Reconstructie De Plak als GOW30 (binnen de bebouwde kom Bemmel);
- Reconstructie Karstraat (Bemmel);
- Reconstructie Vossenhol (Bemmel);
- Fietsvoorzieningen De Plak (buiten de bebouwde kom Bemmel).

Daarnaast maken we plannen voor:
- Kruising Polseweg, Stadswal, Gochsestraat, Karstraat
- Aanpak rotonde Van der Mondeweg (Haalderen), inclusief aansluiting Hof van Klein Baal (Haalderen);
- Aanpak rotonde Karstraat-Nijverheidsstraat (Huissen).

Onderzoek en beleid

- We ronden de in 2026 gestarte haalbaarheidsstudies naar een rondweg Huissen en een rondweg Haalderen af. Daarnaast verkennen we wat een aansluiting vanuit Huissen naar de A325 betekent voor ons en voor de regio.
- We continueren onze inzet om de hoeveelheid zwaar vrachtverkeer op de route Karstraat-Stadswal door Huissen te verminderen. Dit doen we door in gesprek te blijven met de bedrijven over hun vrachtverkeer en -route(s). Dat gesprek voeren we onder andere op basis van actuele (truckspotting-) cijfers. Ook doen we onderzoek naar aanpassing van bewegwijzering en beïnvloeding van navigatiesystemen. Voor vrachtverkeer naar het bedrijventerrein Looveer onderzoeken we of een andere parkeeroplossing mogelijk is (door meer parkeerruimte op/bij het terrein). Als naar aanleiding van de onderzoeken investeringen nodig zijn, komen we hiervoor met aanvullende voorstellen naar de raad.
- We verkennen de mogelijkheden voor het overnemen en in eigen beheer nemen van het Lingefietspad, inclusief de financiële gevolgen daarvan. Een besluit hierover verwerken we in de begroting voor 2028.

- We evalueren de Nota Parkeernormen. Daarbij kijken we naar mogelijkheden voor meer gebiedsgericht maatwerk. Op basis daarvan actualiseren we de nota.
- We continueren de uitbreiding van openbare laadinfra voor elektrische auto's. We verkennen ook de mogelijkheden voor uitbreiding zonder gebruikmaking van bestaande parkeerplekken.

Regionale samenwerking

Samen met de Groene Metropoolregio, provincie Gelderland en buurgemeenten werken we aan:

- De realisatie van de Doorfietsroute Huissen-Arnhem;
- Een regionale concessie voor deelfietsen;
- Het regionaal overleg over de snelheidsverlaging voor de A325 en de mogelijkheden voor een aansluiting vanuit Huissen;
- De provinciale planvoorbereiding voor de trajectaanpak N838 (provinciale weg Gendt – Angeren – Huissen).

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

2	Verkeer, vervoer en waterstaat	2025 Werkelijk	2026 Begroot	2027 Begroot	2027 Lasten	2027 Baten
2.1	**Verkeer en vervoer**	**-6.730**	**-7.333**	**-8.690**	**-9.109**	**419**
60201	Verkeersbeleid	-746	-732	**-731**	-731	-
60202	Verkeersveiligheid uitvoering	-103	-91	**-47**	-47	-
60203	Verkeersregelinstallaties	-43	-24	**-35**	-35	-
60204	Bewegwijzering en bebording	-280	-265	**-323**	-323	-
60205	Civieltechnische kunstwerken	-264	-262	**-366**	-366	-
60206	Gladheidsbestrijding	-369	-218	**-245**	-245	-
60207	Wegen	-3.707	-4.109	**-5.348**	-5.731	382
60208	Openbare verlichting	-528	-860	**-852**	-865	13
60209	Schoonhouden infrastructuur	-531	-566	**-505**	-505	-
60210	Straatmeubilair	-159	-207	**-238**	-261	24
2.2	**Parkeren**	**-86**	**-134**	**-163**	**-163**	
60211	Parkeren	-86	-134	**-163**	-163	-
	Saldo exclusief mutaties reserves	**-6.816**	**-7.467**	**-8.853**	**-9.272**	**419**
	Onttrekkingen reserves	133	343	**334**	-	334
	Toevoegingen reserves	-636	-644	**-600**	-600	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	**-7.317**	**-7.767**	**-9.118**	**-9.872**	**754**

Beleidsnota's

Wegencategoriseringsplan Lingewaard (2020)
Maatregelenprogramma GMP-plus (2021)
Mobiliteitsvisie Lingewaard (2022)
Addendum Wegencategoriseringsplan Lingewaard (2023)
Nota Parkeernormen Lingewaard (2024)
Visie en laadpalenbeleid 2025 | Lokale wet- en regelgeving

Investeringsplan

2.01	Gemeentelijk mobiliteitsplan (inclusief werkbudgetten infrastructuur)	
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 910.000 € 2.730.000 .	2027-2028 2028-2030	Vanaf 2023 is structureel € 910.000 per jaar gereserveerd voor de uitvoering van GMP-projecten. Hiervan is minimaal € 150.000 per jaar bestemd voor 'werk-met-werk-projecten' in combinatie met groot onderhoud en rioolprojecten. Deze middelen zijn niet gelabeld en worden ingezet voor de aanpak van verkeersknelpunten.

2.02	Maatregelenprogramma GMP-plus	
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 1.754.000	2026-2030	In 2022 is € 11.258.000 beschikbaar gesteld voor plan-voorbereiding en uitvoering van de projecten uit de top 10 van het Maatregelenprogramma GMP-plus. Er staat nog € 1.754.000 op het investeringsplan aangezien dit nog niet gelabeld.

2.03	Hoogwatervrij maken Looveer	
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 1.185.000	2026-2029	Voor de bereikbaarheid van het industrieterrein is verbetering van de toegangsweg gewenst. Voor het terugdringen van vrachtverkeer door de kom van Huissen is een parkeeroplossing wenselijk. We onderzoeken in overleg met andere overheden welke toekomstige ontwikkeling en verbetering mogelijk is met de gereserveerde middelen en of daarbij ook cofinanciering van de provincie mogelijk is.

2.04	Fietsvoorzieningen snelfietsroute langs A15	
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 383.000	2027	De snelfietsroute zit in het Tracébesluit ViA15 en wordt aangelegd door Rijkswaterstaat. We betalen mee aan de snelfietsroute.

2.05	Fietspad A325 Kattenleger	
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 175.000	2028	Deze investering betreft een fietsbrug over de A325 tussen de Bemmelseweg in Overbetuwe en de Kattenleger in Lingewaard. Het project is in voorbereiding bij de gemeente Overbetuwe. Onze gemeente draagt financieel bij. De tijdplanning hangt af van de provinciale planning rond de vervanging van alle viaducten over de A325.

2.06	Vervanging wegen	
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 2.150.000 € 1.126.000 € 15.919.000	2026-2028 2027-2028 2028-2032	De investeringsbedragen voor de vervanging van wegen zijn voor projecten waar veelal ook rioolvervanging of GMP-projecten plaatsvinden. Vanwege synergievoordelen worden tegelijkertijd de trottoirs en inritten vervangen en verbeteren we de funderingsopbouw. Projecten zijn onder anderen: Klappenburg (Bemmel), Rijnstraat (Doornenburg), 't Bosch (Bemmel), gedeelte Karstraat (Bemmel) en Huismanstraat (Huissen).

2.07	Vervanging voetgangersbrug Kloosterlaan Huissen	
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 100.000	2027	Na inspectie in 2024 is besloten in plaats van duur en langdurig groot onderhoud de brug te vervangen. Vervanging door een composietbrug is goedkoper en veiliger.

2.08	Doorfietsroute Huissen - Arnhem	
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 1.500.000	2026-2027	Het investeringsbedrag volgt uit de Kaderbrief en omvat onze cofinanciering voor de doorfietsroute. Hiervoor is ook een regionale intentieovereenkomst gesloten en een subsidieverzoek aan het Rijk gedaan. De fietsroute kost € 12,5 miljoen, waarvan ruim € 2 miljoen binnen Lingewaard. Definitieve duidelijkheid over realisatie is er nog niet en hangt af van het verkrijgen van subsidie en de uitkomst van overleg over een fietsbrug over de Rijn in Arnhem.

3. Economie

Onder dit programma vallen taken die samenhangen met met economische ontwikkeling en bedrijvigheid, dienstverlening aan ondernemers en economische promotie. Bedrijvigheid gaat over bedrijventerreinen, winkelconcentraties en het ontwikkelingsgebied voor glastuinbouw. Ook de financiële component van evenementen en toerisme (markt- en kermisgelden, toeristenbelasting) hoort hierbij.

Ontwikkelingen

Anticiperen op doorgetrokken A15

De doortrekking van de A15 is definitief en de realisatie is ingepland door Rijkswaterstaat. Opening van de weg is gepland in 2031. Bij het actualiseren van de omgevingsvisie kan de raad ook richting geven aan de manier waarop Lingewaard omgaat met deze nieuwe situatie, waarbij bij Bemmel een volwaardige aantakking op de doorgaande autosnelweg ontstaat en welke ontwikkelrichting daarbij hoort. Op basis van de door u gekozen ontwikkelrichting werken we aan de omgevingsvisie, plannen en initiatieven.

Wat willen we bereiken?

We hebben in Lingewaard een goed draaiende economie en er zijn veel bedrijven die voor werkgelegenheid zorgen. Onze ondernemers staan wel voor grote uitdagingen. Consumentengedrag verandert en de energietransitie en overgang naar een circulaire economie zijn complexe opgaven. We ondersteunen onze bedrijven bij aanpassingen die nodig zijn voor een toekomstbestendige economie.

Onze doelen zijn:

1. Een toekomstbestendige lokale economie met attractieve centrumgebieden;
2. Voldoende ontwikkelruimte voor bedrijven en duurzame bedrijventerreinen;
3. Een aantrekkelijk aanbod van recreatie en toerisme;
4. Een duurzaam en toekomstgericht NEXTgarden.

Wat gaan we doen in 2027?

Een toekomstbestendige lokale economie (doel 1)

- Ons economisch beleidsplan is uit 2022. Inmiddels is de doortrekking van de A15 definitief. In de te actualiseren omgevingsvisie kan de gemeenteraad de ontwikkelrichting aangeven die hoort bij de situatie mét de doorgetrokken A15. Als input voor de omgevingsvisie verkennen we de mogelijkheden voor onze gemeente om de ligging aan een doorgaande autosnelweg te benutten.
- We ronden een geactualiseerde centrumvisie voor Bemmel af en bieden deze voor vaststelling aan de gemeenteraad aan.
- We continueren onze samenwerking met ondernemers- en winkeliersverenigingen bij het maken van activiteitenplannen. We staan met name open voor initiatieven die gericht zijn op behoud van winkelaanbod en die de verblijfsfunctie van centrumgebieden versterken.
- Om centrumgebieden aantrekkelijk te houden gaan we in gesprek met eigenaren en zoeken we mogelijkheden om in te spelen op maatschappelijke ontwikkelingen en leegstand te vermijden.

Voldoende ontwikkelruimte voor bedrijven en duurzame bedrijventerreinen (doel 2)

- Het Regionaal Expertisecentrum Energie (REE) functioneert als vraagbaak voor ondernemers met vragen over energiebesparing en het stroomnet. We verbeteren de bekendheid van het REE door het centrum actiever bij ondernemers onder de aandacht te brengen.
- Samen met de regio onderzoeken we de ontwikkelmogelijkheden van watergebonden bedrijven op het Looveer. Daarbij nemen we ook de mogelijkheid mee van parkeerruimte voor vrachtverkeer gerelateerd aan het Looveer, als onderdeel van een oplossing voor het doorgaand vrachtverkeer door de kom van Huissen.

- We verkennen de benodigde ontwikkelruimte voor lokale bedrijvigheid en houden daarbij rekening met de realisatie van de A15 en mogelijkheden voor het optimaliseren van de inrichting van bestaande werklocaties. Voor de A15-zone vertalen we dit daarna in een gebiedsvisie.

Een aantrekkelijk aanbod van recreatie en toerisme (doel 3)

- We versterken het routenetwerk:
  - De vrijliggende fietsverbinding tussen Bemmel en Park Lingezegen langs De Plak besteden we aan als de procedure volledig is afgerond en leidingbeheerders hun werkzaamheden hebben ingepland. Aan de noordkant van de A15 en Betuweroute voegen we voor wandelaars een trap toe.
  - In GMR-verband en met Park Lingezegen werken we aan de vastgestelde toekomstvisie voor het park en het versterken van de verbindingen vanuit de verschillende woonkernen.
  - In vervolg op bestuurlijke afspraken met provincie, waterschap en andere gemeenten onderzoeken we de mogelijkheden voor toetreding tot de samenwerkingsovereenkomst Gastvrije Waaldijk. Deze mogelijkheden zijn afhankelijk van voornamelijk provinciale financiering. Een samenwerkingsovereenkomst voorziet in de realisatie van een meer recreatievriendelijke weginrichting, uit te voeren parallel aan de dijkversterking. Zie ook het investeringsplan bij programma 5.
  - We onderzoeken welke verbetering haalbaar is voor het binnendijkse wandelpad tussen Angeren en Huissen. Uitvoering stemmen we af met de tijdplanning voor de dijkversterking.
  - In samenwerking met het waterschap kijken we of en hoe we de verkeersveiligheid voor fietsers op de Rijndijk tussen Doornenburg en Huissen kunnen verbeteren.
  - We gaan in gesprek met gemeente Berg en Dal over de mogelijkheid van een herstart van een recreatieve veerverbinding Bemmel – Ooij. De uitkomst daarvan stemmen we af met Rijkswaterstaat.
- Regionale samenwerking:
  - We stellen samen met alle Betuwe-gemeenten een plan van aanpak op voor versterking van de gezamenlijke Betuwse streekmarketing. Hierbij zoeken we ook samenwerking met Centrum Management Lingewaard.
  - We verkennen in overleg met betrokken regiopartners zoals GMR en Rijkswaterstaat de mogelijkheden om (riviergebonden) recreatiemogelijkheden te versterken. Op basis daarvan komen we met voorstellen voor planuitwerking.

Duurzaam en toekomstgericht NEXTgarden (doel 4)

- Voor de duurzame begrenzing van NEXTgarden als concentratiegebied voor de glastuinbouw stellen we een programma onder de Omgevingswet vast.
- Energiehub op Bergerden: bij de verkoop van de zogenaamde “kavel V” (een nog niet benutte glastuinbouwkavel) faciliteren we al samenwerking in het delen van energie. Ook onderzoeken we samen met buurgemeenten de haalbaarheid van geothermie.
- Voor het te ontwikkelen ontmoetingscentrum Be-leef bereiden we de vergunningaanvraag voor. Een onderbouwde aanvraag vergt uitwerking van de businesscase met inzicht in de exploitatie. Daarvoor is onder andere nodig dat we de belangstelling voor gebruik door huurders inventariseren. Mogelijk huren we zelf ook ruimte.
- In vervolg op de gebiedsvisie en ontwikkelstrategie komen we met twee verkenningen. Eén gaat over de toedeling van functies aan de oostkant van Huissen. De andere verkenning gaat over het toekomstperspectief voor het hele glastuinbouwconcentratiegebied als input voor het omgevingsbeleid (onder andere herijking omgevingsvisie, zie programma 8). Als onderdeel/input voor die verkenning inventariseren we ook de ruimte- of groeibehoefte bij tuinders in het gebied.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

3	Economie	2025 Werkelijk	2026 Begroot	2027 Begroot	2027 Lasten	2027 Baten
3.1	**Economische ontwikkeling**	**-1.245**	**-1.338**	**-1.488**	**-1.488**	
60301	Samenwerkingsverbanden	-853	-815	**-938**	-938	-
60302	Economische ontwikkeling	-392	-523	**-551**	-551	-
3.2	**Fysieke bedrijfsinfrastructuur**	**828**	**71**	**60**	**-2.710**	**2.770**
60304	Industrieterreinen	828	71	**60**	-2.710	2.770
3.3	**Bedrijvenloketten bedrijfsregelingen**	**-153**	**-62**	**-75**	**-95**	**20**
60305	Bedrijvenloket	-123	-45	**-49**	-49	-
60306	Straatmarkten	-30	-18	**-26**	-46	20
3.4	**Economische promotie**	**17**	**44**	**14**	**-234**	**248**
60307	Toerisme	-18	25	**-5**	-144	139
60308	Kermis	35	19	**19**	-90	109
	Saldo exclusief mutaties reserves	**-553**	**-1.285**	**-1.489**	**-4.527**	**3.038**
	Onttrekkingen reserves	-	-	-	-	-
	Toevoegingen reserves	-938	-	-	-	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	**-1.493**	**-1.285**	**-1.489**	**-4.527**	**3.038**

Beleidsnota's

Economisch beleidsplan (2022)
Nota Toerisme recreatie Lingewaard & Overbetuwe 2023-2028
Regionaal-programma-werklocaties-2025-2028
Strategische visie NEXTgarden (2021)
Gebiedsvisie NEXTgarden (2021)
Ontwikkelstrategie NEXTliving (2024)

Investeringsplan

Voor het programma Economie zijn geen investeringen opgenomen in het Investeringsplan 2027-2030.

4. Onderwijs

Onder dit programma vallen kinderopvang, basis- en voortgezet onderwijs, bewegingsonderwijs, onderwijshuisvesting, voor- en vroegschoolse educatie (VVE), Onderwijskansenbeleid, Passend Onderwijs, Leerplicht, Leerlingenvervoer en Volwasseneneducatie.

Ontwikkelingen

Toenemend aantal thuiszitters

Het aantal kinderen dat niet naar school gaat neemt de laatste jaren toe. In schooljaar 2024-2025 zaten 16.352 kinderen in Nederland thuis zonder schoolinschrijving; 4804 kinderen stonden wel ingeschreven maar waren minstens vier weken afwezig. Beide groepen groeiden in een jaar met zo'n 10%. Uit onderzoek in opdracht van het ministerie van OCW blijkt dat de groep die niet naar school gaat waarschijnlijk veel groter is. De schatting is dat het om ruim 60.000 leerlingen in het primair en voortgezet (speciaal) onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs gaat.
In Lingewaard zijn er vijf jongeren zonder schoolinschrijving, drie jongeren die langdurig verzuimen en zes jongeren met een vrijstelling leerplichtwet in verband met psychische en lichamelijke belemmeringen. De groep “verborgen thuiszitters” is onvoldoende in beeld en kunnen we daarom niet registeren. In de toekomst gaat dit (mogelijk) veranderen. Op 7 april 2026 heeft de Tweede Kamer de Wet terugdringen verzuim aangenomen. Het doel van de wet is om langdurig schoolverzuim en schooluitval beter in beeld te krijgen, te voorkomen en te verminderen. Met dit wetsvoorstel kunnen onderwijsinstellingen sneller, beter en preventief actie nemen bij zorgelijke afwezigheid.

Inclusiever onderwijs - Thuis nabij

Het onderwijs in onze gemeente en onze regio zet steeds meer in op inclusiever en thuisnabij onderwijs voor kinderen. Doel hierbij is dat alle kinderen en jongeren, ongeacht een beperking of extra ondersteuningsbehoefte, samen naar school kunnen gaan en daarmee het aantal verwijzingen naar het (Voortgezet) Speciaal Onderwijs te verlagen. Dit leidt tot meer ondersteuningsvragen voor Jeugdhulp binnen het regulier onderwijs (zorg binnen onderwijs).

Vrijstellingen Leerplichtwet

Naar aanleiding van de uitspraak van de Hoge Raad is het niet meer mogelijk om een vrijstelling op de Leerplichtwet te krijgen op basis van richtingsbezwaren, als er binnen redelijke afstand van de woning openbaar onderwijs beschikbaar is. Dit betreft 6 kilometer voor het primair onderwijs en 20 kilometer voor het voortgezet onderwijs. Nieuwe vrijstellingsaanvragen toetsen we op basis van dit kader.
Herhaalvrijstellingsaanvragen kennen we in schooljaar 2026-2027 nog toe. Vanaf schooljaar 2027-2028 moeten deze kinderen ook naar school. In samenwerking met de leerplichtambtenaar, ouders en de samenwerkingsverbanden stellen we een maatwerktraject op om kinderen naar passend onderwijs te begeleiden.

Wat willen we bereiken?

Wij willen dat ieder kind de kans krijgt om zich optimaal te ontwikkelen en zijn of haar talenten volledig te benutten. Kinderopvang en onderwijs vormen daarvoor belangrijke onderdelen van de pedagogische basis en zijn daarmee ook belangrijke voorzieningen voor de leefbaarheid in onze kernen.
De meeste kinderen en jongeren doorlopen hun schooltijd zonder grote problemen en groeien uit tot zelfbewuste jongvolwassenen die met vertrouwen keuzes maken en actief deelnemen aan de samenleving. Om iedereen goed mee te laten doen, richt onze inzet zich met name op het versterken van taalontwikkeling bij kinderen en het verbeteren van basisvaardigheden bij volwassenen. Daarnaast vinden wij het belangrijk dat kinderen al op jonge leeftijd kennismaken met de waarden, normen en vaardigheden die nodig zijn om

samen te leven in een diverse samenleving. Het onderwijs heeft de wettelijke plicht om actief burgerschap en sociale cohesie te bevorderen; de gemeente vervult hierin een ondersteunende en faciliterende rol.

Onze doelen zijn:

1. Gelijke ontwikkelingskansen voor alle kinderen en jongeren, dichtbij huis, en sterke basisvaardigheden van inwoners zodat iedereen volwaardig kan meedoen in de samenleving.
2. Goede onderwijshuisvesting.

Wat gaan we doen in 2027?

- **Gelijke ontwikkelingskansen voor alle kinderen en jongeren, dichtbij huis, en sterke basisvaardigheden van inwoners zodat iedereen volwaardig kan meedoen in de samenleving (doel 1).**
    - Voor de voor- en vroegschoolse educatie actualiseren we de werkafspraken met de kinderopvang, basisscholen en de jeugdgezondheidszorg.
    - We maken (lokaal en regionaal) afspraken met de basisscholen over onderwijs aan nieuwkomers in Lingewaard.
    - We intensiveren de samenwerking met kinderopvang en onderwijs en organiseren met hen en de professionals om hen heen, de ondersteuning bij preventie, vroegsignalering en begeleiding.
    - We implementeren het uitvoeringsplan basisvaardigheden zoals taalvaardigheid en verbinden deze aanpak met bestaanszekerheid, zodat kwetsbare inwoners beter in staat zijn volwaardig mee te doen.

- **Goede onderwijshuisvesting (doel 2).**
    - IKC De Vonkenmorgen en IKC De Doornick worden begin 2027 in gebruik genomen. De administratieve en financiële afronding volgen nog.
    - IKC Het Sterrenbos wordt voor de zomervakantie van 2027 opgeleverd en in gebruik genomen. Ook de administratieve en financiële afronding vindt in 2027 plaats.
    - Vanuit van het Integraal Huisvestingsplan (IHP 2019) is het eerste project in 2026 volledig afgerond (OBC Bemmel).
    - We onderzoeken en gaan over tot planvorming voor de scholen die staan opgenomen in het geactualiseerde IHP 2025. Dat zijn IKC De Marang (Angeren), IKC De Abacus (Huissen), Daltonbasisschool De Borgwal (Bemmel) en OBC Huissen.
    - We renoveren IKC ’t Holthuus (Huissen).
    - De VNG komt naar verwachting begin 2027 met een nieuwe modelverordening voor onderwijshuisvesting. Op basis daarvan passen wij onze onderwijshuisvestingsverordening aan.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

4	Onderwijs	2025 Werkelijk	2026 Begroot	2027 Begroot	2027 Lasten	2027 Baten
4.1	**Openbaar basisonderwijs**	**-15**	**-10**	**-10**	**-10**	
60401	Openbaar basisonderwijs	-15	-10	**-10**	-10	-
4.2	**Onderwijshuisvesting**	**-3.826**	**-4.350**	**-3.688**	**-3.709**	**21**
60402	Bijzonder basisonderwijs	-14	-8	**-7**	-7	-
60403	Onderwijshuisvesting	-3.812	-4.341	**-3.681**	-3.702	21
4.3	**Onderwijsbeleid en leerlingzaken**	**-1.833**	**-1.972**	**-2.035**	**-2.537**	**503**
60404	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-656	-414	**-394**	-394	-
60405	Leerlingenvervoer	-1.157	-145	**-163**	-163	-
60406	Volwasseneducatie	-20	-27	**-29**	-29	-
60407	Leerlingenvervoer verbonden partij	-	-1.117	**-1.186**	-1.186	-
60408	Regionale samenwerking jeugd	-	-268	**-262**	-262	-
61401	D8-Onderwijsachterstandenbeleid (SPUK)	-	-	-	-503	503
	Saldo exclusief mutaties reserves	**-5.674**	**-6.331**	**-5.733**	**-6.257**	**523**
	Onttrekkingen reserves	63	277	**32**	-	32
	Toevoegingen reserves	-	-	-	-	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	**-5.612**	**-6.054**	**-5.701**	**-6.257**	**555**

Beleidsnota's

Beleidsnotitie “Visie Integraal Kind Centrum gemeente Lingewaard”
Verordening Leerlingenvervoer gemeente Lingewaard 2025
Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Lingewaard 2015 | Lokale wet- en regelgeving
Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2025
Beleidsplan sociaal domein 'Iedereen hoort erbij'

Investeringsplan

4.01	Integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP) 2025	
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 17.141.000	2029-2033	Restant van het investeringsbedrag uit het IHP 2025. Dit was in totaal € 24.019.000. Hiervan is al een deel beschikbaar gesteld (voorbereidingsbudgetten, budget renovatie IKC 't Holthuus en deel van de structurele locatie gebonden kosten).

5. Sport en cultuur

Onder dit programma vallen taken op het gebied van sport, bibliotheek, cultuur, kunst, positieve gezondheid, cultureel erfgoed, monumenten en archeologie, groen & openluchtrecreatie. De economische component van recreatie en toerisme (promotie, toeristenbelasting, e.d.) valt onder programma 3. De VGGM met de onderdelen Publieke Gezondheid en Jeugdgezondheidszorg valt onder programma 7. De ruimtelijke component van recreatie, zoals het aanleggen van recreatieve routes, valt onder programma 8.

Ontwikkelingen

Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob)
De Wsob gaat naar verwachting in op 1 april 2027. Met deze wetswijziging gaat de zorgplicht in voor gemeenten voor een volwaardige bibliotheekvoorziening. Dit vraagt onder andere om een bijstelling van het meerjarenplan.

Het Aanvullend Zorg en Welzijns Akkoord (AZWA)
In 2025 is het Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA) vastgesteld als vervolg op het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorg Akkoord (IZA). Het akkoord speelt in op de toenemende druk op de zorg door onder andere dubbele vergrijzing en krapte op de arbeidsmarkt en heeft als doel zorg en ondersteuning in de toekomst toegankelijk, betaalbaar en van goede kwaliteit te houden.
Een belangrijk uitgangspunt van het AZWA is dat zorg en welzijn onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Gezondheidsvraagstukken vragen steeds vaker oplossingen die niet alleen in de zorg liggen, maar ook in het sociale domein. Daarom zetten we als gemeente in op een sterke samenwerking tussen het zorgdomein en het sociaal domein. Hierbij richten we ons op twee opgaven:

1. Het versterken van de samenwerking tussen zorg-, welzijns- en maatschappelijke partners;
2. Het realiseren van een stevige basisinfrastructuur waarin inwoners tijdig passende ondersteuning kunnen vinden.

De uitvoering van het AZWA krijgt zowel regionaal als lokaal vorm. Met de middelen uit de Specifieke Uitkering AZWA (SPUK AZWA) werken gemeenten en partners gezamenlijk aan maatschappelijke effecten op vijf leefgebieden: mentale gezondheid, vitaal ouder worden, leefstijl, kansrijk opgroeien en terugdringen gezondheidsachterstanden. De nadruk verschuift daarbij van het uitvoeren van losse activiteiten naar het realiseren van duurzame resultaten op het gebied van gezondheid, zelfredzaamheid en participatie.

Op het moment van schrijven is de exacte vormgeving en financiële uitwerking van de SPUK AZWA nog onduidelijk. Ook wordt landelijk onderzocht op welke wijze gemeenten vanaf 2027 worden gecompenseerd voor het wegvallen van de huidige regeling rondom sport. Deze ontwikkelingen kunnen van invloed zijn op de manier waarop de gemeente invulling gaat geven aan de ambities binnen het zorg-, welzijn- en sportdomein.

Wat willen we bereiken?

We willen een goede gezondheid van onze inwoners. Gezonde mensen hebben het vermogen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. We streven naar een gezonde samenleving met ruimte voor cultuur, ontmoeting, sport en bewegen. We bouwen daarmee verder aan de beweging van zorg naar gezondheid. Samen met verenigingen en andere maatschappelijke organisaties zorgen we voor een breed en divers aanbod van voorzieningen. We stellen inwoners in staat om in verbinding te staan met elkaar en hun omgeving. Hoe inwoners hun vrije tijd willen besteden is daarbij ons uitgangspunt. We werken aan aantrekkelijke openbaar toegankelijke maatschappelijke voorzieningen, met voldoende ruimte voor onze verenigingen en maatschappelijke organisaties en een goede bezetting door multifunctioneel

gebruik. Ook werken we toe naar aantrekkelijke openbare ruimte voor iedereen; een leefomgeving die uitnodigt om erop uit te gaan, elkaar te ontmoeten en mee te doen.

Onze doelen zijn:
1. Een breed en divers aanbod van sport- en cultuuractiviteiten dicht bij onze inwoners.
2. Een gezond leven voor onze inwoners in een samenleving waarin iedereen mee kan doen.
3. Duurzame, aantrekkelijke, betaalbare en toegankelijke sportaccommodaties in Lingewaard
4. Herstel biodiversiteit, versterkte natuur en balans tussen mens en omgeving
5. Een openbare ruimte die uitnodigt tot (samen) bewegen, ontmoeten, sporten en spelen (BOSS).

Wat gaan we doen in 2027?

Een breed en divers aanbod van sport- en cultuuractiviteiten dicht bij onze inwoners (doel 1).

- We ontwikkelen het sportbedrijf Sportservice Lingewaard en het cultuurbedrijf Clink! door tot stevige partners met meer taken en bevoegdheden binnen de sport- en cultuurpijlers van de sociale basis en continueren de inzet van de sport- en cultuurcoaches.
- We actualiseren ons subsidiebeleid zodat dit bijdraagt aan het versterken van de sociale basis.
- We stellen een nieuw Sportakkoord en Cultuurakkoord vast, die dienen als uitvoeringsagenda's voor ons sport- en cultuurbeleid.
- We versterken de samenwerking met de bibliotheek en zorgen ervoor dat alle inwoners toegang hebben tot een volwaardige, openbare bibliotheekvoorziening. Deze vestigen we zoveel als mogelijk in dorpshuizen of MFA's.
- Het oorlogsmuseum Niemandsland huisvesten we in de voormalige school IKC De Vonkenmorgen.

Een gezond leven voor onze inwoners in een samenleving waarin iedereen mee kan doen (doel 2).

- We stellen een uitvoeringsplan Gezondheid vast en voeren dit uit. Dit plan is de uitwerking van de regionale visie Publieke Gezondheid 2026-2040, met daarin onder andere aandacht voor Opgroeien Kansrijke Omgeving (OKO) om de mentale gezondheid van onze jeugd te bevorderen.
- We bouwen voort op de activiteiten die met de GALA-middelen zijn gestart op het gebied van gezond opgroeien, vitaal ouder worden, gezonde leefstijl, mentale gezondheid, een gezonde leefomgeving en de sociale basis. Ook versterken we de aanpak voor valpreventie, overgewicht, Kansrijke Start en Welzijn op Recept, zodat deze voorzieningen duurzaam beschikbaar blijven voor onze inwoners.

Duurzame, aantrekkelijke, betaalbare en toegankelijke sportaccommodaties in Lingewaard (doel 3).

- We renoveren enkele toplagen op sportvelden van SC Bemmel, MHC Bemmel en RKHVV in Huissen.
- We verduurzamen onze sportaccommodaties (onder andere Walburgen, sportvereniging Angeren).
- We realiseren een multifunctionele cultuur- en sportaccommodatie in Haalderen.
- We onderzoeken de haalbaarheid om het tennispark te verplaatsen naar Sportpark De Vijzel in Doornenburg.

Herstel biodiversiteit, versterkte natuur en balans tussen mens en omgeving (doel 4).

- We inventariseren de groene landschapselementen. Dit wordt een aanvulling op ons bestaande overzicht van landschapselementen op gemeentelijke grond.
- We actualiseren het groen- en natuurbeleid voor de bebouwde omgeving
- We gaan door met subsidies voor vlinderrijke akkerranden en Dorpen in het Groen
- We planten ongeveer 200 extra bomen als maatregel die past bij klimaatadaptatie en versterking van de biodiversiteit.

Een openbare ruimte die uitnodigt tot (samen) bewegen, ontmoeten, sporten en spelen (BOSS) (doel 5).

- We ontwikkelen één integraal beleids- en uitvoeringskader op basis van BOSS waar een uitvoeringsprogramma bij hoort. Dit doen we in relatie tot de omgevingsvisie- en –plannen.
- We vervangen speelvoorzieningen in Huissen, Bemmel en Angeren volgens de Speelruimtevisie Lingewaard (2019-2029). Hierbij vormen we sommige speelruimtes om naar informele speelruimtes (zonder speeltoestellen).
- Bij het ontwikkelen van nieuwe openbare ruimte zorgen we voor voldoende bomen, parken en groene beweegruimte waarbij we de 3-30-300-3000 regel zoveel als mogelijk toepassen. Dat betekent dat elke inwoner vanuit huis 3 volgroeide bomen ziet, woont in een buurt waar 30% in de schaduw van een boom valt, een groen, toegankelijk park heeft op maximaal 300 meter afstand en vanuit huis een ommetje van 3000 meter kan maken.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

5	Sport en Cultuur	2025 Werkelijk	2026 Begroot	2027 Begroot	2027 Lasten	2027 Baten
5.1	**Sportbeleid en activering**	**-335**	**-359**	**-400**	**-400**	
60501	Sportbeleid en activering	-290	-316	**-367**	-367	-
60507	Brede SPUK sport, bewegen en cultuur	-45	-43	**-33**	-33	-
5.2	**Sportaccommodaties**	**-2.412**	**-3.211**	**-2.898**	**-4.704**	**1.806**
60502	Binnensportaccommodaties	-177	-194	**-205**	-1.323	1.118
60503	Buitensportaccommodaties	-230	-684	**-111**	-360	248
60504	Zwembaden	-304	-345	**-359**	-566	207
60505	Binnensportacc. - Beheer & Onderh.	-887	-838	**-1.029**	-1.163	134
60506	Buitensportacc. - Beheer & Onderh.	-814	-1.151	**-1.194**	-1.293	99
5.3	**Cultuurpresentatie en cultuurproductie**	**-503**	**-459**	**-501**	**-505**	**4**
60508	Vormings- en ontwikkelingswerk	-281	-251	**-312**	-316	4
60509	Cultuur	-166	-172	**-151**	-151	-
60510	Kunst in de openbare ruimte	-56	-36	**-38**	-38	-
5.5	**Cultureel erfgoed**	**-169**	**-144**	**-171**	**-174**	**4**
60511	Monumenten & Archeologie	-129	-105	**-130**	-134	4
60512	Oudheidkunde	-40	-39	**-41**	-41	-
5.6	**Media**	**-1.071**	**-1.159**	**-1.002**	**-1.002**	
60513	Bibliotheken	-1.071	-1.159	**-1.002**	-1.002	-
5.7	**Openbaar groen en (openlucht)recreatie**	**-4.630**	**-5.151**	**-5.213**	**-5.366**	**152**
60514	Natuur en landschap	-179	-222	**-269**	-269	-
60515	Recreatieve voorzieningen	-64	-58	**-70**	-102	32
60516	Speelvoorzieningen	-336	-407	**-347**	-347	-
60517	Dierenparken	-60	-48	**-30**	-30	-

5	Sport en Cultuur	2025 Werkelijk	2026 Begroot	2027 Begroot	2027 Lasten	2027 Baten
60518	Groen- en reststroken	-72	-37	**-22**	-140	118
60519	Hondenuitlaatstroken	-207	-6	**-6**	-6	-
60520	Onderhoud openbaar groen	-2.726	-3.254	**-3.157**	-3.157	-
60521	Evenementen	-401	-486	**-634**	-637	3
60522	Park Lingezegen	-339	-373	**-357**	-357	-
60523	Watergangen / onderhoud	-246	-260	**-321**	-321	-
	Saldo exclusief mutaties reserves	**-9.120**	**-10.483**	**-10.186**	**-12.151**	**1.965**
	Onttrekkingen reserves	588	789	**35**	-	35
	Toevoegingen reserves	-1.338	-8	**-8**	-8	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	**-9.870**	**-9.702**	**-10.159**	**-12.159**	**2.000**

Beleidsnota's

Beleidsplan sociaal domein 'Iedereen hoort erbij'
Visie Beeldende Uitingen in de Openbare Ruimte Lingewaard 2012-2022
Nota Cultureel Erfgoed Lingewaard 2025
Nota Toerisme recreatie Lingewaard & Overbetuwe 2023-2028
Groenfonds
Addendum bij nota Groenfonds gemeente Lingewaard
Programma Landschap, Natuur en Biodiversiteit
Beleidsregels uitgifte reststroken Gemeente Lingewaard 2023
Contourennota Accommodatie- en Vastgoedbeleid 2019
Omgevingsvisie Lingewaard
Versterking landschap en biodiversiteit met bewoners en vrijwilligers 2023-2026
Cultuurakkoord 2023-2026
Sport- & Beweegakkoord, ontmoeten door bewegen 2023-2026
Sportbeleid Gemeente Lingewaard ‘Goed in beweging’ 2021 en verder
Regionale Visie Publieke Gezondheid 2026-2040

Investeringsplan

5.01	Vervanging groen en bomen 2027 - 2030	
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 123.000 € 123.000 € 369.000	2026-2027 2027 2028-2030	Op wijkniveau vervangen we jaarlijks openbaar groen waarvan de levensduur ten einde loopt of dat niet meer veilig is. Deze criteria hanteren we ook bij het vervangen van bomen.

5.02	Gastvrije Waaldijk	
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 100.000	2029-2032	Parallel aan de lopende dijkversterkingsprojecten wordt de noordelijke Waaldijk in Gelderland heringericht. Autoverkeer blijft mogelijk, maar de dijk wordt voor recreatieverkeer veiliger en aantrekkelijker. Gemeenten betalen € 100.000 mee aan recreatieve voorzieningen zoals rustpunten, informatiezuilen en dergelijke. Op grond van de afspraak dat Lingewaard toetreedt tot de overeenkomst die gemeenten hiervoor hebben met provincie en Waterschap, is in 2022 het benodigde investeringsbedrag gereserveerd.

5.03	Sporthal de Brink, turnlocatie	
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 542.000	2026-2027	Als onderdeel van het sportaccommodatieplan bouwen we een gedeelte van Sporthal De Brink om tot een turnlocatie.

6. Sociaal domein

Dit programma richt zich op alle inspanningen op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Participatiewet, de Wet inburgering, Wet gemeentelijke schuldhulpverlening en de Jeugdwet. Welzijn, preventie, bestaanszekerheid, armoedebeleid en wet- en regelgeving op het gebied van asiel en Oekraïense ontheemden zijn ook onderdeel van dit programma. Daarnaast richt dit programma zich op het faciliteren van inwonersinitiatieven.

Ontwikkelingen

De Wmo blijft zich ontwikkelen als groeidomein
Door vergrijzing en langer zelfstandig wonen neemt het aantal cliënten en de complexiteit van de ondersteuningsvraag toe. Daarnaast is er een groeiend tekort aan zorgprofessionals. Dit alles zet de kwaliteit, betaalbaarheid en toegankelijkheid van voorzieningen onder spanning. Landelijke hervormingen, zoals aanpassing van de eigen bijdrage en inzet op preventie en de sociale basis, moeten bijdragen aan beheersbaarheid, maar de effecten daarvan zijn op korte termijn nog onzeker.

Wet beschermd wonen: blijvende onduidelijkheid over woonplaatsbeginsel
Door het uitblijven van besluitvorming op Rijksniveau over het woonplaatsbeginsel en het nieuwe verdeelmodel blijft de gemeente aangewezen op het huidige financieringssysteem. In het kader van de doordecentralisatie brengt dit onzekerheid met zich mee over toekomstige budgetten. Daarom is het noodzakelijk om financiële voorzichtigheid in de begroting te hanteren.

Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming
Het huidige programma Toekomstscenario loopt van 2023 - 2026. In 2026 is het vervolgprogramma ‘Veranderstrategie Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming’ gestart.
Met de veranderstrategie van het Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming wordt toegewerkt naar een stelsel waarin kinderen, jongeren en gezinnen sneller passende hulp en bescherming krijgen als de veiligheid thuis onder druk staat. Daarbij verschuift de focus van afzonderlijke organisaties naar één gezamenlijke aanpak, waarbij lokale teams, Veilig Thuis, de jeugdbescherming en andere partners eerder en intensiever samenwerken. Voor de gemeente betekent dit dat we moeten investeren in sterke lokale teams, goede samenwerking tussen het sociaal domein en het veiligheidsdomein en een gezamenlijke analyse van hulpvragen en veiligheidsrisico’s. Het doel is om problemen eerder te signaleren, gezinnen beter te ondersteunen en zwaardere maatregelen zoveel mogelijk te voorkomen.

Participatiewet in balans
Eind 2025 is de Participatiewet in balans aangenomen. De implementatie hiervan verloopt in drie fasen van 2026 tot en met 2027. In 2027 treden daarmee alle wijzigingen formeel in werking. Denk hierbij aan het bufferbudget, verruimde bijverdiengrenzen, uniforme inkomensverrekening en maatschappelijke participatie.

Ontwikkeling uitkeringsbestand Participatiewet
Voor de Begroting 2027 gaan we uit van een realistische prognose van het uitkeringsbestand. Op basis van de huidige ontwikkelingen is de eerdere verwachting van een stabiel bestand van 450 uitkeringsgerechtigden niet langer realistisch.

Benchmarkgegevens laten zien dat Lingewaard tot en met 2025 relatief minder inwoners met een bijstandsuitkering had vergeleken met zowel gemeenten van dezelfde grootteklasse als met het landelijke gemiddelde. De groei die we momenteel zien, is een duidelijke trendbreuk ten opzichte van het beeld van de afgelopen jaren. Omdat cijfers over 2026 nog niet beschikbaar zijn, gaan we ervan uit dat deze ontwikkeling

vooral samenhangt met landelijke maatschappelijke ontwikkelingen en een veranderende samenstelling van de doelgroep.

Landelijk neemt het beroep op bijstand toe. Ook in Lingewaard zien we ontwikkelingen die leiden tot een groei van het uitkeringsbestand. Daarbij verandert de samenstelling van de doelgroep. Het aandeel inwoners met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt neemt toe, waardoor uitstroom naar werk meer tijd vraagt en inwoners gemiddeld langer afhankelijk blijven van een uitkering.

Een belangrijke factor is de groei van het aantal jongeren met een complexe ondersteuningsvraag. Deze jongeren hebben vaak problemen op meerdere leefgebieden, zoals psychische klachten, schulden, een instabiele woon- of leefsituatie, beperkte werknemersvaardigheden of arbeidsbeperkingen. Daarnaast vallen sinds de aanscherping van de Wajong meer jongeren met een arbeidsbeperking onder de Participatiewet.

Deze ontwikkeling sluit aan bij een trend die al langer zichtbaar is binnen de Jeugdwet. Het aantal jongeren met complexe problematiek neemt toe en ook het beroep op jeugdhulp groeit. Een deel van de jongeren die instroomt in de bijstand heeft eerder ondersteuning vanuit de jeugdzorg ontvangen. De problematiek waarmee zij te maken hebben, houdt vaak niet op bij het bereiken van de volwassen leeftijd. Hierdoor is vaak langdurige ondersteuning nodig en duurt de weg naar werk langer. Dit leidt tot een langere verblijfsduur binnen de Participatiewet en een lagere uitstroom naar werk.

Ook de huisvesting en begeleiding van statushouders blijven van invloed op het uitkeringsbestand. We werken aan het realiseren van de taakstelling en het wegwerken van de bestaande achterstand. Tegelijkertijd zetten we in op een zo vroeg mogelijke participatie richting onderwijs of werk. De effecten worden hiervan naar verachting pas op langere termijn zichtbaar.

Voor 2027 ramen we het aantal uitkeringsgerechtigden op circa 480 aan het begin van het jaar, oplopend tot circa 492 aan het einde van het jaar. Dit vormt op dit moment de meest realistische prognose.

Tegenover de hogere uitkeringslasten staan naar verwachting hogere BUIG-baten. Het Rijk verstrekt jaarlijks een BUIG-budget aan gemeenten voor de uitvoering van de bijstand. Als de werkelijke uitkeringslasten lager zijn dan het ontvangen budget, ontstaat een voordeel (hogere BUIG-baten dan lasten). Zijn de uitkeringslasten hoger dan het budget, dan ontstaat een tekort dat de gemeente zelf moet opvangen. Bij grote tekorten kan onder voorwaarden een aanvullende vangnetuitkering worden aangevraagd. De uiteindelijke hoogte van de rijksbijdrage blijft echter afhankelijk van landelijke verdeelmodellen toekomstige ontwikkelingen en kent daarmee onzekerheden.

Bij de begroting 2027 stellen wij daarom voor om een begrotingswijziging aan de raad voor te leggen ter hoogte van € 621.000 (saldo van baten en lasten). Deze wijziging is structureel verwerkt in de begroting 2027.

Daarnaast onderzoeken wij de inzet van een prognose-instrument. Dit instrument is niet bedoeld vanuit de verwachting dat een verdere stijging van het uitkeringsbestand onvermijdelijk is, maar om ontwikkelingen eerder te kunnen signaleren, beter te kunnen voorspellen en waar mogelijk tijdig bij te sturen.

Armoedebeleid
De aandacht voor armoedebestrijding blijft onverminderd belangrijk. De hoge kosten van levensonderhoud, zoals boodschappen, energie en brandstof, kunnen de financiële druk op huishoudens vergroten, vooral bij kwetsbare groepen. Hierdoor kan het beroep op minimaregelingen toenemen.

Landelijke aanpak problematische schulden
Naar verwachting wordt de ‘Landelijke Pauzeknop’ in 2027 beschikbaar. Hiermee kunnen inwoners eenvoudiger een tijdelijke incassopauze aanvragen en zich aanmelden voor schuldhulpverlening. Dit vraagt om aansluiting van de gemeentelijke schuldhulpverlening op de landelijke werkwijze.

Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) Oekraïense ontheemden.
De Richtlijn Tijdelijke Bescherming voor Oekraïense ontheemden is door de Europese Unie verlengd tot en met 4 maart 2028. Tot die datum behouden Oekraïense ontheemden hun recht op bescherming in de Europese lidstaten. Voor de periode daarna zijn de landelijke kaders en termijnen nog niet bekend.

Nieuw Europees asielbeleid (Migratiepact)
Met de invoering van het nieuwe Europese Migratiepact verandert het asielstelsel ingrijpend. Statushouders krijgen te maken met aangescherpte procedures en nieuwe verplichtingen in de opvangketen, evenals een sterkere nadruk op arbeidsparticipatie van statushouders. De gevolgen voor de gemeentelijke uitvoering zijn nog niet volledig in beeld.

Opvang en huisvesting van nieuwkomers
De opvang en huisvesting van nieuwkomers trekt veel maatschappelijke aandacht. De druk op de woningmarkt en landelijke spreidingsopgave maken goede communicatie noodzakelijk. Tegelijkertijd is het belangrijk om de wijken leefbaar te houden voor iedereen.

Wat willen we bereiken?

We sturen op een inclusieve samenleving waarin iedereen kan meedoen en inwoners veerkrachtig omgaan met de uitdagingen van het leven. Positieve gezondheid en bestaanszekerheid zijn hierbij leidend; we bieden daarom begrijpelijke, toegankelijke ondersteuning bij inkomen, schulden en participatie.

Om zwaardere ondersteuning te voorkomen en het stelsel beheersbaar te houden, zetten we stevig in op preventie, vroegsignalering, normaliseren en het versterken van de sociale basis. Hierbij krijgen collectieve oplossingen voorrang boven individuele maatwerkvoorzieningen. Zo vergroten we de eigen regie en samenredzaamheid van onze inwoners, terwijl professionele hulp beschikbaar blijft voor wie dit écht nodig heeft.

Lingewaard ontvangt nieuwkomers op een zorgvuldige en georganiseerde manier. We hanteren één samenhangende aanpak voor statushouders, Oekraïners en asielzoekers, gericht op snelle integratie, zelfstandigheid, toeleiding naar werk en passende huisvesting. Tegelijkertijd bewaken we de leefbaarheid in wijken waar opvang of huisvesting plaatsvindt.

Om dit te bereiken stellen we onszelf de volgende doelen:
1. Een sterke sociale basis die inwoners ondersteunt om zelfstandig mee te doen en problemen zoveel mogelijk te voorkomen of vroegtijdig aan te pakken.
2. Tijdige en passende maatwerkondersteuning voor inwoners die dit nodig hebben, met duurzaam beschikbare voorzieningen binnen de Jeugdwet en Wmo.
3. Een veilige omgeving voor kinderen en volwassenen om te ontwikkelen en te leven.
4. Bestaanszekerheid van inwoners als basis voor gezondheid, welzijn en deelname aan de samenleving.
5. Een samenhangende en uitvoerbare aanpak voor opvang, huisvesting en integratie van nieuwkomers, zodat zij tijdig kunnen doorstromen en zelfstandig kunnen meedoen.
6. Leefbare wijken, buurten en dorpen.

Indicator	Meetbaar resultaat	W2025	B2026	B2027	B2030
Lingewaard Doet	Aantal gerealiseerde ideeën	35	25	25	25
Inwonersinitiatieven	Aantal maatschappelijke initiatieven	20	14	14	14

Wat gaan we doen in 2027?

We werken bovenstaande visie en doelstellingen verder uit in een nieuw beleidsplan Sociaal Domein, dat in het eerste kwartaal van 2027 aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.

Een sterke sociale basis die inwoners ondersteunt om zelfstandig mee te doen en problemen zoveel mogelijk te voorkomen of vroegtijdig aan te pakken (doel 1).

- We ontwikkelen hechte wijkverbanden in samenwerking met huisartsen, apothekers en welzijn.
- We ontwikkelen samen met Incluzio Lingewaard indicatievrije dagbesteding en laagdrempelige inlooppunten voor mensen met ernstige psychiatrische aandoeningen.
- We geven verdere uitvoering aan het Woonzorgbeleid met extra aandacht voor innovatieve woon-zorg concepten en ontmoetingsmogelijkheden.
- We faciliteren inwonersinitiatieven gericht op vervoer voor en door inwoners.

Tijdige en passende maatwerkondersteuning voor inwoners die dit nodig hebben, met duurzaam beschikbare voorzieningen binnen de Jeugdwet en Wmo (doel 2).

- Via de toegang sturen we op het voorkomen van uithuisplaatsingen van onze jeugd.
- We stellen de Regiovisie Jeugd 2027-2031 vast. We vertalen dit naar een lokaal uitvoeringsplan Jeugd, waarbij de focus ligt op de samenwerking met onderwijs, kinderopvang, welzijn, huisartsen en zorgaanbieders én op het versterken van de sociale en pedagogische basis.
- We breiden de samenwerking met Zorgoppas uit, zodat meer ouders van kinderen met een extra zorgbehoefte geholpen kunnen worden.
- Samen met de regiogemeenten breiden we de capaciteit voor het rechtmatigheidstoezicht Jeugd en Wmo uit.

Een veilige omgeving voor kinderen en volwassenen om te ontwikkelen en te leven (doel 3).

- We stellen een nieuwe regiovisie Huiselijk Geweld vast.
- We implementeren de Leidraad Werken aan Veiligheid.
- We ontwikkelen het sterke lokale team door het verbeteren van gesprekstechnieken, intensiveren van de samenwerking met Incluzio Lingewaard en het implementeren van de Verklarende Analyse.
- We vervolgen de beweging van beschermd wonen naar beschermd thuis met ons lokale uitvoeringsplan.

Bestaanszekerheid van inwoners als basis voor gezondheid, welzijn en deelname aan de samenleving (doel 4).

- We versterken de preventieve aanpak van schulden door de financiële educatie van Money Start verder uit te breiden.
- We herijken de ondersteuning bij zorgkosten op basis van onderzoek en bereiden waar nodig een voorstel tot aanpassing voor.
- We evalueren onze huidige re-integratie-instrumenten en bereiden waar nodig een voorstel tot aanpassing voor.
- We richten regionaal gezamenlijk een toekomstbestendige sociale infrastructuur in waarin inwoners via integrale ontwikkelroutes worden begeleid naar duurzaam passend werk.

Een samenhangende en uitvoerbare aanpak voor opvang, huisvesting en integratie van nieuwkomers, zodat zij tijdig kunnen doorstromen en zelfstandig kunnen meedoen (doel 5).

- We beperken de achterstand in de huisvesting van statushouders door uitvoering van het vastgestelde plan van aanpak 2026–2028.
- We laten de werkwijzen voor statushouders, Oekraïners en asielzoekers op elkaar aansluiten binnen de wettelijke mogelijkheden en opdrachten. Daarbij onderzoeken we hoe we nieuwkomers vanaf dag één kunnen laten meedoen. We zetten hiervoor de middelen in die we vanuit het Rijk ontvangen.
- We zetten integratiecoaches in om nieuwkomers en buurtbewoners te ondersteunen bij een goede start en wederzijds begrip.
- We bereiden de overgang van de Richtlijn Tijdelijke Bescherming (RTB) naar reguliere verblijfsvergunningen voor, inclusief de nieuwe gemeentelijke taken die hieruit voortkomen.
- We bereiden het vervolg voor op de huidige tijdelijke noodopvang voor asielzoekers.

Leefbare wijken, buurten en dorpen (doel 6)

- We stimuleren inwoners(groepen) om initiatieven te ontwikkelen. De te nemen stappen maken we vooraf duidelijk aan initiatiefnemers.
- ‘Lingewaard doet’ vindt in 2027 plaats in de kernen: Angeren, Bemmel, Gendt, Haalderen en Ressen.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

6	Sociaal domein	2025 Werkelijk	2026 Begroot	2027 Begroot	2027 Lasten	2027 Baten
6.1	**Samenkracht en burgerparticipatie**	**-6.636**	**-4.662**	**-4.557**	**-8.787**	**4.230**
60602	Algemeen maatschappelijk werk	-390	-182	**-177**	-177	-
60603	Jeugd uitvoeringskosten	-2.316	-1.448	**-1.223**	-1.223	-
60604	Algemene voorzieningen jeugd	-263	-155	**-283**	-283	-
60605	Jeugd- en jongerenwerk	-476	-257	**-115**	-115	-
60606	Jeugd- en jongerenwerk - B&O	-6	-5	**-12**	-12	-
60607	Dorpshuizen	-268	-282	**-357**	-357	-
60608	Dorpshuizen - Beheer & Onderhoud	-888	-890	**-705**	-781	76
60609	Wijkplatforms	-463	-605	**-582**	-582	-
60610	Inwonerparticipatie	-84	-29	**-9**	-9	-
60611	Kinderdagverblijven	-93	-101	**-104**	-104	-
60612	Kinderdagverblijven-Beheer/Onderh.	56	98	**63**	-194	257
60613	Ouderenwerk	-358	-288	**-324**	-324	-
60614	Opvang ontheemden Oekraïne	-	-67	-	-	-
60625	Huisvesting ontheemden Oekraïne	-59	67	**-1**	-1	-
60647	Opvang asielzoekers	-101	-18	-	-164	164
60649	Huisvesting statushouders	-2	-	-	-	-
60669	Algemene voorzieningen Wmo	-784	161	**-146**	-146	-
60694	Regionale samenwerking algemeen	-	-526	**-449**	-449	-
61614	M16-Huisvesting ontheemden Oekraïne	-	-	-	-2.420	2.420

6	Sociaal domein	2025 Werkelijk	2026 Begroot	2027 Begroot	2027 Lasten	2027 Baten
60601	Sociaal en cultureel werk	-157	-134	**-133**	-133	-
60670	Europees project dRural	16	-	-	-	-
61613	M16-Opvang Ontheemden Oekraïne	-	-	-	-1.313	1.313
6.2	**Toegang en eerstelijnsvoorzieningen**	**33**				
60623	Gem. hulp toeslagen problematiek	33	-	-	-	-
6.21	**Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO**	**355**	**149**	**322**	**-139**	**461**
60627	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	355	149	**322**	-139	461
6.22	**Toegang en eerstelijnsvoorz. Jeugd**	**-662**	**-809**	**-135**	**-135**	
60634	Toegang / eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-662	-809	**-135**	-135	-
6.23	**Toegang en eerstelijnsvoorz. Integraal**	**-171**	**-4.310**	**-6.413**	**-6.413**	
60646	Brede SPUK Gezondheid en sociale basis	54	-12	-	-	-
60648	Sociale basis - Welzijn	-225	-4.298	**-5.449**	-5.449	-
60653	Zorg en veiligheid	-	-	**-872**	-872	-
60650	Regionale samenwerking toezicht	-	-	**-92**	-92	-
6.3	**Inkomensregelingen**	**-3.999**	**-3.011**	**-3.332**	**-14.274**	**10.942**
60615	Bijstandsverlening algemeen	-1.150	-1.143	**-1.287**	-1.287	-
60616	BBZ 2004	-64	-116	**4**	-12	16
60617	BUIG	-1.042	-41	**-601**	-11.496	10.894
60618	Gem. armoede en schuldenbeleid	-1.525	-1.444	**-1.183**	-1.215	32
60619	Kwijtscheldingen	-218	-268	**-265**	-265	-
6.4	**WSW en beschut werk**	**-3.958**	**-4.402**	**-4.071**	**-4.071**	
60620	Sociale werkvoorziening	-3.958	-4.402	**-4.071**	-4.071	-
6.5	**Arbeidsparticipatie**	**-1.430**	**-2.245**	**-3.319**	**-3.449**	**130**
60621	Inburgering nieuwkomers	-323	-369	**-351**	-351	-
60622	Re-integratie en participatie	-1.107	-1.205	**-2.070**	-2.070	-
60651	Uitvoeringsagenda re-integratie	-	-458	**-281**	-411	130
60652	Uitvoeringsagenda bestaanszekerheid	-	-214	**-617**	-617	-
6.6	**Maatwerkvoorzieningen (Wmo)**		**-755**	**-825**	**-939**	**114**
60668	Wmo vervoer	-	-755	**-825**	-939	114
6.60	**Hulpmiddelen en diensten (WMO)**	**-3.204**	**-3.595**	**-2.883**	**-3.112**	**229**
60643	Wmo Uitvoeringskosten	-1.097	-1.871	**-1.497**	-1.497	-
60644	Hulpmiddelen Wmo	-2.107	-1.724	**-1.386**	-1.615	229
6.71	**Maatwerkdienstverlening 18+**		**-8**			
60663	Hulp bij huishouden	-	-8	-	-	-
6.711	**Huishoudelijke hulp (WMO)**	**-5.784**	**-6.361**	**-6.647**	**-6.647**	
60629	Huishoudelijke hulp (WMO)	-5.784	-6.361	**-6.647**	-6.647	-

6	Sociaal domein	2025 Werkelijk	2026 Begroot	2027 Begroot	2027 Lasten	2027 Baten
6.712	**Begeleiding (WMO)**	**-2.595**	**-2.055**	**-1.633**	**-1.633**	
60630	Begeleiding (WMO)	-2.595	-2.055	**-1.633**	-1.633	-
6.713	**Dagbesteding (WMO)**	**-691**	**-874**	**-786**	**-786**	
60631	Dagbesteding (WMO)	-691	-874	**-786**	-786	-
6.71C	**Dagbesteding (Wmo)**	**4**				
60677	Dagbesteding (Wmo)	4	-	-	-	-
6.751	**Jeugdhulp ambulant lokaal**	**-799**	**-886**	**-869**	**-869**	
60635	Jeugdhulp ambulant lokaal	-799	-886	**-869**	-869	-
6.752	**Jeugdhulp ambulant regionaal**	**-11.891**	**-11.143**	**-11.577**	**-11.577**	
60636	Jeugdhulp ambulant regionaal	-11.891	-11.007	**-11.428**	-11.428	-
60693	Vervoer jeugdwet	-	-135	**-148**	-148	-
6.753	**Jeugdhulp ambulant landelijk**	**-47**	**-72**	**-74**	**-74**	
60637	Jeugdhulp ambulant landelijk	-47	-72	**-74**	-74	-
6.761	**Jeugdhulp met verblijf lokaal**	**-151**	**-172**	**-165**	**-165**	
60638	Jeugdhulp met verblijf lokaal	-151	-172	**-165**	-165	-
6.762	**Jeugdhulp met verblijf regionaal**	**-4.163**	**-4.724**	**-4.672**	**-4.672**	
60639	Jeugdhulp met verblijf regionaal	-4.163	-4.724	**-4.672**	-4.672	-
6.763	**Jeugdhulp met verblijf landelijk**	**-477**	**-1.104**	**-1.081**	**-1.081**	
60640	Jeugdhulp met verblijf landelijk	-477	-1.104	**-1.081**	-1.081	-
6.791	**PGB WMO**	**-147**	**-154**	**-163**	**-163**	
60667	PGB Wmo	-147	-154	**-163**	-163	-
6.792	**PGB Jeugd**	**-245**	**-214**	**-307**	**-307**	
60666	PGB jeugd	-245	-214	**-307**	-307	-
6.821	**Jeugdbescherming**	**-562**	**-585**	**-606**	**-606**	
60641	Jeugdbescherming	-562	-585	**-606**	-606	-
6.822	**Jeugdreclassering**	**-95**	**-59**	**-118**	**-118**	
60642	Jeugdreclassering	-95	-59	**-118**	-118	-
6.91	**Coördinatie en beleid WMO**	**-1.323**		**-43**	**-43**	
60626	Coördinatie en beleid WMO	-1.323	-	**-43**	-43	-

6	Sociaal domein	2025 Werkelijk	2026 Begroot	2027 Begroot	2027 Lasten	2027 Baten
	Saldo exclusief mutaties reserves	**-48.638**	**-52.052**	**-53.953**	**-70.059**	**16.106**
	Onttrekkingen reserves	1.316	1.188	**584**	-	584
	Toevoegingen reserves	-854	-425	**-461**	-461	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	**-48.176**	**-51.288**	**-53.830**	**-70.520**	**16.690**

Beleidsnota's

Beleidsplan sociaal domein 'Iedereen hoort erbij'
Bestaanszekerheid voor iedereen
Participatiebeleid Lingewaard 2024
Beleidsregels werk, inkomen en bijzondere vergoedingen Lingewaard 2025
Projectplan re-integratie 2026-2027
Contourennota Accommodatie- en Vastgoedbeleid 2019
Woonzorgvisie Lingewaard 2025 – 2030
Kadernota "Samen aan Zet" 2022 e.v. (regio)
Kadernota vervolgkoers Samen Aan Zet (beschermd wonen)

Investeringsplan

6.01	Ontmoetingsruimte 't Zand Huissen	
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 100.000	2026-2027	De fundering van het Gemeenschapshuis 't Zand in Huissen is als gevolg van uitdroging van de ondergrond ongelijk gezet. Momenteel loopt een onderzoek naar de staat van de fundering om te komen tot passende maatregelen om het gebruik te continueren.

Strategische agenda

Voorbereiden Sociale Basis	2027		2028		Totaal		
	Primaire raming	Bijgestelde raming	Primair bijgestel	Bijgestelde raming	Primaire raming	Bijgestelde raming	
Projectleider Implementatie	-	-	-	-	-	-	Afgerond
Frictiekosten huidige partners	-	-	-	-	-	-	Afgerond
Communicatie, Opleiding en Implementatie	-	-	-	-	-	-	Afgerond
Onvoorzien	-	-	-	-	-	-	Afgerond
Subtotaal	-	-	-	-	-	-	
Kostenbeheersing Maatwerk							
Data-analist	-	-	-	-	-	-	Afgerond
Subtotaal	-	-	-	-	-	-	
Beschermd Thuis							
Inrichten van de Toegang	97.035	97.035	-	-	97.035	97.035	
Draagvlak in de kernen ***(vitale leefomgeving)***	27.423	27.423	-	-	27.423	27.423	
Lokale steunstructuur ***(toekomstbestendige zorg)***	175.072	175.208	-	-	175.072	175.208	
Wonen ***(een passende woning)***	74.886	74.886	-	-	74.886	74.886	
Meedoen ***(omzien naar elkaar)***	33.092	33.092	-	-	33.092	33.092	
Handhavingsplan alcohol en drugspreventie	82.160	82.160	84.378	84.378	166.538	166.538	
Vergeet me niet pad					-	-	
Vrouw opvang (DUVO)		8.000		8.000	-	16.000	
Subtotaal	**489.668**	**497.804**	**84.378**	**92.378**	**574.046**	**574.182**	
Lingewaardse Ontwikkelagenda Jeugd							
Ontwikkelen expertiseteam Jeugd			-	-	-	-	Afgerond
Subtotaal	-	-	-	-	-	-	
Bestaanszekerheid							
Projectleiding en projectorganisatie	28.630	28.630	-	-	28.630	28.630	
Aanpak AanZ specifiek gericht op statushouders gezin (oude wet)	-	-	-	-	-	-	Afgerond
Projectplan re-integratie bestaanszekerheid 2026-2027	139.684	139.684	-	-	-	-	
Subtotaal	**168.314**	**168.314**	-	-	**28.630**	**28.630**	
Van zorg naar gezondheid							
Samen Kwiek			-	-	-	-	
Campagne		50.000					
Subtotaal	-	-	-	-	-	-	
Totaal reserve sociaal domein	**28.630**	**28.630**	-	-	**28.630**	**28.630**	
Totaal reserve beschermd wonen, beschermd thuis	**629.352**	**637.488**	**84.378**	**92.378**	**574.046**	**574.182**	
Totaal	657.982	666.118	84.378	92.378	602.676	602.812	

Reserves	Sociaal domein	Beschermd wonen bescherm thuis
Stand 1-1-2027	519.600	2.160.179
Begrote onttrekkingen	-28.630	-637.488
Begrote toevoeging	0	460.874
Begrote stand 31-12-2027	490.970	1.983.565
Stand 1-1-2028	490.970	1.983.565
Begrote onttrekkingen	0	-92.378
Begrote toevoeging	0	0
Begrote stand 31-12-2028	490.970	1.891.187

Financiële ontwikkelingen
Bij het vaststellen van de Strategische Agenda Sociaal Domein 2024-2026 is ook bijbehorende begroting vastgesteld. Deze begroting wordt gedekt vanuit de reserve Sociaal domein en de reserve Beschermd wonen, beschermd thuis. Ondanks dat de Strategische Agenda Sociaal Domein eind dit jaar afloopt, zijn nog niet alle projecten afgerond. We stellen daarom voor deze in 2027 voort te zetten met de beschikbare middelen uit de reserve Sociaal Domein en de reserve beschermd wonen, beschermd thuis.

Begin 2027 stelt de raad het nieuwe beleidsplan Sociaal Domein vast. Hierbij wordt ook het voorstel voor een nieuwe strategische agenda toegevoegd, met een voorstel voor de inzet van de resterende middelen reserve sociaal domein voor 2027 en verder.

Voorbereiden sociale basis
Afgerond.

Kostenbeheersing maatwerk
Afgerond.

Beschermd wonen, beschermd thuis
We voeren het door het college vastgestelde "Lokaal uitvoeringsplan beschermd wonen & beschermd thuis & Maatschappelijke opvang 2026-2027" uit. De uitvoering loopt dus door in 2027.

Bestaanszekerheid
Vanaf 2026 voeren we ons re-integratieprojectplan uit. Dit loopt door in 2027.
De middelen hiervoor worden mede gevoed door de subsidies voor Grenztalentfit en de Europese subsidies voor sociale en actieve inclusie.

Transformatie van zorg naar gezondheid
In navolging van de motie '*Langer zelfstandig thuis door inzet van herstelgerichte zorg en/of zelfredzaamheidsbevordering (reablement)'* (03-07-2025) en het amendement '*Extra budget transformatie Sociaal Domein'* (03-07-2025) stellen we voor om in 2027 een campagne te starten om inwoners bewust te maken van de transformatie van zorg naar gezondheid.

7. Volksgezondheid en milieu

Dit programma bevat taken met betrekking tot de volksgezondheid, afvalwater, waterhuishouding, huishoudelijk afval, bescherming van het milieu, begraafplaatsen, klimaat en duurzaamheid.

Ontwikkelingen

Landelijke nota gezondheidsbeleid 2025-2028

In december 2025 is de landelijke nota gezondheidsbeleid 2025-2028 ‘Samen werken aan gezondheid’ vastgesteld. Deze nota bevat vijf hoofdthema's, te weten:

- Kansrijk opgroeien.
- Terugdringen van gezondheidsachterstanden.
- Mentale gezondheid.
- Vitaal ouder worden.
- Gezonde leefomgeving.

Regionaal is deze visie vertaald in een nieuwe regionale visie ‘Publieke Gezondheid Gelderland-Midden 2026-2040'.

Jeugdgezondheidszorg staat onder druk

De jeugdgezondheidszorg (JGZ), vallend onder de GGD/VGGM, vervult een belangrijke preventieve rol. Dat gebeurt door vrijwel alle kinderen te volgen, risico’s vroeg te signaleren en gezinnen te ondersteunen bij het gezond en veilig opgroeien. De afgelopen jaren is de druk op de JGZ in onze regio sterk toegenomen door een groeiende en complexere vraag en beperkte capaciteit. Daardoor kwam de uitvoering onder druk te staan.

Tegelijkertijd raakte het aanbod versnipperd door lokaal maatwerk per gemeente. Dat leidde tot een disbalans tussen taken, middelen en inzet. Met het programma ‘JGZ op koers’ werken wij samen met de andere gemeenten in de regio en de GGD aan een toekomstbestendige JGZ per 2028. Daarin is er een stabieler en uitvoerbaar aanbod, meer uniformiteit en een betere aansluiting tussen de opgaven, capaciteit en financiering.

Water en riolering

Het Gemeentelijk Watertakenplan (GWP) loopt af. Daarom starten we met de actualisatie van het GWP voor de nieuwe planperiode die vanaf 2028 gaat lopen. Daaraan gekoppeld is ook de bepaling van de hoogte van de gemeentelijke riool- en waterzorgheffing voor de komende jaren.

Afval en circulariteit

De gemeenteraad besloot op 3 juni 2026 de huis-aan-huis inzameling vanaf 1 april 2028 compleet te laten verzorgen door een overheidsgedomineerde inzamelaar. In 2027 kiezen we een partner die deze taak gaat uitvoeren. Voorafgaand brengen we in beeld welke aan afval verbonden taken we in eigen beheer blijven doen. In 2027 gaan we ook verkennende gesprekken voeren over de (door)ontwikkeling van inzameling van grof huishoudelijk afval en de rol van de (lokale) milieustraten in een circulair ambachtscentrum.

Wat willen we bereiken?

We willen een goede gezondheid van onze inwoners en een gezonde fysieke leefomgeving. Gezonde mensen zijn veerkrachtig en hebben het vermogen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan.

We willen in 2050 een energieneutrale, klimaatbestendige en circulaire gemeente zijn. Dat sluit aan bij de landelijke doelen voor klimaat en milieu. Als gemeente willen we in 2030 al elektriciteitsneutraal zijn. Daaraan werken we samen met onze inwoners en bedrijven. Zelf geven we hierbij het goede voorbeeld.

Onze doelen zijn:

1. Een goede gezondheid voor al onze inwoners, met bijzondere aandacht voor inwoners in een kwetsbare positie
2. Een klimaatbestendige en waterrobuuste gemeente en regio zijn in 2050.
3. De hoeveelheid restafval daalt naar maximaal 70 kg per inwoner en er is minimaal 75% hergebruik van de ingezamelde grondstoffen.
4. Een energieneutrale en circulaire gemeente zijn in 2050.

Wat gaan we doen in 2027?

Een goede gezondheid voor al onze inwoners, met bijzondere aandacht voor inwoners in een kwetsbare positie (doel 1).

- We bereiden ons samen met de andere gemeenten en de GGD voor op de nieuwe inrichting van het regionaal aanbod JGZ per 2028. Door meer taken niet langer lokaal maar regionaal te beleggen herstellen we de balans tussen aanbod, capaciteit en financiering. In de tussentijd voeren we gefaseerd de aangepaste normen 2028 voor de inzet van jeugdverpleegkundigen en jeugdartsen in.
- We zetten het regionaal Gezondheidsplein voort.

Een klimaatbestendige en waterrobuuste gemeente en regio zijn in 2050 (doel 2)

- De Operatie Steenbreek Lingewaard zetten we voort. Daarmee stimuleren en ondersteunen we inwoners en bedrijven actief bij het vervangen van tegels door groen in tuinen, straten en bedrijfsterreinen.
- Samen met de regio voeren we de maatregelen vanuit de Samenwerkingsagenda 2024-2030 uit. We doen onder meer nieuwe klimaatstresstesten. Daarmee brengen we de kwetsbaarheid van een gebied voor wateroverlast, hitte, droogte en overstroming in beeld.
- We vervangen de hoofdriolering in de wijk Klappenburg in Bemmel. Tegelijkertijd vervangen we ook de verharding van wegen en trottoirs en treffen we klimaatbestendige maatregelen.

De hoeveelheid restafval daalt naar maximaal 70 kg per inwoner en er is minimaal 75% hergebruik van de ingezamelde grondstoffen (doel 3)

- We gaan inwoners helpen hun afval beter aan te bieden, zwerfafval te voorkomen en probleemlocaties aan te pakken. Daarvoor gaan we zes keer de wijken in.
- We gaan in gesprek met de (lokale) milieustraten. Doel is om de service voor inwoners te verbeteren en de inzameling van grof huishoudelijk afval te optimaliseren.
- We breiden de invoering van toegangscontrolesystemen op de inzameling van grondstoffen uit. Alle centrale inzamelsystemen hiervoor beschikken eind 2027 over een operationeel toegangscontrolesysteem.

Een energieneutrale en circulaire gemeente zijn in 2050 (doel 4)

- We bieden woningeigenaren isolatiemaatregelen aan via de aanpak Operatie Isolatie.
- We gaan verder met de warmtetransitie onder andere door het uitvoeren van de stappen in het project warmtenet Zilverkamp.
- We kopen meer circulair in, daarvoor implementeren we de wettelijke verplichte Milieu Kosten Indicator (MKI).

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

7	Volksgezondheid en milieu	2025 Werkelijk	2026 Begroot	2027 Begroot	2027 Lasten	2027 Baten
7.1	**Volksgezondheid**	**-2.378**	**-2.758**	**-2.976**	**-2.976**	
60701	Openbare gezondheidszorg	-1.194	-1.472	**-1.666**	-1.666	-
60702	Jeugdgezondheidszorg	-1.184	-1.286	**-1.310**	-1.310	-
7.2	**Riolering**	**1.611**	**2.085**	**2.238**	**-2.986**	**5.224**
60720	Algemeen rioolbeheer	-1.993	-1.580	**-1.299**	-1.299	-
60721	Riolering en waterzuiv. / Onderhoud	-1.302	-1.383	**-1.657**	-1.687	30
60722	Rioolheffing	4.906	5.048	**5.194**	-	5.194
7.3	**Afval**	**1.664**	**1.548**	**2.118**	**-5.609**	**7.727**
60723	Afval algemeen	-122	-515	**-134**	-134	-
60724	Huishoudafval	-3.598	-3.741	**-3.887**	-4.533	646
60725	Overige afvalstoffen	-441	-870	**-828**	-917	89
60726	Afvalstoffenheffing	5.838	6.691	**6.986**	-	6.986
60733	Reinigingsheffing	-13	-17	**-19**	-25	6
7.4	**Milieubeheer**	**-1.996**	**-3.533**	**-3.480**	**-3.641**	**161**
60727	Milieubeheer	-1.316	-1.342	**-1.383**	-1.462	80
60728	Duurzaamheid	-634	-860	**-623**	-623	-
60729	Plaagdierbestrijding	-67	-	-	-	-
60732	Proeftuinen Aardgasvrije wijken	-	-	-	-81	81
60734	Klimaat- en energiebeleid	-	-1.315	**-1.474**	-1.474	-
60735	SPUK Duurzaamheid	21	-16	-	-	-
7.5	**Begraafplaatsen en crematoria**	**-198**	**-215**	**-211**	**-376**	**165**
60730	Algemene begraafplaatsen	-162	-163	**-133**	-298	165
60731	Begraven	-36	-52	**-77**	-77	-
	Saldo exclusief mutaties reserves	**-1.297**	**-2.873**	**-2.311**	**-15.588**	**13.277**
	Onttrekkingen reserves	204	1.448	**312**	-	312
	Toevoegingen reserves	-84	-350	-	-	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	**-1.177**	**-1.775**	**-1.999**	**-15.588**	**13.589**

Beleidsnota's

Beleidsplan Sociaal Domein "Iedereen hoort erbij!"(2021)
Regionale visie Publieke Gezondheid Gelderland-Midden 2026-2040
Gemeentelijk Watertakenplan Lingewaard 2023 – 2027
Regionale Adaptatiestrategie (RAS) (2022)
Lokale Adaptatiestrategie (LAS) (2022)
Samen werken aan een circulair Lingewaard (2024)
Beleidskader energietransitie 2026-2029

Beleidskader circulariteit 2026 - 2030
Beleidskader Windenergie (2019)
Beleidskader zonne-energie (2019)
Warmteprogramma Lingewaard 2026-2035

Investeringsplan

7.01	Investeringen vervangingen en investeringen maatregelen GWP	
Investering	Looptijd	Toelichting
Niet gelabeld 2027: € 1.795.000 *2028: € 3.882.000 (buiten planperiode GWP)* *2029: € 3.845.000 (buiten planperiode GWP)* *2030: € 7.899.000 (buiten planperiode GWP)* Gelabelde projecten 2027: € 3.590.000 *2028: € 0 (buiten planperiode GWP)* *2029: € 0 (buiten planperiode GWP)* *2030: € 0 (buiten planperiode GWP)*	 2027-2029 *2028-2030* *2029-2031* *2030-2032* 2027-2028	De investeringsbedragen zijn gebaseerd op het Gemeentelijk Watertakenplan 2023-2027 (GWP). Het GWP bevat investeringsbudgetten voor reeds gelabelde en afgebakende projecten. Daarnaast zijn er ook nog niet gelabelde investeringsbudgetten die worden ingezet voor: *Vervanging* van pompen/gemalen, persleidingen en rioolbuizen. De benodigde bedragen zijn gegenereerd uit de beheersoftware. *Nieuwe maatregelen* om de doelen en ambities uit het GWP te behalen: afkoppelen, infiltreren, waterberging en maatregelen duurzaamheid. De kapitaallasten van alle investeringen uit het GWP dekken we volledig met de inkomsten uit de Riool- en Waterzorgheffing.

8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Onder dit programma vallen de taken met betrekking tot ruimte en leefomgeving, wonen en bouwen en de exploitatie van woningbouwprojecten. De milieutaken van de Omgevingsdienst vallen onder programma 7, de bouwtaken onder programma 8.

Ontwikkelingen

Wet Versterking regie Volkshuisvesting

Deze wet is in 2026 in werking getreden. De wet kent een verplicht programma onder Omgevingswet voor de volkshuisvesting. Bestaande ‘bouwstenen’ voor zo'n programma zoals onze woon-zorg-visie en het woningbouwprogramma gaan op in het verplichte programma. De Omgevingswet bepaalt ook dat het college van burgemeester en wethouders bevoegd gezag is voor het programma, dat uiterlijk 1 juli 2027 moet zijn vastgesteld.

Wat willen we bereiken?

Een leefomgeving waar jong en oud zich thuis voelen. Dat betekent woonkernen waar primaire voorzieningen dichtbij zijn. Daarnaast is ruimte nodig om elkaar te ontmoeten, te recreëren en te bewegen of sporten. Infrastructuur voor fietsen, openbaar vervoer en de auto moet het groeiend aantal inwoners aankunnen. Juist daar ligt de sleutel voor de bouwopgave. Voor die bouwopgave gaan we uit van de afspraken in de geactualiseerde 'Woondeal 2.1'. Nieuwbouw bestaat voor minstens 30% uit sociale huur en voor 37% uit betaalbare huur- en koopwoningen. Naast bouwen is versterking nodig van infrastructuur en groene recreatieruimte. We werken aan de volgende doelen:

1. Transitie Omgevingswet.
2. Realisatie van circa 200 nieuwe woningen in 2027, verspreid over meerdere woonkernen.
3. Een duurzame en groene woonomgeving.

Wat gaan we doen in 2027?

Transitie Omgevingswet (doel 1)

- We werken gebiedsgericht naar een nieuw gebieds-dekkend omgevingsplan:
  - Begin 2027 bieden we het omgevingsplan voor Haalderen voor vaststelling aan;
  - Het omgevingsplan voor Gendt en Doornenburg bereiden we voor zodat het als ontwerp ter inzage kan;
  - De geactualiseerde archeologische waardenkaart bieden we voor vaststelling aan en die gebruiken we vervolgens bij het opstellen van het omgevingsplan.
- We stellen drie programma’s onder de Omgevingswet op. Dat doen we voor:
  - De duurzame begrenzing van de glastuinbouw van NEXTgarden als concentratiegebied voor de glastuinbouw;
  - Initiatieven voor het realiseren van een klein aantal woningen. Dat programma geeft aan onder welke voorwaarden we aanvragen in behandeling nemen. In de bebouwde kom gaat dit veelal over kamerverhuur, splitsing van een bestaande woning of toevoeging van een nieuwe woning. In het landelijk gebied gaat dit om een of enkele woningen als functieverandering bij (agrarische) bedrijven die de bedrijfsvoering beëindigen;
  - Een volkshuisvestingsprogramma met vaststelling uiterlijk op 1 juli 2027. De verplichting hiertoe komt uit de wet ‘Versterking regie volkshuisvesting’. Ons bestaande woningbouwprogramma, het resultaat van de behandeling van de gebiedsvisie Gendt west, de woon-zorg-visie en het woningbehoefteonderzoek gaan deel uitmaken van het verplichte programma.
- We herijken de omgevingsvisie uit 2023. Hierbij consulteren we ook de gemeenteraad waarbij u in een later stadium de herijkte visie vaststelt.

Realisatie van ongeveer 200 nieuwe woningen, verspreid over meerdere woonkernen (doel 2)
We werken aan ons woonbeleid en aan de realisatie van woningbouwplannen. Beiden staan hieronder toegelicht.

Woonbeleid

- We geven prioriteit aan de uitvoering van plannen voor de locaties ‘t Hof van Klein Baal in Haalderen, Vleumingen II in Gendt, Zandsestraat in Bemmel, en Driegaarden II en III in Huissen. Dit zijn plannen met grote aantallen woningen. Daarnaast verkennen we hoe we uitvoering kunnen geven aan kleine planmatige woningbouw-ontwikkelingen.
- We werken aan de uitvoering van de woonzorgvisie, waaronder het toevoegen van geschikte woningen voor ouderen en aandachtsgroepen en aandacht voor leefbaarheid in de wijken.
- Voor de verandering naar woningen bij vrijkomend maatschappelijk vastgoed stellen we de voorwaarden op en zoeken we een partner die de ontwikkeling oppakt. Het vrijkomend maatschappelijk vastgoed biedt ons ook de gelegenheid om zelf regie te voeren op de opdracht vanuit de woonzorgvisie voor het combineren van wonen met gemeenschappelijke voorzieningen. We doen dat in 2027 voor De Doornick in Doornenburg, De Tichel in Haalderen en het OBC en de bibliotheek in Bemmel.
- We verkennen in welke mate na 2030 nog grotere bouwplannen nodig en mogelijk zijn. Dit verkennen we in samenhang met mobiliteit en groene ruimte, en gebiedsgericht voor Bemmel-Haalderen en Huissen-oost-Angeren.
- We actualiseren de huisvestingsverordening. Binnen de regio (GMR) hanteren we gelijke spelregels voor de toewijzing van sociale huurwoningen.
- We actualiseren (jaarlijks) de prestatieafspraken met Waardwonen. Afhankelijk van de keuzes door Waardwonen voor de verbeteringsrichtingen in de wijken Dries en Lootakkers in Gendt kijken we gezamenlijk naar koppelkansen voor de gemeente. Denk hierbij aan aandacht voor kwetsbare huurders of combinaties met maatregelen in verband met waterbeheer en openbare ruimte.

Woningbouw

- Op basis van het woningbouwprogramma van april 2026 verwachten we dat er circa 200 nieuwe woningen worden opgeleverd. Dit betreft de gedeeltelijke realisatie van meer plannen, waarvan de bouw start na afsluiting van de planprocedure. Het gaat om:
  - Zandsestraat/de Pas (Bemmel)
  - Vleumingen West fase 2 (Gendt)
  - Sallandstraat 2e fase (Haalderen)
  - Locatie Karstraat 34 (Huissen)
  - Klappenburg fase 2 (Bemmel)
  - Vossenhol (Bemmel)
  - Dorpsstraat (Bemmel)
  - Dorpstraat (Gendt)
  - 't Hof van Klein Baal (Haalderen)
  - Ancari (Doornenburg)
- We bereiden onder andere de volgende plannen voor zodat daarna de planologische procedure kan worden gestart (in of na 2027):
  - Driegaarden II en III (Huissen);
  - Dorpstraat/bibliotheek (Gendt).

Duurzame en groene woonomgeving (doel 3)

- Binnen de Groene Metropoolregio werken we aan het gebiedsprogramma voor het middengebied tussen de steden. Zo’n programma is nodig om de balans tussen woningbouw en andere ruimteclaims te bewaken en daarover ook afspraken met andere overheden te kunnen maken.

- Als onderdeel van de regionale verstedelijkingsstrategie werken we aan een realisatieplan voor het groen-blauwe raamwerk in het landschap.
- Vanuit het programma Landschap, Natuur en Biodiversiteit vragen we provinciale subsidie aan voor natuurversterking in de woon- en werkomgeving (bedrijventerreinen).
- We maken afspraken met de parkorganisatie van Park Lingezegen en gemeente Arnhem over het beheer van het Zeegbos dat deels in Arnhem en deels in Lingewaard ligt. Afhankelijk van besluitvorming bij Staatsbosbeheer gaan we in overleg over het overnemen van het grondeigendom van Staatsbosbeheer in het Zeegbos. Hierin trekken we gezamenlijk op met de gemeente Arnhem.
- Op grond van programma's van andere overheden werken we mee aan het uitwerken van plannen vanuit die programma's. In 2027 betreft dit:
  - Het verkennen van publiek-private samenwerking in de Huissense uiterwaard. Hierbij betrekken we ook onze ambities met betrekking tot de toegangsweg naar het Looveer en mogelijkheden op het industrieterrein voor watergebonden bedrijvigheid en een parkeeroplossing voor het vrachtverkeer van-/naar het terrein.
  - Natuurontwikkeling in de Roswaard die wordt gefinancierd vanuit het Rijk.
  - Het hergebruik van de locatie van de voormalige zandverwerkingsinstallatie in de Bemmelse Waard.
  - De planvoorbereidingen voor de dijkversterking.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

8	Volkshuisvesting, Leefomgeving, Stedelijke vernieuwing	2025 Werkelijk	2026 Begroot	2027 Begroot	2027 Lasten	2027 Baten
8.1	**Ruimte en leefomgeving**	**-1.172**	**-2.760**	**-1.906**	**-3.102**	**1.196**
60801	Ruimtelijke ontwikkeling	-404	-918	**-911**	-918	7
60802	Faciliterend grondbeleid	-7	-680	**-74**	-1.263	1.189
60809	Omgevingswet	-761	-1.163	**-921**	-921	-
8.2	**Grondexploitatie(niet-bedrijventerrein)**	**-93**		**-16**	**-1.532**	**1.516**
60803	Actief grondbeleid	-93	-	**-16**	-1.532	1.516
8.3	**Wonen en bouwen**	**2.234**	**-1.414**	**-1.352**	**-2.909**	**1.557**
60804	Geo-Informatie	-262	-287	**-269**	-269	-
60805	Bouwen - Vergunningverlening	1.553	124	**81**	-1.369	1.450
60806	Bouwen - Handhaving	-523	-743	**-740**	-750	10
60807	Wonen	1.558	-458	**-361**	-401	41
60808	Woonwagenzaken	-92	-50	**-63**	-120	56
	Saldo exclusief mutaties reserves	**969**	**-4.174**	**-3.274**	**-7.543**	**4.269**
	Onttrekkingen reserves	1.263	974	-	-	-
	Toevoegingen reserves	-545	-107	-	-	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	**1.687**	**-3.307**	**-3.274**	**-7.543**	**4.269**

Beleidsnota's

Omgevingsvisie Lingewaard (mei 2023)
Plan van Aanpak omgevingsprogramma's (mei 2023)
Overzicht categorieën bindend adviesrecht en verplichte participatie (mei 2023)

Plan van aanpak transitiefase omgevingsplan Lingewaard. (2022)
Woondeal 2.0 Regio Arnhem-Nijmegen (2023)
Addendum woondeal 2.1 (2025)
Woonzorgvisie 2025-2030
Notitie verruiming mogelijkheden particuliere woningbouw (2020)
Nota Cultureel Erfgoed (feb 2025)
Gids ruimtelijke kwaliteit (2018)

Investeringsplan

Voor het programma' Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing' zijn geen investeringen opgenomen in het Investeringsplan 2027-2030.

9. Bestuur en ondersteuning

Dit programma richt zich op het bestuur van de gemeente, de dienstverlening aan inwoners en ondernemers, de samenwerking met maatschappelijke en regionale partners en de ondersteuning van de gemeentelijke organisatie. Deze ondersteuning omvat de bedrijfsvoering, oftewel de interne processen die nodig zijn voor een goede uitvoering van de gemeentelijke taken.

Ontwikkelingen

Vertrouwen in de overheid staat onder druk

De keuzes die we als gemeente maken vanuit het algemeen belang kunnen botsen met individuele behoeften en wensen van inwoners. Dit leidt soms tot onbegrip en tot dalend vertrouwen in de overheid. Een goede verbinding en dialoog met onze inwoners draagt bij aan een betere aansluiting tussen beleid en praktijk en daarmee aan het draagvlak voor plannen en projecten.

Participatie als integraal onderdeel van beleid en besluitvorming

De rol van inwonersparticipatie ontwikkelt zich snel. Participatie is niet langer een ‘instrument’, maar wordt steeds meer een integraal onderdeel van beleid en besluitvorming. Dat komt omdat maatschappelijke opgaven steeds complexer worden en inwoners vaker én eerder willen meedenken over beleid en projecten in hun omgeving. De opkomst van verschillende digitale participatietools maakt het voor inwoners makkelijker om te participeren. Tegelijkertijd kan niet iedereen met dergelijke tools uit de voeten. En zijn bepaalde doelgroepen, zoals jongeren, lastig te bereiken.

Behoefte aan contact met gemeente blijft

De afgelopen jaren is het voor inwoners veel gemakkelijker geworden om zelf zaken digitaal te regelen, zonder tussenkomst van een medewerker vanuit de gemeente. Ondanks deze digitale ontwikkeling zien we toch dat mensen die minder digitaal vaardig zijn of een complexe vraag hebben, behoefte houden aan persoonlijk contact met de gemeente.

Wat willen we bereiken?

We willen dat inwoners vertrouwen hebben in de gemeente en zich betrokken voelen bij wat er gebeurt in hun leefomgeving. Daarom nodigen we hen actief en op verschillende manieren uit om mee te denken bij participatietrajecten. Daarbij speelt ook de kwaliteit van onze dienstverlening een belangrijke rol. Als deze door de inwoners als 'goed' wordt ervaren, dan heeft dit een positieve invloed op het vertrouwen dat zij hebben in ons als overheid. Door onze hoge standaard van dienstverlening te behouden en waar mogelijk te verbeteren, versterken we dit vertrouwen. We werken inwonergericht en bieden Lingewaardige service door:

- Te zorgen voor toegankelijke dienstverlening en duidelijke communicatie;
- Kaders te stellen, maar ook ruimte te laten voor maatwerk;
- Aan te sluiten op de behoeften van de inwoner.

We willen een betrouwbare en sterke partner in de regio zijn. Als Lingewaard kunnen we niet alles alleen. Sommige zaken waarmee we te maken hebben, zijn grensoverschrijdend. In die gevallen werken we samen met omliggende gemeenten, en soms ook met partners. Regionaal samenwerken doen we op verschillende manieren, vaak in de vorm van een verbonden partij. Gemeente Overbetuwe is een belangrijke partner voor ons, in het middengebied tussen Arnhem en Nijmegen.

Onze doelen zijn:

1. Betrokken inwoners
2. Toegankelijke dienstverlening
3. Efficiënte en effectieve samenwerking in de regio

Indicator	Meetbaar resultaat	W2025	B2026	B2027	B2030*
Klantwaardering dienstverlening • Totaal • Digitaal • Balie • Telefonie	Gemiddeld rapportcijfer Totaalwaardering voor alle drie de kanalen	 8,3 8,5 8,6 8,1	 8,0 8,5 8,5 7,5	 8,0 8,5 8,5 7,5	 8,0 8,5 8,5 7,5
Gemiddelde wachttijd aan de balie	Percentage balieklanten geholpen binnen de servicenorm van maximaal 10 minuten	92%	90%	90%	90%

Wat gaan we doen in 2027?

Betrokken inwoners (doel 1)

- Op samen.lingewaard.nl en in de InLingewaard-app vinden inwoners alle informatie over participatietrajecten en kunnen zij actief deelnemen. De integratie van AI en de inzet van digitale participatiemiddelen zorgt voor meer mogelijkheden voor belanghebbenden, betrokkenen en inwoners om mee te denken, te adviseren of te co-creëren.
- Elk afgerond participatietraject wordt afgesloten met een participatieverslag volgens een vast en herkenbaar format. Hierin lezen inwoners onderbouwd terug wat er is gedaan met hun input.
- We werken intensief samen met wijk- en dorpsplatforms, onder meer bij de dorpsontwikkelingsplannen. Daarnaast ondersteunen we inwonersinitiatieven.

Toegankelijke dienstverlening (doel 2)

- We zetten slimme technologie (AI) en een efficiënte kennisbank in om inwoners sneller en met de juiste informatie te kunnen helpen.
- Om nog beter aan te sluiten bij de behoeften van onze inwoners zorgen we voor toegankelijke websites en formulieren. Signalen van inwoners zetten we direct om in verbeteringen.
- We zetten in op digitale mogelijkheden zoals Mijn Services (vanuit VNG geïnitieerd) om de klantreis voor inwoners inzichtelijker en transparanter te maken. Hiermee zorgen we ervoor dat inwoners zelf regie krijgen over hun lopende processen.
- We organiseren de Provinciale Staten- en Waterschapverkiezingen. Hierbij maken we gebruik van de geleerde lessen van de vorige verkiezingen om het proces scherper te maken.

Efficiënt en effectieve samenwerking in de regio (doel 3)

- Met de gemeente Overbetuwe stemmen we zowel bestuurlijk als ambtelijk af en werken we samen op diverse thema's (bijvoorbeeld de belasting- en ICT-samenwerking). Daarnaast is Overbetuwe onze partner in het middengebied als het gaat om vertegenwoordiging in de regio.
- We overleggen op strategisch niveau binnen de regio Arnhem met de provincie en betrokken gemeenten over ontwikkelingen die onze samenwerking raken.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

9	Bestuur en ondersteuning	2025 Werkelijk	2026 Begroot	2027 Begroot	2027 Lasten	2027 Baten
9.1	**Bestuur**	**-2.965**	**-2.322**	**-2.490**	**-2.490**	
60014	Gemeenteraad	-792	-815	**-814**	-814	-
60015	Raadsfracties	-30	-56	**-38**	-38	-
60016	Rekenkamercommissie	-45	-61	**-61**	-61	-
60017	Griffie	-388	-436	**-447**	-447	-
60018	College van B&W	-1.710	-955	**-1.131**	-1.131	-
9.2	**Burgerzaken**	**-544**	**-842**	**-778**	**-1.962**	**1.184**
60001	Basis registratie personen (BRP)	-187	-180	**-124**	-1.205	1.081
60002	Burgerlijke stand	-216	-302	**-447**	-550	103
60003	Verkiezingen	-141	-359	**-207**	-207	-
9.3	**Beheer overige gebouwen en gronden**	**-171**	**-681**	**-411**	**-755**	**344**
60004	Eigendommen	-222	-246	**-266**	-419	154
60005	Overige gebouwen	-88	-201	**-92**	-92	-
60006	Gronden algemeen	187	-234	**-99**	-150	51
60022	Gronden transformatorhuisjes	-48	-	**46**	-94	140
9.4	**Overhead**	**-19.194**	**-19.118**	**-19.828**	**-22.228**	**2.400**
60050	Directie	-348	-356	**-360**	-360	-
60051	Stafafdeling	-993	-1.146	**-1.181**	-1.181	-
60052	Team Technisch Wijkbeheer	-181	-225	**-281**	-281	-
60053	Materieel TWB	-74	-	**12**	12	-
60054	Team Openbare Ruimte & Vastgoed	-198	-139	**-115**	-115	-
60056	Facilitair / voorzieningen	-413	-319	**-332**	-332	-
60057	Huisvesting gem.kantoor/-werf	-1.237	-1.267	**-1.444**	-1.445	1
60058	Representatie	-99	-107	**-111**	-111	-
60059	Team Informatievoorziening	-2.798	-3.162	**-3.202**	-4.091	889
60060	Automatisering	-1.124	-1.230	**-1.037**	-1.037	-
60061	Documentaire informatievoorz.	-200	-191	**-197**	-197	-
60062	Team POCOBO	-2.270	-2.333	**-2.629**	-2.629	-
60063	Personeelsbeheer	-768	-817	**-1.108**	-1.108	-
60064	Personeelsontwikkeling	-248	-247	**-282**	-282	-
60065	Organisatieontwikkeling	-51	-59	**-59**	-59	-
60066	Communicatie	-89	-84	**-74**	-74	-
60067	Team JIF	-2.501	-2.977	**-2.561**	-2.566	5
60068	Begroting & verantwoording	-143	-102	**-109**	-109	-
60069	Juridische kwaliteitszorg	-357	-286	**-296**	-296	-

9	Bestuur en ondersteuning	2025 Werkelijk	2026 Begroot	2027 Begroot	2027 Lasten	2027 Baten
60070	Team Veiligheid, Toezicht en Handh.	-47	-209	**-218**	-218	-
60071	Team Klant Contact Centrum	-697	-561	**-619**	-619	-
60072	Team Projectrealisatie	-161	604	**304**	304	-
60073	Team Ruimtelijk Beleid	-547	-80	**-98**	-98	-
60074	Team Sociaal Beleid	-333	-366	**-266**	-266	-
60075	Team Werk, Inkomen en Ondersteuning	-537	-291	**-253**	-253	-
60076	Team Zorg en Ondersteuning	-404	-442	**-339**	-339	-
60079	Ondernemingsraad	-3	-133	**-149**	-149	-
60080	Informatisering	-1.537	-1.771	**-1.872**	-1.872	-
60081	Automatisering ICT-samenwerking	-314	-295	**-388**	-841	453
60082	Automatisering Overbetuwe	-	-	**-3**	-1.055	1.052
60083	Versterking dienstverlening	-202	-190	**-207**	-207	-
60084	Facilitair / diensten	-320	-338	**-355**	-355	-
9.5	**Treasury**	**356**	**-193**	**92**	**-88**	**180**
60007	Treasury	356	-193	**92**	-88	180
9.61	**OZB woningen**	**11.076**	**11.933**	**12.729**		**12.729**
60009	Onr.Zaakbelast. - Woningen	11.076	11.933	**12.729**	-	12.729
9.62	**OZB niet-woningen**	**4.052**	**4.386**	**4.850**		**4.850**
60010	Onr.Zaakbelasting - Niet-woningen	4.052	4.386	**4.850**	-	4.850
9.64	**Belastingen overig**	**-664**	**-829**	**-903**	**-1.266**	**363**
60011	Belastingen	-664	-829	**-903**	-1.266	363
9.7	**Algemene uitk. en ov. uitk. gem.fonds**	**91.747**	**92.212**	**96.232**		**96.232**
60013	Gemeentefonds - Algemene uitkering	87.754	88.340	**92.538**	-	92.538
60019	Gemeentefonds - Sociaal Domein	3.993	3.872	**3.694**	-	3.694
9.8	**Overige baten en lasten**	**-3**	**-314**	**-124**	**-767**	**644**
60012	Reserveringen en stelposten	-3	-314	**-124**	-767	644
9.9	**Vennootschapsbelasting**	**-3**				
60020	Vennootschapsbelasting	-3	-	-	-	-
	Saldo exclusief mutaties reserves	**83.687**	**84.232**	**89.369**	**-29.556**	**118.925**
	Onttrekkingen reserves	1.010	1.745	**910**	-	910
	Toevoegingen reserves	-262	-	-	-	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	**84.437**	**85.977**	**90.280**	**-29.556**	**119.836**

Beleidsnota's

Nota Verbonden Partijen 2026
Participatiebeleid Lingewaard 2025
Verordening participatie Lingewaard 2025
Nota Activabeleid
Nota reserves en voorzieningen

Treasurystatuut gemeente Lingewaard
Financiële verordening gemeente Lingewaard

Investeringsplan

9.01	Uren investeringen	
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 500.000 € 1.500.000	2027 2028-2030	Vanaf 2027 belasten we directe uren door aan investeringen. Op grond van de regelgeving is dit verplicht. Deze verplichting kwam kort voor het opstellen van de Begroting 2027 naar voren, waardoor we nog niet per investeringsbudget konden bepalen om hoeveel uren dit gaat. In deze begroting is daarom een voorzichtige inschatting gemaakt van € 500.000 per jaar aan salarislasten die aan investeringen doorbelast worden. We hebben hier daarom in het investeringsplan een aparte investering van € 500.000 per jaar voor opgenomen met een gemiddeld afschrijvingstermijn. Deze inschatting is voorlopig. In de 1e Tussentijds rapportage 2027 werken we uit hoeveel uur dit per investeringsbudget is. De investeringsbudgetten worden hiermee verhoogd en daarmee vervalt deze aparte investering.

De paragrafen

Paragraaf 1 Lokale heffingen

Inleiding

In de paragraaf Lokale heffingen bieden wij inzicht in het beleidskader rond de lokale heffingen, de soorten heffingen, de tarief- en kostenontwikkeling, de lokale lastendruk en het kwijtscheldingsbeleid.
In december 2026 stelt de gemeenteraad de tarieven vast met ingang van 1 januari 2027. Naast de voorgestelde prijsindexering van 2,5% (conform de prijsmutatie van het Bruto Binnenlands Product in Meicirculaire 2026, pagina 51) worden ook wijzigingen in wet- en regelgeving in de belastingverordeningen verwerkt.

Uitgangspunten

Perceptiekosten

De lasten van de Dienstverleningsovereenkomst (DVO) Belastingsamenwerking worden doorberekend op basis van het aantal bezwaren/beroepen en aanslagregels. Voor de berekening wordt het totaalbedrag van de belastingsamenwerking verminderd met de kosten voor bezwaren/beroepen per gemeente. Het restant wordt op basis van het aantal aanslagregels verdeeld. De werkelijk doorberekende lasten, zoals verwerkt in de jaarrekening 2025, zijn bijgesteld op basis van de raming 2027.

Overhead

Onder overhead verstaat het ”Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten” (BBV) in artikel 1 ‘alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces’. Baten en lasten van overhead registreren wij niet onder de afzonderlijke beleidsprogramma’s, maar apart in het overzicht overhead en in het overzicht van baten en lasten (taakveld 9.4). De overhead wordt extracomptabel aan een aantal heffingen en belastingen toegerekend. Dit is terug te vinden in de financiële overzichten die bij de verschillende belastingsoorten zijn opgenomen.

BTW-compensatiefonds

De gemeente mag bij de bepaling van de kostendekkendheid de geraamde BTW meenemen (op basis van artikel 229b, lid 2b, van de Gemeentewet). Dit voorkomt een financieel nadeel voor gemeenten als gevolg van de invoering van het BTW-compensatiefonds. Bij de invoering van het fonds is het Gemeentefonds namelijk structureel verlaagd, omdat gemeenten compensabele BTW kunnen terugvragen via het BTW-compensatiefonds. Daarom mag deze compensabele BTW worden betrokken bij de berekening van kostendekkende tarieven.

De tarieven

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de tarieven van 2023 tot en met 2026 te zien.

Omschrijving tarief	2024	2025	2026	2027
OZB:				
- woningen (eigenaar)	0,1283%	0,1316%	0,1258%	0,1331%
- niet-woningen (eigenaar)	0,3103%	0,3263%	0,3342%	0,3536%
- niet-woningen (gebruiker)	0,2480%	0,2608%	0,2671%	0,2826%
Afvalstoffenheffing:				
- vast bedrag	€ 203,88	€ 227,62	€ 266,64	€ 278,40
- restafvalcontainer, per lediging	€ 8,19	€ 9,00	€ 9,45	€ 9.90
- ondergrondse container, per klepopening	€ 2,73	€ 3,00	€ 3,15	€ 3,30
Riool- en waterzorgheffing:				
– gebruiker	€ 144,12	€ 147,36	€ 151,32	€ 155,10
– eigenaar	€ 74,16	€ 75,84	€ 77,88	€ 79,83
Hondenbelasting, per hond	€ 62,04	€ 63,36	-	-
Toeristenbelasting, per overnachting				
- verblijf op camping	€ 1,00	€ 1,25	€ 1,25	€ 1,25
- overige overnachtingen	€ 1,00	€ 1,25	€ 2,50	€ 2,50
Verblijfsbelasting	-	€ 1,25	€ 1,25	€ 1,25

*dit zijn de tarieven exclusief de WOZ-waardeontwikkeling.

In onderstaande grafiek ziet u de waardeontwikkeling van de woningen in Lingewaard vanaf 2016.

Bron: CBS, 17 juni 2026.

Lokale lastendruk

De lokale lastendruk geeft de hoogte aan van de gemiddelde belastingaanslag. In onderstaande tabel vergelijken wij de gemiddelde lokale lastendruk van 2026 en 2027. De bedragen zijn indicatief. Hierbij is uitgegaan van een woning met een WOZ-waarde van € 464.000 (voorlopig gemiddelde over 2026) met de tarieven zoals vermeld op voorgaande pagina. Het aantal ledigingen voor de DIFTAR hebben we gesteld op 6 per huishouden per jaar.

	Eigenaar/gebruiker		Huurder/Gebruiker	
	2026	**2027**	**2026**	**2027**
OZB-eigenaar	€ 583,71	€ 617,58	€ -	€ -
Afvalstoffenheffing				
- vast bedrag	€ 266,64	€ 278,40	€ 266,64	€ 278,40
- DIFTAR	€ 56,70	€ 59,40	€ 56,70	€ 59,40
Riool- en Waterzorgheffing	€ 229,20	€ 234,93	€ 151,31	€ 155,10
Aanslag	€ 1.136,25	€ 1.190,31	€ 474,65	€ 492,90
Stijging in euro's		€ 54,06		€ 18,25
Procentuele stijging		4,76%		3,84%

OZB

De onroerendezaakbelastingen (OZB) heffen we over de WOZ-waarde van woningen (eigenaren) en niet-woningen (eigenaren en gebruikers).

Beleidskader

Artikelen 220 tot en met 220h van de Gemeentewet
Verordening Onroerende-zaakbelastingen 2026

Algemeen

Jaarlijks stellen wij de WOZ-waarden voor woningen en niet-woningen vast. Deze WOZ-waarde is de grondslag voor de aanslag OZB. Wij zorgen voor een tijdige en correcte verzending van de waardebeschikkingen (WOZ-waarde) en belastingaanslagen. Beschikkingen verzenden wij zoveel mogelijk met dagtekening 28 februari 2027 (wettelijke termijn). Ook de afhandeling van bezwaarschriften vindt tijdig plaats. De termijn voor het doen van een uitspraak is het einde van het kalenderjaar.

Tarief

Het tarief is afhankelijk van de WOZ-waarde van het object op 1 januari 2026. Deze waarde stellen wij vast op basis van de gemiddelde waardeontwikkeling in de gemeente Lingewaard. Deze gegevens zijn eind november 2026 bekend.

Vanaf 2025 sluit de indexering van de OZB aan bij de aangepaste systematiek van het gemeentefonds. Dit betekent dat de indexering op basis van de gecombineerde index bruto binnenlands product (bbp) is. Dit betreft de ontwikkeling van de bbp prijs (prijspeil) plus de historisch 8-jarige gemiddelde ontwikkeling van het bbp (economische groei en daarmee het volume). Het uitgangspunt hiervoor is het historische 8-jarige gemiddelde zoals opgenomen in de Meicirculaire 2026. Dit komt neer op een indexering van 4,3%.
In de Kadernota 2024 hebben we aangegeven dat we in de periode 2024-2027 de tarieven jaarlijks extra verhogen met 1,5%. De indexering voor 2027 komt hiermee uit op 5,8%.

Herwaardering WOZ-objecten

Bij een stijging van de gemiddelde WOZ-waarde daalt het tarief voor de OZB. Omdat we de waardeontwikkeling op de peildatum 1 januari 2026 nog niet kennen, gaan we uit van een gelijkblijvende WOZ-waardering. Bij het vaststellen van de belastingverordeningen in december 2026 wordt de dan bekende waardeontwikkeling vertaald in de OZB-tarieven.

Uitgangspunt is dat schommelingen van WOZ-waarden geen invloed hebben op de hoogte van de gemiddelde aanslag van de OZB. Niet alleen wanneer waarden dalen, maar ook niet als waarden stijgen. Wel kan het natuurlijk zo zijn dat bepaalde typen onroerende zaken een waardeontwikkeling laten zien die van het gemiddelde afwijkt. Wat dan ook tot een hogere of lagere belastingaanslag leidt.

Tarieven OZB	2024	2025	2026	2027
Woningen				
- eigenarenheffing	0,1283%	0,1316%	0,1258%	0,1331% *
Niet-woningen				
- eigenarenheffing	0,3103%	0,3263%	0,3342%	0,3536% *
- gebruikersheffing	0,2480%	0,2608%	0,2671%	0,2826 % *

** Voorlopig tarief (t.o.v. 2026 + 5,8%)

Afvalstoffenheffing

Beleidskader

Artikel 15.33 van de Wet milieubeheer
Verordening Reinigingsheffingen 2026
Afvalstoffenverordening gemeente Lingewaard 2022
Uitvoeringsbesluit afvalstoffenverordening gemeente Lingewaard 2023

Algemeen

Voor het dekken van de kosten van de afvalinzameling en -verwerking heffen we afvalstoffenheffing. Het door de gemeenteraad vastgestelde uitgangspunt voor het bepalen van het tarief van de afvalstoffenheffing is 100% kostendekking.

Tarieven

Elk huishouden betaalt een vast bedrag aan vastrecht. Daarnaast wordt per lediging van de restafvalcontainer of opening van de ondergrondse container een bedrag in rekening gebracht. Voor gebruikers van bovengrondse containers geldt een vast tarief. Dit is gebaseerd op de grootte van het huishouden.

In de lastenraming is gerekend met een prijsindexering van 5,1% (€ 164.000). Daarnaast is sprake van actualisatie van de structurele budgetten voor inzameling en reiniging wat leidt tot een lastenverhoging (€ 104.000).
Bij de diftar-tarieven hebben we de indexering van 4,5% toegepast. Bij het vaste tarief is rekening gehouden met zowel de indexering als de actualisatie van bovenstaande en onderstaande ontwikkelingen.

Tarief	2025	2026	2027
Vast bedrag	€ 227,62	€ 266,64	€ 278,40
Per lediging van de 180-liter restafvalcontainer	€ 9,00	€ 9,45	€ 9,90
Per klepopening ondergrondse container *	€ 3,00	€ 3,15	€ 3,30

* Uitgangspunt is de inhoud van een 60 liter-zak. Op basis van de 180 liter-container is dit tarief berekend op 33,3% van dat tarief.

Kostendekking

(bedragen x € 1.000)

Afvalinzameling	Taakveld	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
LASTEN					
Afvalstoffen algemeen	7.3 Afval	-134	-134	-134	-134
Huishoudafval	7.3 Afval	-4.533	-4.505	-4.505	-4.505
Overige afvalstoffen	7.3 Afval	-919	-1.019	-991	-990
Straatreiniging	2.1 Verkeer en vervoer	-22	-22	-23	-25
Perceptiekosten afvalstoffenheffing	0.64 Belastingen overig	-276	-276	-276	-276
Overhead	0.4 Overhead	-468	-468	-468	-468
Compensabele BTW	n.v.t.	-1.189	-1.204	-1.198	1.198
Subtotaal Lasten		**-7.541**	**-7.628**	**-7.596**	**-7.597**
BATEN					
Huishoudelijk afval	7.3 Afval	646	646	646	646
Overige afvalstoffen	7.3 Afval	89	89	89	89
Afvalstoffenheffing	7.3 Afval	6.986	6.986	6.986	6.986
Kwijtscheldingen afvalstoffenheffing	6.3 Inkomens-regelingen	-180	-180	-180	-180
Subtotaal Baten		**7.541**	**7.541**	**7.541**	**7.541**
SALDO		**0**	**-87**	**-55**	**-56**
Dekkingspercentage		**100%**	**99,9%**	**99,3%**	**99,3%**
Afvalstoffenheffing	7.3 Afval.	-	87	55	56
Dekkingspercentage na egalisatie		**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**

(+ = voordeel, - =nadeel)

Ontwikkelingen in relatie tot de bestemmingsreserve

Het doel van de bestemmingsreserve is het egaliseren van de tarieven voor inzameling en verwerking van afval. Het werkelijke saldo van baten en lasten wordt gemuteerd op deze reserve. In 2023 is de egalisatiereserve afval volledig ingezet ter dekking van het nadeel op afval. De stand van deze reserve is medio 2026 nog steeds € 0.

Risico's

In de risicoparagraaf hebben we de mogelijke toekomstige financiële tegenvallers beschreven.

Rioolheffing

Beleidskader

Artikel 228a van de Gemeentewet
Verordening Riool- en Waterzorgheffing Lingewaard 2026

Algemeen

De riool- en waterzorgheffing wordt geheven voor de bekostiging van de gemeentelijke watertaken. Voor het tarief geldt het uitgangspunt van 100% kostendekking. We gaan uit van het principe ‘de vervuiler betaalt’. De gemeente werkt met een voorziening riolering. Dit is conform artikel 44 lid 2 BBV. Het gaat daarmee om gelden die bij de burger worden opgehaald voor de taak riolering en die weer volledig naar de burger terugvloeien. Zijn de lasten hoger dan de baten, dan onttrekken we deze aan de voorziening en andersom. Deze voorziening zetten we alleen in voor riool- en waterzorgtaken. De middelen blijven beschikbaar voor de taken die in het Gemeentelijk Watertakenplan (GWP) 2023-2027 genoemd zijn.

Tarieven

Met ingang van 2024 bestaat de nieuwe riool- en waterzorgheffing uit een belasting voor het gebruikersdeel en het eigenarendeel. De belasting voor het gebruikersdeel is een vast bedrag voor een perceel met woonhuis en voor overige percelen naar het aantal kubieke meters water dat wordt afgevoerd. Het eigenarendeel wordt geheven naar een vast bedrag per perceel (WOZ-object). Op de riool- en waterzorgheffing is een jaarlijkse inflatiecorrectie van toepassing. Voor 2027 is dat 2,5%.

Tarief	2025	2026	2030
Riool- en waterzorgheffing – gebruiker	€ 147,36	€ 151,32	€ 155,10
Riool- en waterzorgheffing – eigenaar	€ 75,84	€ 77,88	€ 79,83
Vermeerdering niet-woning vanaf 350 m^3 (per volledige 100 m^3)	€ 35,44	€ 36,40	€ 37,31

Kostendekking

(bedragen x € 1.000)

Riool- en Waterzorgheffing	Taakveld	2027	2028	2029	2030
LASTEN					
Algemeen rioolbeheer *)	7.2 Riolering	-1.765	-1.834	-1.860	-1.914
Riolering en waterzuivering	7.2 Riolering	-1.657	-1.659	-1.648	-1.647
Straatreiniging	2.1 Verkeer, vervoer	-124	-124	-131	-140
Onderhoud watergangen	5.7 Openbaar groen en (open-lucht) recreatie	-281	-281	-281	-281
Perceptiekosten	0.64 Belastingen overig	-311	-311	-311	-311
Overhead	0.4 Overhead	-696	-696	-696	-696
Compensabele BTW	n.v.t.	-772	-786	-793	-806
Subtotaal Lasten		**-5.606**	**-5.691**	**-5.720**	**-5.795**
BATEN					
Riolering en waterzuivering	7.2 Riolering	30	30	30	30
Riool- en waterzorgheffing	7.2 Riolering	5.149	5.194	5.194	5.194

Riool- en Waterzorgheffing	Taakveld	2027	2028	2029	2030
Kwijtscheldingen riool- en waterzorgheffing	6.3 Inkomens-regelingen	-85	-85	-85	-85
Subtotaal Baten		**5.139**	**5.139**	**5.139**	**5.139**
SALDO		**-467**	**-552**	**-581**	**-656**
Dekkingspercentage		**91,7%**	**90,3%**	**89,8%**	**88,7%**
Onttrekking Voorziening	7.2 Riolering	467	552	581	656
Dekkingspercentage na egalisatie		**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

(+ = voordeel, - =nadeel)

*) De toename van de lasten vindt zijn oorsprong in de toekomstige investeringen volgens het GWP, zie Investeringsplan in programma 7.

De toelichting in de paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen kunt u hier vinden.

Voorziening Riolering

Deze voorziening valt onder de categorie “voorziening van derden verkregen middelen met een specifieke bestemming”. Dit is volgens het gestelde in artikel 44 lid 2 van de BBV.. "*Tot de voorzieningen worden ook gerekend van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen, bedoeld in artikel 49, onderdeel b.*" Hiermee wordt duidelijk dat het om gelden gaat die bij de inwoner zijn opgehaald voor de taak riolering. Zijn de lasten hoger dan de baten, dan wordt aan deze voorziening onttrokken. Deze voorziening wordt alleen voor riool- en watertaken ingezet. De middelen blijven voor de in het GWP genoemde taken beschikbaar.

Het verloop van de voorziening is als volgt:

Voorziening riolering x € 1.000	2027	2028	2029	2030
LASTEN				
Beginsaldo 1 januari *	5.255	4.789	4.237	3.657
Onttrekking begrotingsjaar	-466	-552	-580	-655
Saldo 31 december	4.789	4.237	3.657	3.001

* Het beginsaldo per 1 januari 2027 is bepaald door het saldo per 31 december 2025 te verminderen met de geraamde onttrekking volgens de actuele begroting 2026.

Lijkbezorgingsrechten

Beleidskader

Artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet
Verordening Lijkbezorgingsrechten 2026

Algemeen

Voor het gebruik van een algemene begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats worden rechten geheven. In de gemeente Lingewaard zijn vijf algemene begraafplaatsen. Twee van deze begraafplaatsen zijn juridisch gesloten, namelijk Huissen-Stad en Huissen-

Zand. Dat betekent dat hier geen begrafenissen meer plaatsvinden, maar bestaande grafrechten in stand blijven. De drie open begraafplaatsen bevinden zich in Bemmel, Gendt en Huissen-Hoeve.

Baten

Het grootste gedeelte van de heffing bestaat uit vooruitbetalingen van grafrechten. Aangezien dit een verplichting vormt voor latere jaren wordt dit gedeelte in een voorziening gestort. Elk jaar onttrekken we dat deel uit de voorziening dat voor dat jaar is vooruitbetaald. Doordat we in 2017 met deze methodiek zijn begonnen, valt het dekkingspercentage lager uit. In de komende jaren gaat dit dekkingspercentage weer oplopen.

Tarieven

Op basis van het voorstel in de Kadernota 2020 is besloten om de tarieven voor de lijkbezorgingsrechten niet verder aan te passen in de egroting 2020 en aansluitend in de betreffende verordening.

Kostendekking

(bedragen x € 1.000)

Lijkbezorgingsrechten	Taakveld	Begroting 2027
LASTEN		
Lijkbezorging	7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-135
Gemeentelijke uren	7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-163
Overhead	0.4 Overhead	-147
Subtotaal Lasten		-445
BATEN		
Opbrengst lijkbezorgingsrechten 2027	7.5 Begraafplaatsen en crematoria	65
Opbrengsten uit voorgaande jaren	7.5 Begraafplaatsen en crematoria	100
Subtotaal Baten		165
SALDO		-280
Dekkingspercentage		37,1%

(+ = voordeel, - =nadeel)

De ontwikkeling van het dekkingspercentage over de jaren 2017 t/m 2026 is:

Jaar	Percentage
Jaarverslag 2017	18,1%
Jaarverslag 2018	23,8%
Jaarverslag 2019	29,0%
Jaarverslag 2020	30,8%
Jaarverslag 2021	31,5%
Jaarverslag 2022	34,4%
Jaarverslag 2023	44,3%
Jaarverslag 2024	51,6%
Jaarverslag 2025	26,2%
Begroting 2026	35,7%
Begroting 2027	37,1%

Hondenbelasting

Algemeen

Op 11 november 2024 is door de gemeenteraad besloten de hondenbelasting vanaf 2026 af te schaffen. In de raadsvergadering van 11 december 2025 is de verordening ingetrokken.

Toeristenbelasting

Beleidskader

Artikel 224 van de Gemeentewet
Verordening Toeristenbelasting 2026
Nota toerisme en recreatie Lingewaard en Overbetuwe 2023 - 2028

Algemeen

Toeristenbelasting heffen we voor elke overnachting in de gemeente Lingewaard. De opbrengsten worden ingezet voor de ontwikkeling van toerisme binnen de gemeente. Concreet is dit opgenomen in de Nota Toerisme & recreatie 2023-2028. De uitvoering hiervan vindt plaats in overleg met ondernemers en overige participanten. Bij de vaststelling van het tarief is afgesproken het tarief niet te indexeren.
Met ingang van 2025 betrekken we het verblijf van internationale tijdelijke werknemers (arbeidsmigranten) ook in de heffing. Deze inkomsten duiden we als Verblijfsbelasting.

Tarief

Het tarief was vanaf 2012 € 1,00 per persoon per nacht.
Per 1 januari 2025 is dit verhoogd naar € 1,25 per persoon per nacht. Oorspronkelijk was het voorstel om het tarief ad. € 1,25 te verhogen naar € 1,50 in 2026 tot € 1,67 in 2027 per persoon per nacht. Dit is aangepast waardoor we met ingang van 1 januari de volgende tariefstelling hanteren:
Voor het verblijf in de toeristische sector:

1. Per persoon per overnachting € 2,50
2. Voor verblijf op een kampeerterrein in mobiele kampeeronderkomens, stacaravans of vakantieonderkomens op vaste standplaatsen en volgtijdige standplaatsen per persoon per overnachting € 1,25.

Voor het verblijf om zakelijke redenen:

3. In afwijking van de tarieven genoemd onder 1 en 2, bedraagt het tarief door personen die gedurende hun verblijf beroeps- of bedrijfsmatige werkzaamheden verrichten voor of in opdracht van anderen € 1,25 per persoon per overnachting

Kostendekking

(bedragen x € 1.000)

Toeristenbelasting	Taakveld	Begroting 2027
LASTEN		
Toerisme / Algemene kosten en subsidies	3.4 Economische promotie	-95
Toeristische bewegwijzering	2.1 Verkeer en Vervoer	-4
Controle belasting / perceptiekosten	0.64 Belastingen overig	-7
Gemeentelijke uren	3.4 Economische promotie	-49
Overhead	0.4 Overhead	-44
Samenwerkingsverbanden: Groene Metropoolregio - Opgave Ontspannen regio (25%)	3.4 Economische ontwikkeling	-11
Subtotaal Lasten		**-211**

Toeristenbelasting	Taakveld	Begroting 2027
BATEN		
Opbrengst toeristenbelasting	0.64 Belastingen overig	138
Subtotaal Baten		**138**
SALDO		**-73**
Dekkingspercentage		**65,6%**

Verblijfsbelasting	Taakveld	Begroting 2027
LASTEN		
Controle belasting / perceptiekosten	0.64 Belastingen overig	-7
Subtotaal Lasten		**-7**
BATEN		
Opbrengst belasting	0.64 Belastingen overig	100
Subtotaal Baten		**100**
SALDO		**93**
Dekkingspercentage		93%

(+ = voordeel, - =nadeel)

Reclamebelasting

Beleidskader

Artikel 227 van de Gemeentewet
Verordening Reclamebelasting 2026 incl heffingsgebieden

Algemeen

Reclamebelasting heffen we in de dorpscentra van Bemmel, Huissen en Gendt. De opbrengst hiervan wordt, na aftrek van perceptiekosten, beschikbaar gesteld aan het ondernemersfonds.
De voorzitters van de ondernemersverenigingen Gendt en Huissen zitten in het bestuur van Centrum Management Lingewaard (CML). De mogelijkheid tot verhoging van de reclamebelasting (eventueel deels ter financiering van CML, maar ook ter compensatie van eventuele leegstand die gaat ontstaan) is gespreksonderwerp in het CML. De voorzitters trekken ook samen op in het bepalen van de tarieven voor 2026.

Tarieven

Het tarief is afhankelijk van de locatie en de WOZ-waarde van de vestiging. Indien vanuit de ondernemersverenigingen tariefswijzigingen worden voorgesteld zullen wij deze verwerken bij het raadsvoorstel voor de belastingverordeningen 2027 in december 2026.

Kostendekking

(bedragen x € 1.000)

Reclamebelasting	Taakveld	Begroting 2027
LASTEN		
Bijdrage ondernemersfonds	3.4 Economische promotie	-94
Perceptiekosten	0.64 Belastingen overig	-3
Subtotaal Lasten		**-97**
BATEN		
Opbrengst reclamebelasting	0.64 Belastingen overig	97
Subtotaal Baten		**97**
SALDO		**0,0**
Dekkingspercentage		100%

(+ = voordeel, - =nadeel)

BIZ-bijdrage

Beleidskader

Verordening Bedrijveninvesteringzone Bedrijvenpark Houtakker Bemmel 2026-2030
Verordening Bedrijveninvesteringzone Bedrijventerrein Pannenhuis 2023-2027

De verordeningen Bedrijveninvesteringszone (BIZ) zijn voor een bepaalde periode vastgesteld en daarmee dus ook de tarieven en het afgebakende gebied. Na die periode vervalt de BIZ-verordening en moet er weer een nieuwe draagvlakmeting worden opgestart. De tarieven staan dus vast in die periode waarvoor de BIZ geldt. Ze worden ook niet geïndexeerd. De ondernemers hebben namelijk gestemd voor die BIZ, dus ook voor die betreffende verordening en het activiteitenplan met de begroting wat ze in deze periode gaan uitgeven.

Algemeen

Met ingang van 2021 kennen we een verordening voor Bedrijveninvesteringzone Bedrijvenpark Houtakker in Bemmel. In 2023 is voor Pannenhuis ook een BIZ ingesteld voor de periode 2023-2027.
Zowel de eigenaar als de gebruiker van een WOZ-object (gelegen binnen het aangewezen gebied) betalen een belasting. Deze belasting is vergelijkbaar met de reclamebelasting, waarbij de opbrengst van de belasting, na aftrek van perceptiekosten, aan de twee stichtingen Bedrijveninvesteringszone beschikbaar wordt gesteld. In deze stichtingen zijn de verschillende ondernemers op het bedrijventerrein verenigd. Het initiatief van de BIZ ligt dan ook bij de ondernemers. De gemeente helpt onder andere met de uitvoering van deze verordening.

Tarieven

De BIZ-bijdragen zijn ingesteld voor een periode van vijf jaar.

Kostendekking

(bedragen x € 1.000)

BIZ-bijdrage	Taakveld	Begroting 2027
LASTEN		
Bijdrage ondernemersfonds	3.4 Economische promotie	-103
Perceptiekosten	0.64 Belastingen overig	-3
Subtotaal Lasten		-106
BATEN		
Opbrengst reclamebelasting	0.64 Belastingen overig	
- Houtakker		45
- Pannenhuis		61
Subtotaal Baten		106
SALDO		**0**
Dekkingspercentage		100%

(+ = voordeel, - =nadeel)

Marktgelden

Beleidskader

Artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet
Marktverordening gemeente Lingewaard 2018
Verordening Marktgelden 2026

Algemeen

Marktgeld wordt geheven van degene die goederen of koopwaren uitstalt tijdens de wekelijkse markt. Het is een recht geheven voor het gebruik van de openbare grond op het marktterrein, gedurende de tijd dat het markt is.

Tarieven

De tarieven voor de straatmarkten worden geïndexeerd met 2,5%. In mei 2022 hebben we besloten om een gedeelte van de elektriciteitskosten in rekening te brengen voor het innemen van marktstandplaatsen. De lasten en baten hiervan hebben we buiten beschouwing gelaten in onderstaand overzicht.

Kostendekking

(bedragen x € 1.000)

Straatmarkten	Taakveld	Begroting 2027
LASTEN		
Kosten markt	3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-
Gemeentelijke uren	3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-46
Overhead	0.4 Overhead	-41
Subtotaal Lasten		-87
BATEN		
Marktgelden	3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	20
Subtotaal Baten		20
SALDO		-67
Dekkingspercentage		23%

(+ = voordeel, - =nadeel)

Leges

Beleidskader

Artikel 229 Gemeentewet
Legesverordening 2026 incl. bijlagen

Algemeen

We heffen leges om een gedeelte van onze taken te bekostigen. Deze taken worden in de vorm van een dienst individueel afgenomen door bewoners of bedrijven. In de Legesverordening is geregeld voor welke diensten leges verschuldigd zijn. Belastingplichtig is degene die de dienst aanvraagt, dan wel degene ten behoeve van wie de dienst is verleend. Voor de Legesverordening nemen wij de modelverordening van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten als basis.

Kostendekkingsoverzichten

In onderstaande kostendekkingsoverzichten zijn alle ramingen opgenomen die in onze legesverordening voorkomen. Wanneer deze niet in onze legesverordening voorkomen, is hier een waarde van 0 opgenomen. Hierdoor is per hoofdstuk, titel en totaal de mate van kostendekkendheid te zien.

De tarieven in de Legesverordening worden met ingang van 2027 verhoogd met het prijsindexcijfer 2,5%. De algemene indexering geldt niet voor de bouwgerelateerde leges voor omgevingsvergunningen die geheven worden met de bouwkosten als grondslag (hoofdstuk 2). Een stijging van de bouwkosten leidt immers al tot een verhoging van de leges.

		Directe kosten	Overhead	BTW	Kosten totaal	Baten	Percen-tage
Totaal		**-1.317**	**-586**	**-134**	**-3.656**	**3.198**	**87%**
Hoofdstuk 1	**Algemene dienstverlening**	**-1.087**	**-441**	**-57**	**-1.585**	**1.704**	**108%**
Niet op paragraafniveau toegerekende lasten		-3	-	-1	-3	-	0%
Paragraaf 1.1	Burgerlijke stand	-66	-40	-5	-111	108	97%
Paragraaf 1.2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	-493	-120	-14	-627	700	112%
Paragraaf 1.3	Rijbewijzen	-122	-80	-9	-211	222	105%
Paragraaf 1.4	Basisregistratie Personen	-3	-4	-0	-7	9	124%
Paragraaf 1.5	Bestuursstukken	-	-	-	-	-	0%
Paragraaf 1.6	Vastgoedinformatie	-	-	-	-	-	0%
Paragraaf 1.7	Overige publiekszaken	-10	-3	-0	-13	10	78%
Paragraaf 1.8	Gemeentearchief	-	-	-	-	-	0%
Paragraaf 1.9	Bijzondere Wetten	-	-	-	-	-	0%
1.30	Leegstandswet	-1	-1	-0	-1	-	31%
1.31	Wet op de kansspelen	-0	-0	-0	-1	-	8%
1.32	Telecommunicatiewet	-366	-175	-25	-567	622	110%
1.33	Verkeer en vervoer	-9	-8	-1	-18	21	118%
1.34	Wegenverkeerswetgeving	-11	-8	-1	-20	9	47%
Paragraaf 1.10	Diversen	-3	-3	-0	-6	3	40%

Hoofdstuk 2	**Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevings-vergunning**	**-170**	**-129**	**-76**	**-1.993**	**1.489**	**75%**
Paragraaf 2.1	Algemene bepalingen	-	-	-	-	-	0%
Paragraaf 2.2	Voorfase	-158	-101	-33	-293	78	27%
Paragraaf 2.3	Activiteiten met betrekking tot bouwwerken	-728	-	-153	-881	1.019	116%
Paragraaf 2.4	Gereserveerd: Activiteiten m.b.t. cultureel erfgoed en werelderfgoed	-	-	-	-	-	
Paragraaf 2.5	Milieubelastende activiteiten	-36	-	-8	-43	33	79%
Paragraaf 2.6	Lozingsactiviteiten	-8	-	-2	-9	7	79%
Paragraaf 2.7	Aanlegactiviteiten	-66	-	-14	-79	32	41%
Paragraaf 2.8	Overige activiteiten	-181	-	-38	-220	91	42%
Paragraaf 2.9	Maatwerkvoorschriften	-16	-	-3	-19	14	79%
Paragraaf 2.10	Gelijkwaardigheid	-13	-	-3	-16	12	79%
Paragraaf 2.11	Overige tarieven	-53	-25	-11	-90	56	63%
Paragraaf 2.12	Modaliteiten	-232	-3	-49	-283	175	62%
Paragraaf 2.13	Vermindering	-8	-	-2	-10	-33	327%
Paragraaf 2.14	Teruggaaf	-41	-	-9	-50	-	0%
Hoofdstuk 3	**Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2**	**-61**	**-16**	**-2**	**-79**	**5**	**6%**
Niet op paragraafniveau toegerekende lasten		-	-	-	-	-	0%
Paragraaf 3.1	Horeca	-48	-13	-2	-63	4	8%
Paragraaf 3.2	Seksbedrijven	-	-	-	-	-	0%
Paragraaf 3.3	Winkeltijdenwet	-3	-1	-	-4	-	7%
Paragraaf 3.4	Organiseren evenement of markt	-	-	-	-	-	0%
Paragraaf 3.5	Standplaatsen	-1	-1	-0	-2	-	21%
Paragraaf 3.6	Huisvestingswet 2024 / Wet Goed Verhuurderschap	-	-	-	-	-	0%
Paragraaf 3.7	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	-8	-1	-0	-10	1	10%

Kwijtschelding gemeentelijke heffingen

Beleidskader

Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990

Kwijtscheldingsregeling gemeentelijke belastingen 2025

Algemeen

Wanneer inwoners onoverkomelijke problemen hebben met het voldoen van gemeentelijke belastingen bestaat de mogelijkheid tot kwijtschelding hiervan. Kwijtschelding is mogelijk voor de afvalstoffenheffing en de riool- en waterzorgheffing.

Kwijtschelding van afvalstoffenheffing is alleen mogelijk voor:

- het bedrag van het vastrecht;
- het bedrag van het aantal containerledigingen of stortingen in een ondergrondse container, met een maximum van elf ledigingen of 33 stortingen;
- het vaste bedrag van de aanslag voor de gebruikers van percelen, waarbij het huishoudelijk afval wordt aangeboden via een bovengrondse verzamelcontainer of op een andere wijze.

Kwijtschelding van riool- en waterzorgheffing is alleen mogelijk voor het gebruikersdeel voor een perceel in gebruik als woning.

Of kwijtschelding wordt verleend, hangt af van de betalingscapaciteit van belastingschuldigen. Bij de bepaling daarvan houden wij rekening met 100% van de kosten van levensonderhoud zoals die normatief zijn opgenomen in de landelijke richtlijnen voor het kwijtscheldingsbeleid. Natuurlijke personen die een bedrijf of zelfstandig beroep uitoefenen, kunnen voor kwijtschelding van de privé-aanslag in aanmerking komen. Verenigingen en stichtingen kunnen per definitie geen kwijtschelding aanvragen.

Ramingen

In de begroting zijn de in de onderstaande tabel genoemde bedragen voor kwijtschelding opgenomen. In de afzonderlijke kostendekkendheidsoverzichten is hier al rekening mee gehouden.

Bedragen x € 1.000

	Programma	Begroting 2027
LASTEN		
Afvalstoffenheffing	6.3 Inkomensregelingen	-/- € 180
Riool- en waterzorgheffing	6.3 Inkomensregelingen	-/- € 85
Aantal toekenningen		550

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft inzicht in de risico's die de gemeente loopt en in de mogelijkheden die de gemeente heeft om de financiële gevolgen van deze risico's op te vangen.

Artikel 11 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat gemeenten beleid vaststellen voor de weerstandscapaciteit en het beheersen van risico's. Deze paragraaf beoordeelt tweemaal per jaar de toereikendheid van het weerstandsvermogen aan de hand van de op dat moment aanwezige risico's. De uitgangspunten uit de Nota risicomanagement & weerstandsvermogen vormen hierbij het beoordelingskader. De resultaten van deze beoordeling worden opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van de begroting en jaarstukken.

Risico's

Deze paragraaf beschrijft de belangrijkste risico's waarmee de gemeente wordt geconfronteerd. Voor risico's die samenhangen met grondexploitaties en grondexploitatieprojecten wordt een afzonderlijke risicoberekening opgesteld. Deze risico's maken geen onderdeel uit van deze paragraaf, omdat de financiële gevolgen worden opgevangen binnen de reserve grondexploitatie. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de risico's met een risicoscore van 15 of hoger. Per risico vermeldt de tabel of het een incidenteel (I) of structureel (S) risico betreft, de kans dat het risico zich voordoet en de mogelijke financiële gevolgen. De combinatie van kans en financieel gevolg bepaalt de hoogte van de risicoscore.

Een gekleurde driehoek geeft de ontwikkeling van de risicoscore weer ten opzichte van het vorige peilmoment (de jaarrekening 2025):

- Groene driehoek ▼ : Risicoscore gedaald
- Zwarte driehoek ► : Risicoscore ongewijzigd
- Rode driehoek ▲ : Risicoscore gestegen

Nr.	Risico	Omschrijving	Type	Kans	Gevolg	Risico score	▼/▲
1	Netcongestie	Het risico dat netcongestie de realisatie van woningbouw, MKB-ontwikkelingen en de energietransitie in de gemeente vertraagt.	S	70-90%	> €1.000.000	25	►
Door de beperkte beschikbare capaciteit op het elektriciteitsnetwerk bestaat het risico dat woningbouwprojecten, maatschappelijke voorzieningen, bedrijvigheid en duurzaamheidsprojecten vertraging oplopen, leiden tot hogere voorbereidings- en uitvoeringskosten, leiden tot extra ambtelijke inzet en het later realiseren van inkomsten. De mate waarin dit risico zich voordoet is afhankelijk van landelijke ontwikkelingen, netverzwaringen en de beschikbaarheid van alternatieve oplossingen. Hierdoor kunnen gemeentelijke beleidsdoelen op het gebied van wonen, economie en energietransitie onder druk komen te staan. In april 2026 is gebleken dat een aansluitstop in onze regio voorlopig niet nodig is. Het is echter nog onduidelijk of sprake is van uitstel of definitief afstel. Dit kan leiden tot vertraging van ruimtelijke ontwikkelingen binnen onze gemeente. *We kunnen het netprobleem niet oplossen, maar wél de impact op onze gemeentelijke doelen beperken door regie op planning, samenwerking (RES-regio) en verwachtingsmanagement. Liander*						

blijft zich in dit proces maximaal inzetten om zoveel mogelijk klanten van energie te kunnen voorzien. We werken nauw met hen samen om oplossingen te vinden voor deze complexe opgave.							
2	Informatiebeveiliging en privacy	Het risico op privacyschendingen, datalekken, cyberincidenten en de daaruit voortvloeiende schadeclaims.	S	50-70%	> €1.000.000	20	►
Dit risico blijft onverminderd hoog. De impact kan groot zijn wanneer het zich voordoet. Door de veranderende geopolitieke situatie en de groei van de (internationale) cybercriminaliteit blijft de kans op incidenten groot en is het dreigingsniveau onverminderd hoog. Ook de toenemende digitalisering en de steeds grotere afhankelijkheid van complexe ketens van leveranciers en IT-systemen zorgt dat de gemeente kwetsbaar blijft voor verstoringen en beveiligingsincidenten. De kans op digitale indringing, ontoereikende, onjuiste of onrechtmatige verwerking van persoonsgegevens, datalekken en cyberincidenten blijft daardoor aanzienlijk. Dit brengt risico's met zich mee voor de continuïteit van de bedrijfsvoering en dienstverlening en daarmee voor het vertrouwen van inwoners in het gemeentebestuur en de organisatie. *De per 15 augustus 2026 vastgestelde Cyberbeveiligingswet (CBW) stelt zwaardere eisen aan de beveiliging van systemen en informatie. Deze wet vergroot bovendien de bestuurlijke verantwoordelijkheid en daarmee het financiële en juridische risico, bijvoorbeeld in de vorm van mogelijke boetes of claims. Om deze risico's te beheersen, voeren we periodiek penetratietesten uit op systemen en het ICT-landschap. Daarnaast is een mechanisme voor monitoring, detectie en respons ingericht om dreigingen tijdig te signaleren en hierop te reageren. Om de bewustwording binnen de organisatie te versterken, worden onder meer verplichte e-learnings, mystery guest-onderzoeken en phishing mail-campagnes uitgevoerd. In het kader van de CBW, de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO 2.0) en de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) voeren we bovendien verplichte risicoanalyses (DPIA's) uit om de informatiebeveiliging en privacy structureel te borgen.*						
3	Jeugdzorg	Het risico op overschrijding van het budget voor maatwerkvoorzieningen Jeugd.	S	50-70%	€500.000 ≤ €1.000.000	16	►
De jaarlijkse uitgaven voor jeugdzorg wisselen sterk. In 2025 zagen we de uitgaven op het maatwerk voor de jeugd dalen als gevolg van het sturen op de jeugdzorgtrajecten. In 2026 zien we echter weer een sterke stijging van het aantal dure, complexe jeugdzorgtrajecten, waardoor de uitgaven flink toenamen. Het risico zit in het feit dat de Jeugdwet een openeinderegeling kent en we een leverplicht hebben op geïndiceerde zorg door onder andere huisartsen, medisch specialisten, de Rechtbank en gecertificeerde Instellingen. Onderbouwd niet verlengen van aflopende zorg en de initiële indicering in het voorliggend veld hebben mogelijk positieve gevolgen op het risico. Tegelijkertijd zien we ook dat er sprake is van complexe casuïstiek en geldt dat één enkele plaatsing in hoog-specialistische jeugdzorg, aanzienlijke kosten met zich meebrengt en daarmee direct grote impact kan hebben op het totale budget.						

4	BUIG-middelen	Het risico op toename van het aantal bijstandsgerechtigden door moeilijk bemiddelbare groepen.	S	50-70%	€500.000 ≤ €1.000.000	16	►
Het aantal uitkeringsgerechtigden Participatiewet is toegenomen. Dit past in de landelijke trend. We lopen het risico dat de toekenning van het budget vanuit het verdeelmodel (BUIG-budget) onvoldoende aansluit bij de ontwikkeling van het aantal uitkeringen. Daarnaast wijzigen vanaf 2027 de rijksbijdragen voor beschut werk. Deze wijziging resulteert in financiering afhankelijk van de mate dat gemeenten beschut werk realiseren. Hierdoor neemt het risico toe dat beschikbare middelen onvoldoende aansluiten bij de lokale opgave binnen werk, inkomen en participatie. Om dit risico te beheersen, zetten we in op loonkostensubsidie, begeleiding en re-integratie-instrumenten om uitstroom te bevorderen, en versterken we de sturing op realisatie van beschut werk. Tegelijkertijd hebben we als gemeente geen directe invloed op de verdeelmodellen die het Rijk geld hanteert.							
5	Afval	Het risico op hogere kosten voor afvalverwerking en lagere opbrengsten uit de verkoop van kunststof verpakkingsmateriaal.	S	50-70%	€500.000 ≤ €1.000.000	16	►
Afvalinzameling is in de regel kostendekkend. Door het gebruik van het afvaldashboard kunnen we kwantitatieve veranderingen in het aanbiedgedrag van afval snel waarnemen. De financiële gevolgen van landelijke ontwikkelingen zijn lastig te voorspellen en hebben een toenemende invloed op de hoogte van de afvalstoffenheffing. Denk aan het kunststofdossier en de nieuwe methode om de kwaliteit en daarmee de hoogte van de vergoeding te bepalen, de plastic-taks, de CO_2-heffing die per 2028 wordt ingevoerd en de verbrandingsbelasting die waarschijnlijk de komende jaren gaat stijgen. *Daarnaast blijft het onzeker hoe producenten van verschillende productgroepen de producentenverantwoordelijkheid (UPV) gaan organiseren. Het is nog onvoldoende bekend welke rol gemeenten hierin krijgen. Dit laatste kan een negatief effect hebben op de hoeveelheid en de kwaliteit van de aangeleverde grondstoffen. Ook is er het risico dat vrachten worden afgekeurd; deze moeten dan als restafval worden verwerkt, waarbij de verwachte opbrengst omslaat in hogere verwerkingskosten. Hoe groot dit effect zal zijn, is onvoldoende in te schatten.*							
6	Prijsstijgingen	Het risico op prijsstijgingen op producten en diensten waarvoor geen compensatie ontvangen wordt vanuit het gemeentefonds.	S	50-70%	€500.000 ≤ €1.000.000	16	▲
De huidige geopolitieke spanningen leiden tot stijgende energieprijzen met een grillig verloop. Voor onze gemeente leidt dit tot hogere energiekosten. Daarnaast werken de stijgende energiekosten door in de prijzen van materialen en uitbesteed werk, waardoor ook deze kosten oplopen. In onze begroting houden we rekening met een stijging van het prijspeil op basis van de contracten en bekende indexpercentages. Door de onvoorspelbaarheid van de geopolitieke spanningen en de daarmee samenhangende (energie)prijzen kan het zijn dat de prijsstijgingen waar nu in onze begroting rekening mee gehouden is onvoldoende zijn. Ondanks dat het Rijk de uitkering uit het gemeentefonds jaarlijks aanpast op basis van							

de loon- en prijsontwikkeling, zien we in de praktijk dat dit niet altijd voldoende is om de werkelijke kostenstijging mee te dekken.

Voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit maakt de gemeente gebruik van een Monte Carlo-simulatie. Dit is een rekenmethode waarbij duizenden mogelijke combinaties van risico's worden doorgerekend om te bepalen hoeveel weerstandscapaciteit nodig is om financiële tegenvallers op te vangen. Op basis hiervan komt de benodigde weerstandscapaciteit uit op € 5.833.000. Dit is € 366.000 hoger dan de benodigde weerstandscapaciteit zoals opgenomen in de jaarrekening 2025.

Reputatierisico's

Naast de genoemde financiële risico's kunnen onderstaande onderwerpen leiden tot reputatieschade voor de gemeente en het vertrouwen van inwoners en andere belanghebbenden in het gemeentebestuur negatief beïnvloeden.

Arbeidsmarkt

De aanhoudend krapte op de arbeidsmarkt vormt niet alleen een risico voor de continuïteit van onze dienstverlening, maar kan ook leiden tot reputatieschade voor de gemeente. Wanneer vacatures langdurig onvervuld blijven of sprake is van personeelstekorten bij de gemeente en haar ketenpartners, kunnen projecten vertraging oplopen, wachttijden toenemen en aanvragen minder snel worden afgehandeld. Dit kan negatieve gevolgen hebben voor de ervaren kwaliteit van de dienstverlening en het vertrouwen van inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners in de gemeentelijke organisatie. De gemeente zet zich daarom actief in op het behouden, ontwikkelen en aantrekken van medewerkers. Dit doen we onder meer door te investeren in een positieve werkcultuur, gerichte arbeidsmarktcommunicatie, duurzame inzetbaarheid en aantrekkelijke arbeidsvoorwaarden. Hiermee versterken we onze positie als werkgever en beperken we de risico's voor zowel de dienstverlening als de reputatie van de gemeente.

Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK)

De gemeente ontvangt middelen in het kader van de hersteloperatie naar aanleiding van de POK. Aan deze middelen zijn voorwaarden en termijnen verbonden. Wanneer beschikbare POK-gelden niet tijdig of conform de gestelde voorwaarden worden ingezet en verantwoord, bestaat het risico dat deze middelen (gedeeltelijk) vervallen of moeten worden terugbetaald. Het niet volledig benutten van de beschikbare middelen kan leiden tot negatieve beeldvorming bij inwoners, de gemeenteraad en andere stakeholders. Dit geldt met name wanneer hierdoor voorgenomen verbeteringen in de dienstverlening, ondersteuning van inwoners of versterking van de organisatie geen doorgang vinden of vertraging oplopen. Daarnaast kan het de indruk wekken dat de gemeente onvoldoende in staat is beschikbare rijksmiddelen effectief in te zetten. Om dit risico te beperken, sturen we actief op de voortgang van de projecten en activiteiten die uit de POK-middelen worden gefinancierd. Ook bewaken we de besteding en verantwoording van deze middelen periodiek, zodat tijdig kan worden bijgestuurd wanneer vertragingen of knelpunten ontstaan.

Ontwikkeling van de risico's

Wijzigingen risico's ten opzichte van de jaarrekening 2025

Prijsstijgingen

Ten opzichte van de Jaarstukken 2025 is het risico op prijsstijgingen gestegen. De energieprijzen verlopen grillig en onvoorspelbaar. Hierdoor kunnen de werkelijke prijsstijgingen hoger zijn dan waarmee wij in deze begroting rekening houden.

Niet gekwantificeerde risico's

Naast de in deze paragraaf opgenomen gekwantificeerde risico's zijn er ontwikkelingen en thema's die mogelijk gevolgen hebben voor de gemeente, maar waarvan de kans van optreden en/of de financiële impact op dit moment nog onvoldoende inzichtelijk zijn om deze betrouwbaar te kwantificeren. Deze onderwerpen kunnen op termijn echter wel invloed hebben op de financiële positie, de bedrijfsvoering of de uitvoering van gemeentelijke taken. Het gaat hierbij om risico's die zich nog in een vroeg stadium bevinden, waarvan de ontwikkelingen onzeker zijn of waarvan de effecten sterk afhankelijk zijn van externe factoren. Om die reden zijn deze risico's niet opgenomen in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Desondanks vinden wij het belangrijk deze onderwerpen te signaleren, zodat tijdig kan worden geanticipeerd op mogelijke toekomstige gevolgen.

Hieronder worden de belangrijkste niet-gekwantificeerde risico's nader toegelicht.

Realisatie bezuinigingen

In de Begroting 2026 namen we een bezuinigingspakket op. Dit pakket kwam tot stand door een zorgvuldig ambtelijk en bestuurlijk proces, waarin we kritisch keken naar de beïnvloedbaarheid van kosten en de haalbaarheid van de voorstellen. Dit proces beperkt het risico dat de bezuinigingen niet worden gerealiseerd, maar neemt dit risico niet volledig weg. Het grootste risico ligt bij openeinderegelingen, met name in het sociaal domein. Daarbij is gekeken naar uitgaven op landelijk en regionaal niveau en zijn, waar mogelijk, landelijke ervaringen betrokken bij het bepalen van het bezuinigingspotentieel.

In deze risicoparagraaf namen we geen gekwantificeerd risico op voor het niet behalen van de bezuinigingen. Zowel de kans als de mogelijke omvang van dit risico zijn namelijk niet betrouwbaar te onderbouwen. De voortgang van de bezuinigingen volgen we via de tussentijdse rapportages en de jaarstukken. In de 1e tussentijdse rapportage hebben we voor het eerst de monitoring van de bezuinigingen meegenomen. Hierin kwam naar voren dat bij 18 van de 90 bezuiningsmaatregelen sprake is van een knelpunt. De andere bezuinigingsmaatregelen zijn volledig gerealiseerd of lopen op schema. De knelpunten zijn verschillend van aard en in veel gevallen incidenteel en voor een beperkt bedrag. In de 2e tussentijdse rapportage nemen we, daar waar nodig, het financiële effect van de knelpunten mee inclusief structurele doorwerking. Ondanks dat dit risico niet is gekwantificeerd, biedt het weerstandsvermogen voldoende ruimte voor het opvangen van eventuele tegenvallers.

Regionaal glasvezelnetwerk (SSGA)

De gemeente Lingewaard is deelnemer van de Stichting Samenwerkingsverband Glasvezelnetwerk Arnhem (SSGA). Er bestaat een risico op onvoorziene kosten voor onderhoud, aanpassingen en verleggingen van het regionale glasvezelnetwerk. Deze kosten worden door de 25 deelnemende gemeenten en organisaties naar rato van het gebruik van het netwerk verdeeld. De omvang van het financiële risico is onzeker en kan in de tijd fluctueren, aangezien de aard en omvang van eventuele onderhouds- of verleggingswerkzaamheden vooraf niet concreet zijn in te schatten. Ter dekking van dergelijke kosten bouwt de gemeente een trekkingsrechtensaldo op. Dit saldo ontstaat uit vergoedingen die de gemeente ontvangt wanneer andere deelnemers gebruikmaken van uitbreidingen aan het netwerk die oorspronkelijk door de gemeente Lingewaard zijn bekostigd. Trekkingsrechten kunnen worden ingezet voor de financiering van uitbreidingen, onvoorzien onderhoud en verleggingen van het netwerk. Hoewel deze voorziening in het verleden toereikend was om dergelijke kosten op te vangen, bedraagt het huidige trekkingsrechtensaldo € 0. Hierdoor kunnen toekomstige onvoorziene kosten niet uit deze bron worden gedekt en komen deze volledig voor rekening van de gemeente.

Indien zich onvoorziene onderhouds-, aanpassings- of verleggingskosten voordoen en het trekkingsrechtensaldo ontoereikend is, kan de gemeente worden geconfronteerd met incidentele extra lasten.

De financiële impact is afhankelijk van de aard en omvang van de noodzakelijke werkzaamheden en is daarom vooraf moeilijk te kwantificeren. Hierdoor bestaat het risico op niet-begrote uitgaven binnen de gemeentelijke exploitatie of investeringen.

Toekomstige risico's

Voor de komende jaren signaleren wij een aantal ontwikkelingen die mogelijk van invloed zijn op de financiële positie van de gemeente. De aard, omvang en het moment waarop deze risico's zich manifesteren zijn op dit moment nog onvoldoende concreet om financieel te kunnen kwantificeren. Desondanks kunnen deze ontwikkelingen gevolgen hebben voor de financiële huishouding, de benodigde weerstandscapaciteit en daarmee voor de ratio weerstandsvermogen. Door deze ontwikkelingen tijdig te signaleren, kunnen we de mogelijke effecten blijven monitoren en waar nodig passende beheersmaatregelen treffen. Hieronder worden de belangrijkste toekomstige risico's en onzekerheden toegelicht.

Gemeentefonds

Het Rijk heeft op 1 januari 2023 een nieuw verdeelmodel voor het gemeentefonds ingevoerd. Met deze herverdeling sluit de uitkering uit het gemeentefonds beter aan bij de werkelijke uitgaven van gemeenten. Omdat dit tot grote herverdeeleffecten leidt, voert het Rijk het model stapsgewijs in. Onze gemeente is een nadeelgemeente. Op basis van de berekeningen uit 2022 gaat het om een nadeel van € 55 per inwoner. Hiervan is door de stapsgewijze invoering al € 37,50 per inwoner in onze begroting verwerkt.
In 2026 is de verdere invoering opgeschort voor aanvullend onderzoek. Daarin wordt opnieuw bekeken of de herverdeling echt beter aansluit bij de werkelijke uitgaven. Is dat niet het geval, dan wordt het model bijgesteld. Het onderzoek heeft al geleid tot nieuwe inzichten en voorstellen voor aanpassing. Omdat het financiële effect hiervan nog niet bekend is en een deel van het onderzoek nog loopt, is de verdere invoering uitgesteld naar 1 januari 2029.
Vanaf 1 januari 2029 loopt de invoering verder met stappen van maximaal € 15 per inwoner per jaar. Op basis van de oorspronkelijke berekeningen uit 2022 betekent dit een nadeel van € 715.000 in 2029, oplopend naar structureel € 835.000 vanaf 2030. Het effect van de voorgestelde aanpassingen is nog niet bekend. Het werkelijke nadeel kan daarom hoger of lager uitvallen.

Subsidie klimaat- en energiebeleid

De gemeente ontvangt tot en met 2030 ongeveer € 1,4 miljoen vanuit de Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid (CDOKE). Op basis hiervan is de formatie voor klimaat- en energiebeleid uitgebreid. Voor de periode na 2030 bestaat onzekerheid over de beschikbaarheid van vergelijkbare rijksmiddelen. Blijft vervolgfinanciering uit, dan kan een structureel dekkingsvraagstuk ontstaan voor de huidige formatie. Het risico bestaat dat er dan onvoldoende dekking is voor de nu uitgebreide vaste formatie.

Inkomensafhankelijke eigen bijdrage Wmo

Om de houdbaarheid van de Wmo te verbeteren, is het Rijk voornemens om voor alle Wmo-voorzieningen waar nu het abonnementstarief geldt, een inkomensafhankelijke eigen bijdrage in te voeren. Hiermee wordt de hoogte van de eigen bijdrage afhankelijk van het inkomen van onze inwoners. Deze wetswijziging zorgt voor een korting in het gemeentefonds. De beoogde ingangsdatum van de inkomensafhankelijke bijdrage is 1 januari 2028, mits het wetsvoorstel wordt aangenomen door de Eerste en Tweede Kamer. Het is op dit moment nog niet duidelijk hoe het abonnementstarief er exact uit komt te zien en of de abonnementstarieven voldoende dekkend zijn voor de korting die het Rijk ons oplegt via het gemeentefonds. Het is ook nog niet duidelijk wanneer dit wordt ingevoerd.

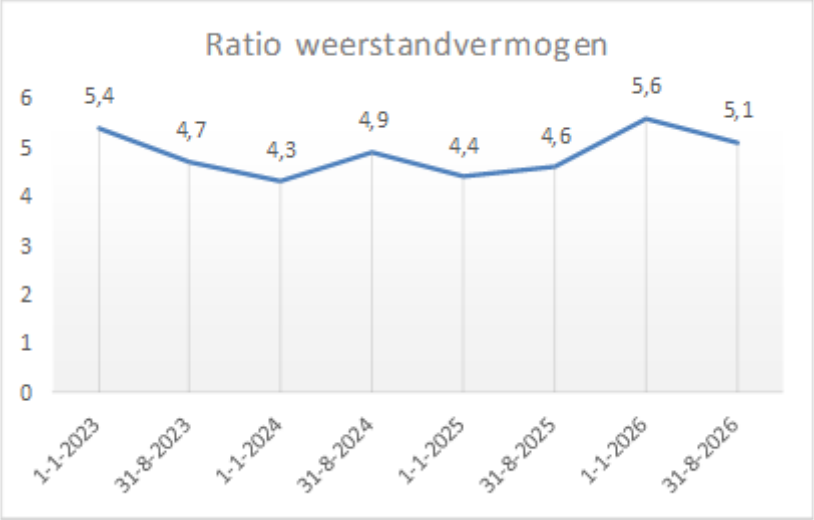
Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de risico's die we lopen (de benodigde weerstandscapaciteit) en de financiële middelen die we hebben om de risico's te dekken (de beschikbare

weerstandscapaciteit). Deze relatie noemen we de ratio van het weerstandsvermogen en bedraagt 5,1. De gemeente streeft naar een minimale ratio van 1,0 (raadsbesluit bij nota Risicomanagement & weerstandsvermogen).

Ratio weerstandsvermogen	
Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 29.979.000
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 5.833.000
Ratio weerstandsvermogen	5,1
Kwalificatie	Uitstekend

In de afgelopen jaren was het verloop van de ratio weerstandsvermogen als volgt:

Continuïteit

Op basis van de door ons uitgevoerde risico-inventarisatie, de weerstandsratio van 5,1 en het beeld van onze meerjarenbegroting is het college van burgemeester en wethouders van mening dat de normale bedrijfsvoering financieel kan worden voortgezet.

Financiële kengetallen

Gemeenten zijn verplicht om de financiële kengetallen op te nemen in de begroting conform het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). De kengetallen geven de financiële positie van onze gemeente weer en maken het mogelijk om deze te vergelijken met die van andere gemeenten. Ook geven ze een beeld van de ontwikkeling van de financiële positie ten opzichte van de begroting 2026 en de jaarstukken 2025.

Financiële kengetallen	Werkelijk 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
1.a. Netto schuldquote	39%	42%	**73%**	83%	79%	74%
1.b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen	34%	37%	**69%**	79%	75%	70%
2. Solvabiliteitsratio	35%	32%	**29%**	27%	25%	27%
3. Grondexploitatie	-0,11%	0,00%	**0,2%**	0%	0%	0%
4. Structurele exploitatieruimte	5,20%	1,34%	**0,72%**	0,59%	0,60%	1,22%
5. Belastingcapaciteit	98,15%	108,07%	**108,76%**	108,76%	108,76%	108,76%

De vijf financiële kengetallen geven samen een beeld van de financiële ontwikkelingen. Één los kengetal zegt echter weinig over de totale financiële positie. De waarden van de kengetallen zijn ingedeeld in drie categorieën. Deze sluiten aan bij de landelijk afgesproken signaleringswaarden. Categorie A is het minst risicovol en C het meest risicovol. Alhoewel de provincie onze financiële positie beoordeelt aan de hand van de kengetallen, is voor het behouden van preventief toezicht alleen van belang dat de meerjarenbegroting een positief saldo heeft (art. 203 GW).

Financiële kengetallen	Gelders Gemiddelde	kengetal Lingewaard	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1a. Netto schuldquote	61%	73%	<90%	90-130%	>130%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen	54%	69%	<90%	90-130%	>130%
2. Solvabiliteitsratio	33%	29%	>50%	20-50%	<20%
3. Grondexploitatie	7%	0,2%	<20%	20-35%	>35%
4. Structurele exploitatieruimte Begroting	1,00%	0,72%	> 0%	0%	< 0%
4. Structurele exploitatieruimte MJB	nb	1,22%	> 0%	0%	< 0%
5. Belastingcapaciteit	100%	108,76%	<95%	95-105%	>105%

Het Gelders gemiddelde is berekend op basis van de door de gemeenten in hun begroting 2026 opgenomen kengetallen.

1a. Netto schuldquote

De netto schuldquote = totale schulden / totale baten (excl. reserves)

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente. Hoe lager het percentage, hoe beter. De netto schuldquote loopt op ten opzichte van eerdere jaren. Dit wordt met name veroorzaakt door geplande investeringen en hiervoor benodigde geldleningen. We blijven tot en met 2028 in categorie A, de minst risicovolle categorie.

1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

De netto schuldquote wordt zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden berekend, omdat er onzekerheid kan bestaan of alle leningen terug worden betaald. Ook hier blijven we tot en met 2030 in categorie A.

2 Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio = eigen vermogen / totaal balans

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin onze gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger het percentage, hoe beter. De solvabiliteit loopt in meerjarig perspectief wat terug. Dit wordt met name veroorzaakt door de geplande investeringen waarvoor we geldleningen aantrekken. Hiermee stijg het vreemd vermogen in verhouding tot het eigen vermogen. De solvabiliteitsratio zit in de middelste categorie. Voor onze gemeente is een solvabiliteit hoger dan 20% ook van belang, aangezien dit één van de voorwaarde is voor de structurele inzet van algemene reserve. We maken gebruik van deze mogelijk met een structurele inzet van € 750.000 per jaar.

3. Grondexploitatie

Kengetal grondexploitatie = Boekwaarde bouwgrond in exploitatie / totale baten (excl. reserves)

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale baten. De boekwaarde is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Voor de toekomstige verliezen zijn verliesvoorzieningen getroffen. Het saldo van de getroffen verliesvoorzieningen is hoger dan de boekwaarde van de gronden. De getroffen verliesvoorzieningen tellen mee voor de waarde van de grond, waardoor de waarde nihil wordt. Of een hoog of laag percentage gunstig is, is afhankelijk van de markt. Bij een gunstige markt zou een hoog percentage meer winstpotentie kunnen hebben. Het kengetal is kleiner dan 20%. Hierdoor zit Lingewaard in categorie A, de minst risicovolle categorie.

4. Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte = het saldo van de structurele baten en lasten + het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves / de totale baten (excl. reserves)

Dit kengetal geeft aan welke structurele financiële ruimte de gemeente heeft. We nemen bij de berekening alleen de structurele baten en lasten mee en dus niet de incidentele. Hoe hoger het percentage, hoe beter. We zitten in alle jaren in de minst risicovolle categorie aangezien er elk jaar sprake is van een structureel sluitende begroting.

5. Belastingcapaciteit

Belastingcapaciteit = totale woonlasten gemeente Lingewaard / landelijk gemiddelde woonlasten

Dit kengetal vergelijkt de totale woonlasten 2026 in Lingewaard met het landelijke gemiddelde 2026 (landelijk gemiddelde 2027 is nog niet bekend). De woonlasten zijn de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. We gaan daarbij uit van de woonlasten van meerpersoonshuishoudens. Het percentage geeft aan hoeveel ruimte de gemeente nog heeft om de belastingen te verhogen. Bij woonlasten onder het landelijk gemiddelde is die ruimte groter en kan de gemeente financiële tegenvallers zo nodig deels opvangen via de belastingen. In 2026 komt de belastingcapaciteit uit in categorie C.

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen

De openbare ruimte bepaalt mede hoe aantrekkelijk het is om in Lingewaard te wonen, werken en recreëren. Het coalitieakkoord 2026 – 2030 geeft aan dat we een groene, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving nastreven.

Het onderhoud moet voldoen aan het afgesproken kwaliteitsniveau in de beleidsplannen. We investeren in dagelijks onderhoud, (groot) onderhoud en vervangingen. We gebruiken meerjarenprogramma's voor de uitvoering van groot onderhoud en voor inzicht in toekomstige uitgaven. Leidt dit niet meer tot het minimaal vereiste kwaliteitsniveau, dan vervangen we de voorzieningen. Op dat moment zijn vervangingsinvesteringen noodzakelijk.

In deze paragraaf geven we de volgende onderdelen per kapitaalgoed weer:

- De kaders die we hanteren voor het onderhoud van de openbare ruimte.
- Het actuele onderhoudsniveau.
- Welke werkzaamheden we uit gaan voeren.
- De financiële consequenties.

Naast onze eigen beleidskaders moeten we uiteraard ook voldoen aan een aantal wetten die regels bevatten voor het onderhoud. Bijvoorbeeld het Burgerlijk Wetboek, de Wegenwet of de Arbowet. Het VN-verdrag voor de rechten van personen met een handicap doet dit onder meer op het gebied van de fysieke toegankelijkheid. Vóór de uitvoering van onderhoudswerkzaamheden toetsen we de huidige toegankelijkheidssituatie aan bestaande regels en richtlijnen. Die staan onder meer in het Bouwbesluit en het Handboek voor Toegankelijkheid. Zijn er aanpassingen of verbeteringen noodzakelijk, dan brengen we de financiële consequenties hiervan in beeld.

1. Openbaar groen

Programma
5. Sport en cultuur

Beleidskader
Groenstructuurplan 2008
De structuur- en beeldbepalende delen van het openbaar groen binnen de bebouwde kom van de kernen zijn hierin beschreven.

Beeldkwaliteitsplan Openbaar Groen 2009
Beschrijving van de onderhoudsniveaus van openbaar groen.

Onderhoudsniveau
Het onderhoud is over het algemeen op het vereiste kwaliteitsniveau B (basis). Voor de centrumgebieden van de kernen is dit hoger. De leeftijd van de beplanting varieert sterk. Verouderde beplanting heeft vaak onvoldoende kwaliteit en geeft daarmee aanleiding voor selectieve vervanging.

Wat doen we in 2027?

- We onderhouden het openbaar groen in de centrumgebieden en op gemeentelijke begraafplaatsen op beeldkwaliteit A. Het openbaar groen in de woonwijken onderhouden we op beeldkwaliteit B.
- We voeren het drie jaarlijks onderhoud uit aan de gemeentelijke bomen in kernen Angeren, Doornenburg, Gendt en Haalderen

- We vervangen bomen aan de Ressensestraat in Ressen, de van Hogendorpstraat in Gendt en de Julianastraat in Huissen.
- We vervangen verschillende plantsoenen in de wijk de Klappenburg in Bemmel. Dat combineren we met de vervanging van de riolering en de verharding.

Financieel
In programma 5, onder 'Wat mag het kosten?' staan de lasten en baten voor het onderhoud van openbaar groen. Het reguliere onderhoud aan openbaar groen en bomen bekostigen we uit de exploitatiebudgetten. Voor vervanging van groen en bomen investeren we jaarlijks € 123.000. We activeren deze investering (rente en afschrijving). Daarnaast zijn er voor verbetering en compensatie van openbaar groen middelen beschikbaar uit het Groenfonds. De budgetten en investeringen zijn de komende jaren voldoende om het vastgestelde kwaliteitsniveau te behouden.

2. Wegen

Programma
2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Beleidskader
Beleidsplan wegverhardingen Lingewaard 2026
Beschrijft de kaders voor onderhoud en vervanging van verhardingen.

Onkruidbestrijdingsplan 2009:
Beschrijft de kaders voor niet-chemische onkruidbestrijding op verhardingen en in plantsoenen.

Onderhoudsniveau
Het onderhoud is over het algemeen op vereiste kwaliteitsniveau B (basis). Het kwaliteitsniveau voor rijbanen met klinkerbestrating is lager, kwaliteitsniveau C (laag).

Wat doen we in 2027?
Aan verschillende asfaltwegen plegen we groot onderhoud zodat het kwaliteitsniveau niet lager is dan B, zoals:
- Lingewal en Nijverheidsstraat in Bemmel;
- Baalsestraat en Lage Zandsestraat in Haalderen;
- Pannerdenseweg in Doornenburg;
- Zandvoortsestraat in Gendt;
- Kruising Polseweg/Karstraat in Huissen.

Daarnaast vervangen we de verharding aan 't Bosch en een deel van de Karstraat in Bemmel. Dat doen we ook in de Huismanstraat in Huissen waar we dit combineren met werkzaamheden uit het Gemeentelijk MobiliteitsPlan.

Bij de rioleringswerkzaamheden in de wijk de Klappenburg in Bemmel en de omgeving Rijnstraat in Doornenburg vervangen we ook de verhardingen van trottoirs en parkeerstroken.

Financieel
In programma 2, onder 'Wat mag het kosten?' staan de lasten en baten voor onderhoud wegen. Naast de exploitatiebudgetten zijn middelen uit de voorziening onderhoud wegen voor groot onderhoud en uit de bestemmingsreserve voor vervangingsinvesteringen beschikbaar.

De voorziening en bestemmingsreserve zijn toereikend om de kosten voor planmatig onderhoud en vervanging te dekken.

3. Riolering en water

Programma
7. Volksgezondheid en milieu

Beleidskader
Gemeentelijk Watertakenplan 2023-2027:
Bevat de beleidsvoornemens en (bijbehorende) activiteiten en maatregelen voor inzameling, transport en (lokale) verwerking van stedelijk afval-, hemel- en grondwater.

Waterwet:
Bevat de zorgplicht voor het inzamelen en verwerken van afvloeiend hemelwater.
Bevat de zorgplicht voor het voorkomen/beperken van schade door grondwateronderlast en -overlast.

Omgevingswet:
Bevat de zorgplicht voor het inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater.

Onderhoudsniveau
De gemeenteraad heeft gekozen voor het ambitiescenario C (beschreven in het Gemeentelijk Watertakenplan 2023-2027).

Wat doen we in 2027?
Bij groot onderhoud beperken we de overlast voor onze inwoners tot een minimum. Dat doen we door het vervangen van de riolering zo veel mogelijk te combineren met het groot onderhoud aan wegen.
De bestaande riolering vervangen we en tegelijk brengen we verbeteringen aan tegen wateroverlast en droogte op de volgende plaatsen:

- De wijk de Klappenburg in Bemmel (vervolg uitvoering);
- Deken dr. Mulderstraat in Bemmel (voorbereiding);
- Rijnstraat en omgeving in Doornenburg (voorbereiding);
- Emmastraat en omgeving in Angeren (voorbereiding);
- Kampsestraat in Angeren (voorbereiding).

Daarnaast onderhouden en vervangen we pompen en gemalen en mechanische riolering.

Financieel
In programma 7, onder 'Wat mag het kosten?' staan de lasten en baten voortkomend uit het Gemeentelijk Watertakenplan 2023-2027. Het reguliere onderhoud aan de riolering en de gemalen bekostigen we uit de exploitatiebudgetten. We activeren vervangingen en verbeteringen van het rioolstelsel (rente en afschrijving). Het totaal aan kosten in het GWP is in balans met de opbrengst uit de riool- en waterzorgheffing.

4. Gebouwen

Programma
5. Sport en cultuur
6. Sociaal Domein
7. Volksgezondheid en milieu
9. Bestuur en ondersteuning

Beleidskader
Beleidsplan Gebouwd Vastgoed 2016:
Minimaal kwaliteitsniveau om de gebouwen in stand te houden, voor de functie en/of het gebruik, en het behoud van de bedrijfseconomische (vastgoed)waarde.

Contourennota Accommodatie- en Vastgoedbeleid 2019:
Relatie tussen de strategische doelen die de gemeente heeft en de manier waarop het maatschappelijk vastgoed gebruikt wordt om die doelen te bereiken.

Onderhoudsniveau
De huidige onderhoudstoestand van de gemeentelijke gebouwen, bouwwerken en de technische installaties is redelijk tot goed. Ze voldoen aan het minimale kwaliteitsniveau 3 (basis). Incidenteel kan de conditiescore van een bouwonderdeel onder de norm komen. Oorzaak hiervan is de (plan)ontwikkeling rondom deze gebouwen of locatie. De veiligheid, functionaliteit en de wind- en waterdichtheid blijft gegarandeerd.

Wat doen we in 2027?
We voeren regulier en planmatig onderhoud uit op basis van het nog nader uit te werken OnderhoudJaarPlan (OJP) 2027 en de vervangingsinvestering buitensport 2027. Onder andere:

- Renoveren van de toplaag van een natuurgras voetbalveld op sportpark Ressen.
- Vervangen van de kunstgrasmat van het hockeyveld op sportpark Ressen.
- Renoveren van de toplaag van het natuurgras rugbyveld in Bemmel.
- Vervangen van de kunstgrasmat van het voetbalveld op sportpark de Blauwenburcht in Huissen.
- Buitenschilderwerk van diverse gemeentelijke gebouwen.
- Vervangen van de vloercoating in kleed- en doucheruimtes van de voetbalvereniging op sportpark Ressen.

We realiseren duurzame, betaalbare en toegankelijke maatschappelijke accommodaties in Lingewaard. Daarin is voldoende ruimte voor onze verenigingen en maatschappelijke organisaties en ontstaat een goede bezetting door multifunctioneel gebruik. Voor de locaties van accommodaties die we niet behouden, maken we een voorstel voor herontwikkeling.

In Bemmel:

- De kernportefeuille voor maatschappelijke accommodaties stellen we vast in een richtingsdocument. Naast multifunctioneel gebruik gaan we in op het duurzaam en toegankelijk maken van de te behouden gemeentelijke accommodaties.
- De vrijkomende OBC-locatie De Heister transformeren we naar wonen (hergebruik).
- De voormalige bibliotheek in Bemmel kopen we aan en ontwikkelen we als woonlocatie (nieuwbouw).

In Huissen:

- We ronden de realisatie van een multifunctionele sportaccommodatie op sportpark De Blauwenburcht af.
- We kiezen een definitieve locatie voor de multifunctionele accommodatie in het centrum van Huissen en starten met de realisatie hiervan.

In Haalderen:

- We ronden de realisatie van een multifunctionele cultuur- en sportaccommodatie op het terrein van voetbalvereniging HAVO af.
- We vormen het dorpshuis De Tichel om naar de functie wonen.

In Gendt:

- We ronden de verduurzaming van sporthal Walburgen af.
- Ná het vertrek van de gebruikers krijgt Villa Ganita een nieuwe bestemming.
- Het oorlogsmuseum Niemandsland huisvesten we in de voormalige school IKC De Vonkenmorgen (Nijmeegsestraat 3).

In Doornenburg:

- We passen de activiteiten van ’t Blauwe Huukske in het Ontmoetingscentrum Doornenburg in. Dat doen we door de uitbreiding van twee zaaldelen.
- We vormen de voormalige school IKC De Doornick om naar de functie wonen.

In Angeren:

- We starten we met de maatregelen voor het verduurzamen en toegankelijk maken van de maatschappelijke accommodaties (Dorpshuis Angeren en Sportvereniging Angeren).

Financieel
Onder 'Wat mag het kosten?', in de programma's 5, 6, 7 en 9, hebben we de lasten en baten voor onderhoud gebouwen opgenomen. Naast de exploitatiebudgetten zijn middelen uit de voorziening onderhoud gebouwen beschikbaar voor planmatig onderhoud. De voorziening is toereikend om de kosten voor planmatig onderhoud te dekken.

5. Civieltechnische kunstwerken

Programma
2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Beleidskader
Beheerplan Civiele Kunstwerken Lingewaard 2026:
Kaders voor onderhoud en vervanging van kunstwerken.

Onderhoudsniveau
Het onderhoud is op het vereiste kwaliteitsniveau C (laag) voor de kunstwerken. De oudere kunstwerken, vaak constructies uit de jaren 70 en 80 van de vorige eeuw, vervangen we de komende jaren.

Wat doen we in 2027?
We voeren groot onderhoud en vervanging uit aan onder andere:

- De verkeersbruggen aan Diana in Bemmel: vernieuwen van damwanden
- De verkeersbruggen aan Saturnushof/Faunuslaan in Bemmel: vernieuwen van damwanden
- De verkeersbrug Junoplein-Faunuslaan in Bemmel: vernieuwen van damwanden

We vervangen de voetgangersbrug naar de scouting aan de Kloosterlaan Huissen.

Financieel
In programma 2, onder 'Wat mag het kosten?' staan de lasten en baten voor onderhoud van civiele kunstwerken. Naast het exploitatiebudget zijn middelen uit de voorziening onderhoud civieltechnische kunstwerken beschikbaar voor groot onderhoud en uit de bestemmingsreserve voor vervangingsinvesteringen. De voorziening en bestemmingsreserve zijn toereikend om de kosten voor planmatig onderhoud en vervanging te dekken.

6. Speeltoestellen/-tuinen

Programma
5. Sport en cultuur

Beleidskader Speelruimteplan (2019):
De speelruimte uitnodigend en uitdagend maken voor alle doelgroepen van jong tot oud.

Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (WAS) (2023):
Veiligheidsvoorschriften voor speeltoestellen op en de inrichting van formele speelplekken.

Onderhoudsniveau
De speelplekken en toestellen zijn veilig en voldoen aan het WAS.

Wat doen we in 2027?

- We inspecteren onze speelvoorzieningen vier keer per jaar op veiligheid en technische staat.
- We voeren regulier onderhoud uit aan de speelvoorzieningen op basis van de uitgevoerde inspecties en controles.
- We vervangen speelvoorzieningen op speelplaatsen bij:
    - Schoren in Huissen.
    - Vendeliersweide in Huissen.
    - Junoplein in Bemmel.
    - Molenstraat in Angeren.

Bij onderhoud en vervanging anticiperen we op de bestaande dorps- en wijkontwikkelingsplannen.

Financieel
In programma 5, onder 'Wat mag het kosten?' staan de lasten en baten voor onderhoud speeltoestellen en speeltuinen. Het reguliere onderhoud bekostigen we uit het exploitatiebudget. Voor vervanging en verbetering investeren we jaarlijks € 50.000.
We activeren de investering en de kapitaallasten (rente en afschrijving) bekostigen we uit het exploitatiebudget. De budgetten en investeringen zijn ook de komende jaren voldoende om het vastgestelde kwaliteitsniveau te behouden.

Paragraaf 4 Financiering

Inleiding

In deze paragraaf beschrijven we hoe we omgaan met de financieringsbehoefte. Voor grotere uitgaven heeft de gemeente meestal niet het geld op de bank staan en wordt, als het nodig is, een lening afgesloten. De over de leningen te betalen rente behoort tot de exploitatie-uitgaven.

Financiering

Financieringspositie

Volgens de meest actuele liquiditeitenplanning hebben we in de loop van 2026 een nieuwe geldlening nodig van € 15 miljoen. In 2027 hebben we nieuwe geldleningen nodig van in totaal € 25 miljoen, waarvan € 10 miljoen is voor de herfinanciering van een in 2027 af te lossen geldlening.

Leningenportefeuille

Uit het volgende overzicht blijkt dat door het afsluiten van een nieuwe geldlening in 2027 van € 25 miljoen met een verwacht rentepercentage van 4,0% en de reguliere aflossingen in 2027, het gemiddeld rentepercentage zal stijgen met 0,48%

MUTATIES VASTE SCHULD IN 2027

Bedragen x € 1.000

	Bedrag	Gemiddelde rente	Invloed op gem. rente
Beginstand per 1 januari 2027	**76.727**	**2,95%**	
Nieuwe leningen	25.000	4,00%	0,29%
Reguliere aflossingen	-12.391	1,57%	0,19%
Vervroegde aflossingen	0	0,00%	0,00%
Renteaanpassing (oud percentage)	0	0,00%	0,00%
Renteaanpassing (nieuw percentage)	0	0,00%	0,00%
Omzetting vast naar vlottend	0	0,00%	0,00%
Omzetting vlottend naar vast	0	0,00%	0,00%
Eindstand per 31 december 2027	**89.336**	**3,43%**	**0,48%**

Beleidskader en rentevisie

Beleidskader

Treasurystatuut gemeente Lingewaard 2023

Op 9 maart 2023 heeft de raad het Treasurystatuut vastgesteld. In dit statuut zijn de spelregels rond de treasuryfunctie vastgelegd. We gaan uit van een laag risicoprofiel.

Rentevisie

Onze rentevisie is als volgt:

	2026	2027	2028
Kapitaalmarktrente (lang)	3,80%	4,00%	3,50%
Geldmarktrente (kort)	2,25%	2,50%	2,25%

Bij het bepalen van de rentevisie richten wij ons op de verwachting van een aantal grote banken. Ten opzichte van de begroting 2026 ligt de rentevisie nu hoger. Door de aanhoudende inflatie en de geopolitieke spanningen heeft de Europese Centrale Bank (ECB) de rente meer verhoogd dan waar bij de begroting 2026 rekening mee werd gehouden.

Risicobeheer

Voor de toetsing van het renterisico heeft de overheid twee instrumenten gedefinieerd, namelijk de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet per 1 januari 2027

De kasgeldlimiet geeft aan hoeveel de gemeente kort mag financieren. De toegestane kasgeldlimiet bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal van het lopende jaar naar de stand per 1 januari. De uitgaven in de programma's bedragen afgerond € 160.683.000 (exclusief toevoegingen en onttrekkingen aan reserves). De kasgeldlimiet voor 2027 bedraagt dan € 13.658.000.

Renterisiconorm op de vaste schuld per 1 januari 2027

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. Het renterisico is het gevaar van ongewenste veranderingen van de (financiële) resultaten van de gemeente door rentewijzigingen. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar.

Het renterisico op de vaste schuld blijft onder de renterisiconorm, zowel in 2027 als tijdens het hele meerjarenperspectief. Bij het opnemen van nieuwe langlopende geldleningen wordt in ieder geval met deze norm rekening gehouden, zodat deze ook in de toekomst niet overschreden wordt.

Op basis van de huidige inzichten is er in 2027 een nieuwe geldlening nodig van € 25 miljoen. Door onvoorziene nieuwe investeringen kan het zijn dat er toch nog aanvullende financiering nodig is. De inschatting is dat in die situatie voor maximaal € 10 miljoen aan aanvullende financiering moet worden aangetrokken.

RENTERISICONORM EN RENTERISICO'S VAN DE VASTE SCHULD PER 01-01-2027

(Bedragen x € 1.000)

Renterisico op vaste schuld	2027 budget	2028 budget	2029 budget	2030 budget
1a. Renteherziening op vaste schuld o/g	0	0	0	0
1b. Renteherziening op vaste schuld u/g	0	0	0	0
2. Netto renteherziening op vaste schuld (1a - 1b)	0	0	0	0
3a. Nieuw aangetrokken vaste schuld (o/g)	25.000	15.000	0	0
3b. Nieuw verstrekte lange leningen (u/g)	0	0	0	0
4. Netto nieuw aangetrokken vaste schuld (3a - 3b)	25.000	15.000	0	0
5. Betaalde aflossingen	12.391	2.636	2.636	1.886
6. Herfinanciering (laagste van 4 en 5)	12.391	2.636	0	0
7. Renterisico op vaste schuld (2 + 6)	**12.391**	**2.636**	**0**	**0**

Renterisiconorm

8. Begrotingstotaal per 1 januari	160.683	155.697	159.807	163.511
9. Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%
10. Renterisiconorm	**32.137**	**31.139**	**31.961**	**32.702**

Toets Renterisiconorm

10. Renterisiconorm	32.137	31.139	31.961	32.702
7. Renterisico op vaste schuld	12.391	2.636	0	0
11. Ruimte(+) / Overschrijding(-) (10 - 7)	**19.745**	**28.503**	**31.961**	**32.702**

Liquiditeitenplanning

Voor de begroting 2027 vormt de liquiditeitenplanning van juni 2026 de basis voor de berekening van de verwachte financieringsbehoefte. Mocht er, zoals hiervoor al genoemd, toch nog aanvullende financiering nodig zijn dan heeft het college hiermee mandaat voor maximaal € 10 miljoen.

LIQUIDITEITENPLANNING				(Bedragen x € 1.000)
	2027	2028	2029	2030
Inkomsten				
leningen	25.193	15.190	187	113
investeringen	115	0	0	0
grondexploitaties	1.345	1.345	1.345	0
overig operationeel	148.000	149.000	154.000	154.000
Totaal inkomsten	**174.653**	**165.535**	**155.532**	**154.113**
Uitgaven				
leningen	14.880	5.548	5.960	5.096
investeringen	17.750	14.849	4.716	2.500
grondexploitaties	1.568	1.657	15	0
overig operationeel	137.000	139.000	144.000	144.000
Totaal uitgaven	**171.198**	**161.054**	**154.691**	**151.596**
Totale cashflows	3.455	4.481	841	2.517
Saldo rekening courant	**-4.214**	**267**	**1.108**	**3.625**

Renteschema

In de paragraaf financiering geven we ook inzicht in de rentelasten van de externe financiering, het renteresultaat en de rentetoerekening. Dit doen we op basis van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording). Met onderstaand schema geven we hieraan invulling.

				(Bedragen x 1.000)
-/- = nadeel/lasten + = voordeel/baten				
De externe rentelasten over de korte en lange financiering				-2.705
De externe rentebaten (idem)			+	149
Saldo rentelasten en rentebaten				-2.556
De rente die aan de grondexploitatie moet worden toegerekend	+	117		
De rente van projectfinanciering die aan het desbetreffende taakveld moet worden toegerekend	+			
De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	49		
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente				-2.488
Rente over eigen vermogen			-/-	0
Rente over voorzieningen			-/-	0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente (gemiddeld 1,44%)				-2.488
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag) (afgerond 1,5%)			+	2.737
Renteresultaat op het taakveld Treasury				249

We rekenen meer rente toe aan de verschillende taakvelden dan het totaal aan rentelasten. Bij de toerekening rekenen we met een afgerond percentage. Daardoor ontstaat dit renteresultaat. Dit heeft geen gevolgen voor het saldo van de meerjarenbegroting. De totale rentelasten zijn namelijk verwerkt in dit saldo. Dit voordeel op het taakveld Treasury wordt gecompenseerd door de voordelen op de andere taakvelden in de begroting.

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

Inleiding

Bedrijfsvoering omvat de ondersteunende functies die het werk van de gemeente mogelijk maken, zoals personeel en organisatie, informatievoorziening, financiën en huisvesting. Een goede bedrijfsvoering zorgt ervoor dat de gemeente haar taken doelmatig en rechtmatig kan uitvoeren. In deze paragraaf beschrijven we de belangrijkste ontwikkelingen, opgaven en keuzes op dit gebied.

Ontwikkeling van de bedrijfsvoering

We staan voor de uitdaging om slagvaardig, betrouwbaar en wendbaar te blijven in een steeds complexer werkveld. Maatschappelijke opgaven worden groter en urgenter en de verwachtingen van inwoners en partners nemen toe. Tegelijkertijd hebben we te maken met financiële druk. Scherpe prioritering, uitvoerbare keuzes en een andere organisatie van het werk zijn nodig. Dit alles vraagt om een bedrijfsvoering die meebeweegt, innoveert en zich duurzaam versterkt.

Wij verbeteren onze bedrijfsvoering langs drie samenhangende lijnen:

1. Versterken van het lerend vermogen.
2. Slimmer organiseren van werk.
3. Focus op uitvoerbaarheid en resultaten.

Versterken van het lerend vermogen

We bouwen verder aan een lerende organisatie waarin eigenaarschap, samenwerking en continue ontwikkeling centraal staan. We benutten signalen uit bezwaren, klachten en andere vormen van feedback om te leren en te verbeteren. Een zorgvuldige afhandeling draagt bij aan het vertrouwen van inwoners en levert waardevolle inzichten op voor het verbeteren van onze dienstverlening en werkprocessen.

Slimmer organiseren van werk

We zetten in op verdere digitalisering en de verantwoorde toepassing van AI. Hiermee vereenvoudigen we werkprocessen, ondersteunen we medewerkers in hun werk en vergroten we de efficiëntie van onze organisatie. Technologie is daarbij geen doel op zich, maar een middel om slimmer en toekomstbestendig te werken.

Focus op uitvoerbaarheid en resultaten

We versterken het professionele samenspel tussen bestuur, management en medewerkers en sturen op heldere prioriteiten en realistische keuzes. Zo zorgen we ervoor dat ambities uitvoerbaar zijn, beschikbare capaciteit effectief wordt ingezet en resultaten zichtbaar worden voor inwoners en partners

Bij de hiernavolgende onderdelen 'Mensen', 'Informatie & gegevens', ‘Toekomstbestendige inkoopfunctie’ en 'Afhandeling van bezwaren en klachten' geven we aan hoe we concreet invulling geven aan de ontwikkeling van de bedrijfsvoering.

Mensen

Een toekomstbestendige organisatie vraagt om voldoende capaciteit, de juiste expertise en medewerkers die met energie en betrokkenheid hun werk kunnen doen. Daarom blijven wij investeren in aantrekkelijk werkgeverschap, professionele ontwikkeling en duurzame inzetbaarheid. Het werkgeluk van onze medewerkers bedraagt 7,3. Hoewel dit een goed resultaat is, blijft verbetering mogelijk ten opzichte van het landelijke gemiddelde van 7,6.

De krapte op de arbeidsmarkt vraagt blijvende aandacht. Ondanks deze omstandigheden slagen wij er in het grootste deel van onze vacatures in te vullen. Voor specialistische functies blijft de beschikbaarheid van geschikt personeel echter beperkt. Tegelijkertijd is de afhankelijkheid van externe inhuur de afgelopen jaren afgenomen. Het inhuurpercentage daalde van 9,7% in 2022 naar 6,5% in 2025. Deze ontwikkeling draagt bij aan behoud van kennis, grotere continuïteit en een stabielere personeelsbezetting.

Het ziekteverzuim is gedaald tot onder de 6,5%, maar ligt nog boven het niveau van gemeenten van vergelijkbare omvang. Vooral het frequent verzuim vraagt aandacht vanwege het risico op langdurige uitval. De komende periode zetten wij daarom gericht in op het versterken van vitaliteit, het tijdig herkennen van signalen van overbelasting en het ondersteunen van leidinggevenden bij het bevorderen van een gezonde en duurzame inzet van medewerkers.

Factsheet Personeelsmonitor 2025.pdf

indicator	Meetbaar resultaat	W2025	B2026	B2027
Formatie	Aantal fte per 1.000 inwoners	7,09	7,06	6,99
Personeelsbezetting	Aantal fte per 1.000 inwoners	7,21	7,11	7,07
Apparaatskosten	De personele en materiële kosten verbonden aan het functioneren van de organisatie per inwoner	€ 722	€ 811	€ 843
Externe inhuur	Kosten inhuur als percentage van de totale loonsom	6,5%	Max. 10 %	Max. 10 %
Overhead	Percentage van de totale lasten	12,6%	12,1 %	12,3%
Ziekteverzuim	Verzuim als percentage van de totale personele bezetting	7,21%	6,5 %	6%

Toelichting indicatoren

Formatie
Formatie is de toegestane formatie in fte voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari. Uitgangspunt is het vastgestelde formatieplan, dus niet de werkelijke bezetting.

Personeelsbezetting
Volgens de definitiebepaling van de VNG moeten we uitgaan van de bezetting op peildatum 1 januari 2026. De bezetting is afhankelijk van het aantal werknemers en vacatures op dat moment.

Apparaatskosten
De apparaatskosten zijn toegenomen met name door loon- en prijsindexering, vergoeding van woon-/werkverkeer en de kapitaallasten van de audio/video-installatie vergaderzaal.

Externe inhuur
Externe inhuur betreft inhuur van tijdelijke krachten die ten laste komt van de loonsom. Onder externe inhuur vallen uitzendkrachten, zzp'ers en gedetacheerden. Tijdelijke contracten en payroll-constructies gelden niet als inhuur. In dit percentage is de inhuur ten laste van materiële budgetten niet meegenomen. De inhuur ten laste van materiële budgetten afgezet tegen de bijbehorende materiële budgetten.

Overhead
Het overzicht overhead vindt u hier. Het bedrag aan overhead neemt ten opzichte van de actuele begroting 2026 per saldo toe met ongeveer € 700.000. De oorzaken hebben we hierboven aangegeven bij de Apparaatskosten.

Ziekteverzuim
Het percentage van de beschikbare arbeidscapaciteit dat door ziekteverzuim niet inzetbaar is. Deze indicator geeft inzicht in de mate waarin medewerkers inzetbaar zijn en in de continuïteit van de bedrijfsvoering. De verwachting is dat door het terugdringen van het extra lang verzuim (langer dan 1 jaar) het verzuimpercentage verder af zal nemen. Wij zien echter een hoogfrequent verzuim, wat een voorbode kan zijn voor langdurig verzuim. Daarom stellen wij het streven voor 2027 vast op 6%.

Informatie & gegevens

Digitale transformatie
De digitale transformatie richt zich op een organisatie die wendbaar genoeg is om in te spelen op technologische ontwikkelingen en de veranderende behoeften van inwoners. Om dit te realiseren zetten we in op twee concrete actielijnen: het versterken van de digitale werkomgeving en het gericht toepassen van nieuwe technologie.

In 2027 implementeren we een nieuwe digitale werkplek die het voor medewerkers makkelijker maakt om efficiënt digitaal samen te werken en hybride te werken. Deze toekomstbestendige werkomgeving sluit aan bij moderne werkvormen en draagt bij aan productiviteit en gebruiksgemak.

In lijn met de aanbevelingen van de VNG verbeteren we de toegankelijkheid en gebruiksvriendelijkheid van onze dienstverlening aan inwoners en ondernemers. We ontwikkelen bijvoorbeeld één digitaal klantportaal. Daarnaast gaan we de kansen die AI biedt beter benutten en verantwoord toepassen. Op basis van de uitgevoerde AI-quickscan starten we in 2027 met minimaal één pilot die aantoonbaar bijdraagt aan verbetering van dienstverlening, kwaliteit of efficiëntie.

Informatievoorziening op orde
Een betrouwbare, veilige en toegankelijke informatievoorziening vormt een belangrijke basis voor goede dienstverlening, optimale transparantie en het werken met data en nieuwe technologieën zoals AI. In 2027 voeren we dataclassificatie in, zodat we beter kunnen bepalen welke informatie openbaar, intern of vertrouwelijk is. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om persoonsgegevens van inwoners en om beleids- en collegebesluiten. Daarnaast stellen we uniforme werkafspraken op voor informatiebeheer, dossiervorming en samenwerking. Op die manier werken alle medewerkers op een eenduidige en zorgvuldige manier met informatie.

Informatiegericht sturen
We beschikken over dashboards met informatie over onze dienstverlening en bedrijfsvoering. Deze dashboards helpen ons om inzicht te krijgen in prestaties; mocht het nodig zijn, dan kunnen we bijsturen. De implementatie van dit datagedreven sturen is een doorlopend proces dat in 2027 verder vorm krijgt. Op die manier zorgen we ervoor dat bestuur en organisatie beter kunnen sturen op resultaten, kwaliteit en efficiëntie, ook van externe partijen.

Informatiebeveiliging
De digitale weerbaarheid staat hoog op de agenda. Sinds de invoering van de Cyberbeveiligingswet (CBW) zijn de eisen aan informatiebeveiliging verder aangescherpt. Tegelijkertijd neemt de complexiteit en intensiteit

van cyberdreigingen toe. Dit vraagt blijvend om extra inzet en investering in kennis, techniek en samenwerking binnen de organisatie en met ketenpartners. Specifieke maatregelen zorgen voor een betere bescherming van onze systemen en gegevens. Interne controles helpen om nieuwe risico's vroegtijdig te signaleren en hier gericht op in te spelen. Hiermee zorgen we dat de gemeente blijft voldoen aan de nieuwe wetgeving én dat inwoners en partners kunnen vertrouwen op een veilige omgang met hun gegevens.

Toekomstbestendige inkoopfunctie

Sinds 2026 pakken we een aantal acties op die moeten leiden tot een toekomstbestendige en doelmatige inkoopfunctie. De eerder geconstateerde onrechtmatigheden bij inkoop- en aanbestedingstrajecten worden daarvoor aangepakt. We gaan onder meer structureel een spendanalyse uitvoeren, een (dynamische) inkoopkalender opzetten en de samenwerking met (lokale) marktpartijen verstevigen. Daarnaast actualiseren we het inkoopbeleid, de inkoopvoorwaarden en de bestaande procesbeschrijvingen met bijbehorende taken, rollen en verantwoordelijkheden.

De beïnvloedbare inkoopspend, het totaalbedrag aan inkopen in onze organisatie, bedraagt jaarlijks tussen de € 80 en € 100 miljoen. De inkoop van maatwerktrajecten ligt voor het overgrote deel bij de regio. Hierop hebben we alleen indirect invloed.

Afhandeling van bezwaren en klachten

We handelen bezwaren binnen de wettelijke termijnen af

Iemand die het niet eens is met een besluit van de gemeente kan daartegen een bezwaarschrift indienen. Dit bezwaar leggen we voor aan de onafhankelijke commissie van advies voor de bezwaarschriften. Tegelijk onderzoeken we of het mogelijk is om er informeel met de bezwaarmaker uit te komen. Als dat laatste niet lukt, behandelt de commissie het bezwaar tijdens een hoorzitting. Vervolgens geeft de commissie advies aan het college, de burgemeester of de gemeenteraad. Het bevoegde bestuursorgaan, of een teammanager in mandaat, neemt daarop een besluit.

Voor de afhandeling van dit traject gelden wettelijke termijnen van 12 weken en 18 weken. Om zoveel mogelijk aan de wettelijke termijnen te voldoen en zo snel mogelijk duidelijkheid te bieden aan onze inwoners, bedrijven en onszelf, worden bezwaarschriften op zo kort mogelijke termijn ingepland voor behandeling door de commissie.

Indicator	Meetbaar resultaat	W2025	B2026	B2027
Behandelen bezwaarschriften	Afhandeling bezwaren binnen 12 weken	81%	75%	75%
	Afhandeling bezwaren binnen 18 weken	94%	90%	90%

We handelen minimaal 90% van de klachten in de informele fase af

Er zijn heel veel contactmomenten met inwoners en bedrijven. Die verlopen niet altijd naar wens of naar tevredenheid van betrokkenen, wat kan leiden tot klachten. Klachten gaan onder meer over de persoonlijke behandeling door medewerkers of bestuurders. Maar bijvoorbeeld ook over het niet nakomen van afspraken of het geven van onjuiste informatie. Zowel voor de inwoner als de gemeente is het belangrijk om de klacht zo snel mogelijk af te handelen. Eerst bespreken we de klacht informeel met de klager. In de praktijk blijkt dit de snelste en beste manier om de klacht op te lossen.

Indicator	Meetbaar resultaat	W2025	B2026	B2027
Klachten	Percentage klachten dat informeel wordt afgehandeld	100%	95%	95%

Paragraaf 6 Verbonden partijen

Inleiding

In deze paragraaf geven we een toelichting op de partijen waar de gemeente mee samenwerkt. Als deze samenwerking een bestuurlijk en financieel belang kent, spreken we van een verbonden partij. De informatie baseren we op de gegevens die we tot 1 augustus 2026 van de verbonden partij hebben ontvangen.

In uw vergadering van 3 juni 2026 heeft u het beleid vastgesteld in de Nota Verbonden Partijen 2026. Deze nota geeft volgens het BBV voldoende kader voor de visie en uitgangspunten. In de diverse programma's beschrijven we welke bijdrage de verbonden partijen leveren aan het doel of de doelen van het desbetreffende programma. Dat betekent ook dat deze paragraaf nu een iets andere opzet kent dan de voorgaande jaren.

Voor de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van samenwerking verwijzen we naar Programma 9, onderdeel Samenwerkingsverbanden (doel 3) .

Algemeen

Risicomanagement

Per verbonden partij beoordelen we jaarlijks hoeveel bestuurlijk en financieel belang er is en hoeveel risico we lopen. Op basis van deze analyses plaatsen we een verbonden partij in één van de sturingsarrangementen: passief of actief. Zie onderstaand overzicht voor de indeling van de verbonden partijen in een sturingsarrangement. Als er op basis van de risicoanalyse sprake is van een gemiddeld risico is er op grond van de actualiteit gekeken welk sturingsarrangement passend is: passief of actief.

Bij een passief sturingsarrangement is het bestuurlijk en financieel risico laag tot gemiddeld. Bij een actief sturingsarrangement is het bestuurlijk en financieel risico gemiddeld tot hoog. Het kan zijn dat het bestuurlijk of financieel een combinatie is van laag en hoog. In dat geval bepalen de ontwikkelingen of omstandigheden of er voor het komende jaar een passief of actief sturingsarrangement wordt toegepast.

Indeling sturingsarrangementen

Passief	Actief
Euregio Rijn Waal	VGGM
Groene Metropoolregio	BVO DRAN
Recreatieschap Overbetuwe	ODGM
Park Lingezegen	MGR Sociaal Domein
Warmtenetwerk B.V.	
Bank Nederlandse Gemeenten	
Vitens	
Stichting Centrum Management Lingewaard	

Register verbonden partijen

Op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) art. 27 zijn gemeenten verplicht om een register bij te houden van de gemeenschappelijke regelingen waaraan deze deelneemt. Het landelijk register (GR-register) op https://www.overheid.nl/, is een centraal elektronisch overzicht van alle gemeenteschappelijke regelingen. Dit register is ingericht om gemeenten te helpen aan hun verplichting te voldoen. Alle gemeenschappelijke regelingen binnen Nederland moeten in het GR-register staan.

Gemeenschappelijke regelingen zijn sinds 1 juli 2021 zelf verantwoordelijk voor het aanmelden van hun gemeenschappelijke regeling bij het GR-register en ook voor het bijhouden en de kwaliteit van de gegevens over hun gemeenschappelijke regeling in het GR-register. Wij monitoren of de gemeenschappelijke regelingen waaraan wij deelnemen geregistreerd zijn in het register.

Overzicht verbonden partijen

			Bedragen x € 1.000
Doelgroepenvervoer Arnhem Nijmegen (BVO DRAN)			
Type	Gemeenschappelijke Regelingen	Bijdrage	€ 2.159.831
Zeggenschap %	NVT.	Risico	Middel
EV begin boekjaar	€ 0	EV eind boekjaar	€ 0
VV begin boekjaar	€ 12.000.000	VV eind boekjaar	€ 13.000.000
Resultaat 2025	€ 211.348	Begroot resultaat 2027	€ 0
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder Derksen vertegenwoordigt de gemeente in het Algemeen Bestuur		
Geregistreerd in het GR-register	Ja		
Euregio Rijnwaal			
Type	Gemeenschappelijke Regelingen	Bijdrage 2026	€ 13.325
Zeggenschap xx%		Risico	Laag
EV begin boekjaar 2025	€ 1,73 miljoen	EV eind boekjaar 2025	€ 1,54 miljoen
VV begin boekjaar 2025	€ 1,54 miljoen	VV eind boekjaar 2025	€ 1,25 miljoen
Resultaat 2025	€ 145.629 tekort	Begroot resultaat 2027	€ 0
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Burgemeester Kalfs vertegenwoordigt de gemeente in het Algemeen Bestuur		
Geregistreerd in het GR-register	Ja		
Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen			
Type	Gemeenschappelijke Regelingen	Bijdrage	€ 482.820
Zeggenschap %	NVT.	Risico	Laag
EV begin boekjaar 2027	€ 100.000	EV eind boekjaar 2027	€ 100.000
VV begin boekjaar 2027	€ 6.355.000	VV eind boekjaar 2027	€ 6.355.000
Resultaat 2025	€ 249.000	Begroot resultaat 2027	€ 0
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Burgemeester Kalfs vertegenwoordigt de gemeente in het Algemeen Bestuur		
Geregistreerd in het GR-register	Ja		
Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Gelderland Centraal			
Type	Gemeenschappelijke Regelingen	Bijdrage 2027	€ 4.788.396
Zeggenschap %	NVT.	Risico	Hoog
EV begin boekjaar 2027	€ 714.000	EV eind boekjaar 2027	€ 714.000
VV begin boekjaar 2027	€ 3.808.000	VV eind boekjaar 2027	€ 3.748.000
Resultaat 2025	€ 44.814	Begroot resultaat 2027	€ 0
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder van de Woerdt vertegenwoordigt de gemeente in het Algemeen Bestuur		
Geregistreerd in het GR-register	Ja		

Omgevingsdienst Groene Metropool			
Type	Gemeenschappelijke Regelingen	Bijdrage	€ 3.327.000
Zeggenschap %	7%	Risico	middel
EV begin boekjaar	€ 4.968 .000	EV eind boekjaar	€ 4.938.000
VV begin boekjaar	€ 8.684.000	VV eind boekjaar	€ 7.159.000
Resultaat 2025	€ 1.031.000	Begroot resultaat 2027	€ 0
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder Dekkers vertegenwoordigt de gemeente in het Algemeen Bestuur		
Geregistreerd in het GR-register	Ja		

Recreatieschap Overbetuwe			
Type	Gemeenschappelijke Regelingen	Bijdrage	n.v.t.
Zeggenschap %	n.v.t.	Risico	laag
EV begin boekjaar	€ 0	EV eind boekjaar	€ 0
VV begin boekjaar	€ 0	VV eind boekjaar	€ 0
Resultaat 2025	€ 0	Begroot resultaat 2027	€ 0
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder van de Woerdt vertegenwoordigt de gemeente in het Algemeen Bestuur		
Geregistreerd in het GR-register	Ja		

Park Lingezegen			
Type	Gemeenschappelijke Regelingen	Bijdrage	€ 353.000
Zeggenschap %	25%	Risico	laag
EV begin boekjaar 2025	€ 5.031.000	EV eind boekjaar 2027	€ 4.172.000
VV begin boekjaar 2025	€ 168.000	VV eind boekjaar 2027	€ 150.000
Resultaat 2025	-/- € 56.000	Begroot resultaat 2027	-/- € 161.000
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Wethouder van de Woerdt vertegenwoordigt de gemeente in het Algemeen Bestuur		
Geregistreerd in het GR-register	Ja		

VGGM			
Type	Gemeenschappelijke Regelingen	Bijdrage	€ 5,5 miljoen
Zeggenschap %	Brandweer 5,2% Gezondheidszorg 6,6%	Risico	middel
EV begin boekjaar 2027	€ 10.157.000	EV eind boekjaar 2027	€ 9.935.000
VV begin boekjaar 2027	€ 56.401.000	VV eind boekjaar 2027	€ 55.261.000
Resultaat 2025	€ 1,15 miljoen	Begroot resultaat 2027	€ 0
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Burgemeester Kalfs vertegenwoordigt de gemeente in het Algemeen Bestuur		
Geregistreerd in het GR-register	Ja		

Bank Nederlandse Gemeenten			
Type	Naamloze vennootschap	Bijdrage	€ 0
Zeggenschap %	0,3467%	Risico	laag
EV begin boekjaar 2025	€ 4.777 mln	EV eind boekjaar 2025	€ 4.863 mln
VV begin boekjaar 2025	€ 123.164 mln	VV eind boekjaar 2025	€ 110.472 mln
Resultaat 2025	€ 172 mln	Begroot resultaat 2027	€ nog niet bekend
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Geen bestuurlijke vertegenwoordiging. Stem in aandeelhoudersvergadering.		

Vitens			
Type	Naamloze vennootschap	Bijdrage	€ 0
Zeggenschap %	0,647%	Risico	laag
EV begin boekjaar 2025	€ 713,6 mln	EV eind boekjaar	€ 809,1 mln
VV begin boekjaar 2025	€ 1.684,8 mln	VV eind boekjaar	€ 1.846,0 mln
Resultaat 2025	€ 90,6 mln	Begroot resultaat 2027	€ nog niet bekend
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Geen bestuurlijke vertegenwoordiging. Stem in aandeelhoudersvergadering.		
Warmtenet Lingewaard BV.			
Type	Besloten vennootschap	Bijdrage	€ 0
Zeggenschap %	51%	Risico	middel
EV begin boekjaar 2025	€ 1.547.000	EV eind boekjaar 2025	€ 1.518.000
VV begin boekjaar2025	€ 585.000	VV eind boekjaar 2025	€ 33.000
Resultaat 2025	-/- € 29.000	Begroot resultaat 2027	nog niet bekend
Bestuurlijke vertegenwoordiging	Geen bestuurlijke vertegenwoordiging. Stem in aandeelhoudersvergadering.		

Toelichting per verbonden partij

Doelgroepenvervoer Arnhem Nijmegen

De bedrijfsvoeringsorganisatie Doelgroepenvervoer Arnhem Nijmegen voert voor 18 gemeenten in de regio het aanvullend vervoer uit voor de doelgroepen Wmo, leerlingenvervoer en Jeugd. In programma 6 van de begroting staat de inhoudelijke bijdrage aan de doelen van de begroting op dit onderdeel beschreven.
De vervoersorganisatie brengt de belangen van de deelnemende gemeenten samen op het gebied van aanvullend vervoer. Zij werken aan het tot stand brengen, ontwikkelen en in stand houden van een kwalitatief hoogwaardig, herkenbaar, efficiënt en eenvoudig te gebruiken vervoersysteem. Dit vervoer rijdt per 1 september 2016 onder de naam Avan.

Euregio Rijn Waal

De Euregio Rijn-Waal is een Nederlands-Duits openbaar lichaam, waarbij circa 50 gemeenten en regionale overheden zijn aangesloten. De Euregio Rijn-Waal heeft als belangrijkste doel de grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en maatschappij te verbeteren en te intensiveren. In het werkgebied van de Euregio Rijn-Waal bestaan veel mogelijkheden voor een sterke economische en maatschappelijke ontwikkeling. De Euregio Rijn-Waal brengt partners bij elkaar om gezamenlijke initiatieven te starten en zo gebruik te maken van synergie-effecten.

Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Aan de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen nemen 17 gemeenten uit de regio deel. Gezamenlijk staan zij voor de uitdaging om groei van wonen, werken en mobiliteit te realiseren én tegelijkertijd het groene karakter van deze bijzondere regio te versterken. De focus ligt op 5 opgaven: circulariteit, cultuur & toerisme, economie, mobiliteit en woningbouw. Binnen die opgaven zijn er speerpunten benoemd waaraan gewerkt wordt. In de programma's 2, 3, 7 en 8 van de begroting staat de inhoudelijke bijdrage aan de doelen van de begroting op dit onderdeel beschreven. De Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen werkt samen met de provincie Gelderland, organisaties en bedrijven uit de regio in de stichting The Economic Board. Hieraan wordt door alle deelnemende gemeenten aan de Groene Metropoolregio een subsidie verstrekt. De samenwerking geven zijn vorm in het Bestuursakkoord Arnhem – Nijmegen.

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Gelderland Centraal

De MGR Sociaal Domein voert voor 11 gemeenten taken binnen het Sociaal Domein uit. De gemeenschappelijke regeling is modulair opgebouwd. Dat betekent dat deelname mogelijk is per module. Gemeente Lingewaard neemt de volgende modules af:

- Inkoop Zorg;
- Onderwijszaken;
- Werkgeversservicepunt;
- Contractmanagement inburgering;
- Werkgeverschap SW medewerkers;
- Regionale Facilitering Zorg.

In programma 6 van de begroting staat de inhoudelijke bijdrage aan de doelen van de begroting op dit onderdeel beschreven.

Omgevingsdienst Groene Metropool

De ODGM verricht (deels voorgeschreven) taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving binnen de taakvelden bouw en milieu. Daarnaast geven zij ook advies aan hun partners, zoals gemeenten en provincies. Dit doet zij sinds 2026 voor de regio Nijmegen en Arnhem gezamenlijk. De ODGM heeft zeventien opdrachtgevers: 10 gemeenten in de regio Arnhem, 6 gemeenten in de regio Nijmegen en de provincie Gelderland. Daarnaast worden taken uitgevoerd voor andere Gelderse omgevingsdiensten en de provincie Overijssel. Zij zijn een uitvoeringsdienst. In de programma's 7 en 8 van de begroting staat de inhoudelijke bijdrage aan de doelen van de begroting op dit onderdeel beschreven.

Recreatieschap Overbetuwe

Het recreatieschap behartigt de belangen van de deelnemende gemeenten Arnhem, Overbetuwe en Lingewaard op het terrein van de openluchtrecreatie en het toerisme in het gebied. In programma 5 van de begroting staat de inhoudelijke bijdrage aan de doelen van de begroting op dit onderdeel beschreven.

Park Lingezegen

De gemeenten Arnhem, Nijmegen, Overbetuwe en Lingewaard nemen gezamenlijk deel aan de gemeenschappelijke regeling park Lingezegen. Dit park vormt de groene buffer tussen de twee grote steden Nijmegen en Arnhem. Deze regeling heeft als doel het beheer van het publiek toegankelijk groen tussen de steden en de financiering van dat beheer. De organisatie heeft tot doel de realisatie en coördinatie van het beheer van Park Lingezegen op basis van het Beheerplan Park Lingezegen en het Masterplan én het exploiteren van gronden en een evenemententerrein en het stimuleren van doorontwikkeling in het Park. In programma 5 van de begroting staat de inhoudelijke bijdrage aan de doelen van de begroting op dit onderdeel beschreven.

Veiligheidsregio Gelderland Midden

De Veiligheidsregio Gelderland Midden (VGGM) wil de veiligheid van iedereen die in het gebied woont, werkt en verblijft vergroten door crisisbeheersing en rampenbestrijding efficiënt, effectief en professioneel te organiseren. Om dit te realiseren werken zij intensief samen met politie, brandweer, Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR) en alle vijftien gemeenten. Afhankelijk van de aard en oorzaak van een incident werken zij ook samen met Defensie, het Openbaar Ministerie en andere overheden. In programma 1 en 7 van de begroting staat de inhoudelijke bijdrage aan de doelen van de begroting op dit onderdeel beschreven.

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

De aandeelhouders van de BNG zijn de Staat der Nederlanden (voor 50%) en provincies en gemeenten (gezamenlijk eveneens 50%). Gemeten naar balanstotaal is de BNG de grootste overheidsbank van Nederland. De bank heeft een triple-A rating. Deze “beste rating” in de bankwereld is herbevestigd door kredietbeoordelaars.
Klanten van de BNG zijn overheden en instellingen op het gebied van volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en openbaar nut. De BNG biedt financiële diensten op maat zoals kredietverlening, betalingsverkeer, advisering, elektronisch bankieren en beleggen. Ook participeert de bank in publiek-private samenwerking (PPS).

Vitens

Vitens is het grootste drinkwaterbedrijf van Nederland. Vitens levert drinkwater aan 6 miljoen mensen en bedrijven in de provincies Flevoland, Friesland, Gelderland, Utrecht, Overijssel en een aantal gemeenten in Drenthe en Noord-Holland. Vitens is een publiek bedrijf. De aandelen van Vitens zijn voor 100% in handen van provinciale en gemeentelijke overheden. Naast de provincies Utrecht, Gelderland, Overijssel, Flevoland en Friesland gaat het daarbij om 106 gemeenten in het verzorgingsgebied. Wettelijk is vastgelegd dat de aandelen van de drinkwaterbedrijven in publieke handen blijven.

Gezien de financiële positie van Vitens en de investeringsopgave voor de komende jaren, is versterking van het eigen vermogen essentieel om tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten financiering aan te kunnen trekken. Op termijn staat, als gevolg van de investeringsopgave, de financiële gezondheid van Vitens bij ongewijzigd WACC-beleid onder druk. Vitens ziet de komende jaren geen ruimte om dividend uit te keren aan de aandeelhouders. Vitens blijft ernaar streven om haar (financiële) performance te verbeteren.

Warmtenet Lingewaard B.V.

De gemeenteraad stemde op 1 april 2021 in met de uitgangspunten voor oprichting van het bedrijf Warmtenet-werk Lingewaard B.V. (WNL). Dit bedrijf startte de uitbreiding van het warmtenet binnen NEXTgarden. Op die manier wordt het mogelijk om warmte te leveren aan bestaande en nieuwe (tuinbouw)bedrijven. Met de nieuwe Wet collectieve warmte zal de strategische focus van WNL meer naar een rol in de warmtetransitie voor de gebouwde omgeving verschuiven. Deze ontwikkeling, met als belangrijke aanjager de verdiepende fase voor de haalbaarheid van een warmtenet in De Zilverkamp, vormt aanleiding om verder te onderzoeken of en hoe de verbreding naar een integraal publiek warmtebedrijf onder de komst van deze nieuwe wet zal kunnen plaatsvinden.

Stichting Centrummanagement Lingewaard

De gemeente, vastgoedeigenaren en de ondernemersverenigingen Huissen en Gendt werken samen aan het versterken van de centra in de twee kernen. De stichting heeft als doel het versterken van de aantrekkingskracht en daarmee het economisch functioneren van de winkels, horeca, dienstverlening en de weekmarkten in de centra van de gemeente Lingewaard en ook het verbeteren van het vestigings- en verblijfsklimaat in het gebied.

Paragraaf 7 Grondbeleid

Visie op grondbeleid

Huidig grondbeleid
De gemeenteraad heeft op 29 januari 2026 de 'Nota Grondbeleid Lingewaard 2026' vastgesteld. Hierin zijn de kaders gesteld voor de uitvoering van het grondbeleid.

Het Grondbeleid 2026 richt zich op maatschappelijke regie binnen financieel verantwoorde grenzen. De gemeente kiest haar rol afhankelijk van de aard van het initiatief en het publiek belang: soms zelf initiërend, soms samenwerkend, soms toetsend, soms verleidend of afwachtend. Het uitgangspunt is dat de gemeentelijke inzet staat in verhouding staat tot de maatschappelijke meerwaarde en uitvoerbaarheid van het initiatief.

Het beleid rust op drie pijlers:
1. Richting geven aan de inzet van gronden en instrumenten voor het realiseren van maatschappelijke opgaven;
2. Integraal afwegen of initiatieven bijdragen aan gemeentelijke doelen én financieel haalbaar zijn;
3. Transparant en beheerst handelen, met duidelijke verantwoordelijkheden, financiële borging en bestuurlijke verantwoording.

Zonder maatschappelijke waarde geen reden om te handelen en zonder financiële onderbouwing geen mogelijkheid om dat verantwoord te doen.

Wijze uitvoering grondbeleid

De ingezette koers vraagt om bewuste keuzes. Een actievere inzet van het grondbeleid, bijvoorbeeld door zelf initiatief te nemen, actief bij te dragen aan planvorming of afspraken te maken over uitvoering en investering, vereist altijd een onderbouwde integrale afweging waarin maatschappelijke meerwaarde, financiële haalbaarheid en uitvoerbaarheid worden beoordeeld. Zo gaan regiekeuze, uitvoeringskracht en financiële ruimte hand in hand. De doelen in deze begroting realiseren we conform deze koers.

Op dit moment hebben we drie complexen waar we een actieve rol hebben aangenomen. We hebben twee actieve complexen voor woningbouw en een actief complex voor glastuinbouw.

Het nieuwe grondbeleid kan ondersteunend zijn bij het halen van de maatschappelijke doelstellingen zoals deze zijn opgenomen in de begroting 2027.

Beleidsuitgangspunten reserves

Reserve grondexploitatie
Het grondbeleid heeft een grote financiële impact. De eventuele baten, maar vooral de financiële risico's zijn van belang voor de algemene financiële positie van de gemeente. Voor het grondbeleid is een reserve grondexploitatie aanwezig. Deze reserve dient ter dekking van onvoorzienbare risico's en als voorziening voor risico's op aangekochte (strategische) gronden die nog niet in exploitatie zijn genomen. De reserve grondexploitatie wordt gevoed uit de (positieve) eindresultaten van alle afgesloten (grond)exploitaties, alle tussentijdse winstnemingen plus de positieve bijstellingen (verlagingen) van getroffen verliesvoorzieningen. Als uit de kostprijsberekening blijkt, dat bij een complex een verlies wordt verwacht, treffen we hiervoor een voorziening (artikel 44 BBV), die we ten laste van deze reserve brengen.

Indien de reserve grondexploitatie volledig is ingezet voor de afdekking van de (verwachte) verliezen van grondexploitaties, dan komen de tekorten, conform de actuele nota Grondbeleid, ten laste van de algemene reserve. Wanneer de reserve grondexploitatie hoger is dan nodig voor het opvangen van verwachte tekorten en risico's, kan de gemeenteraad besluiten het overschot af te romen.

De reserve grondexploitatie bedroeg per 1-1-2026 € 7.634.052 (na resultaatbestemming, na aftrek van de ten laste van de reserve grondexploitaties getroffen verliesvoorzieningen en na aftrek van de voorzieningen van verliezen, die in het verleden in de grondexploitaties zijn ingebracht). Rekening houdend met de winst- en verliesverwachtingen is het verloop van de reserve grondexploitaties naar verwachting als volgt:

	Saldo 1-1-2026	**€ 7.634.052**
Af	Voormalige bibliotheek Gendt (1e turap 2026)	€ 80.000 N
Af	Verhoging verliesvoorziening Sallandstraat, Haalderen 2026	€ 103.900 N
Af	Verhoging verliesvoorziening Aloysiuslocatie, Huissen 2026	€ 7.000 N
Bij	Afsluiting complex Markt 20-24, Gendt 2026	€ 250 V
	Saldo 31-12-2027	**€ 7.443.402**

Voorzieningen verliesgevende actieve grondexploitaties
Wanneer voor een complex op basis van de jaarlijkse geactualiseerde exploitatieopzet een verlies op eindwaarde (EW) optreedt, dan treffen we een verliesvoorziening. De verliesvoorziening per 31-12-2025 baseren we op de actualisatie van de grondexploitaties voor de jaarrekening 2025. Deze voerden we in maart 2026 uit. De bijstelling van de verliesvoorziening baseren we op de huidige prognose van de geactualiseerde grondexploitaties voor de begroting 2027. Deze voerden we in juli 2026 uit.

Complex-nummer	Complexnaam	Getroffen verliesvoorziening per 31-12-2025	Bijstelling op basis van huidige prognose	Verliesvoorziening na bijstelling op basis van huidige prognose
A.111	Aloysiuslocatie, Huissen	€ 2.332.500	€ 7.000	€ 2.339.500
A.112	Sallandstraat, Haalderen	€ 2.684.200	€ 103.900	€ 2.788.100
Totaal		€ 5.016.700	€ 110.900	€ 5.127.600

Faciliterende projecten
Bij faciliterende projecten verhaalt de gemeente haar kosten zoveel mogelijk op de initiatiefnemer of ontwikkelaar. Anders dan bij een actieve grondexploitatie heeft de gemeente hierbij geen eigen grondexploitatie en loopt zij in beginsel geen ontwikkelrisico. Wel maakt de gemeente kosten voor onder andere planbegeleiding, overleg, onderhandeling, contractvorming en toetsing.

Deze kosten worden aan de hand van de landelijke plankostenscan berekend en, waar mogelijk, vastgelegd in een overeenkomst of publiekrechtelijk kostenverhaal. De werkelijke kosten kunnen gedurende het project echter afwijken van de plankostenscan. Dit geldt met name voor de gemeentelijke ambtelijke inzet, omdat de benodigde uren afhankelijk zijn van de voortgang, complexiteit en dynamiek van het project. De grondslag voor het kostenverhaal is op twee manieren begrenst. In de eerste plaats zijn de kostensoorten begrenst (kostensoortenlijst artikel 13.11 Omgevingswet). In de tweede plaats is het toepassingsbereik begrensd (aangewezen activiteiten artikel 8.13 Omgevingsbesluit).

Het uitgangspunt is dat faciliterende projecten kostendekkend worden uitgevoerd. Vooraf is echter niet altijd met zekerheid vast te stellen of alle gemeentelijke kosten volledig kunnen worden verhaald. Wanneer de werkelijke kosten hoger uitvallen dan het verhaalbare bedrag, komt het verschil ten laste van de reserve grondexploitatie. De omvang van een eventueel tekort wordt gedurende de looptijd van het project periodiek geactualiseerd. Een voorzienbaar tekort wordt verwerkt zodra dit zich voordoet.

Risico's van de grondzaken
De gemeente beschikt over een reserve grondexploitatie voor het opvangen van positieve en negatieve resultaten en risico's binnen actieve en faciliterende projecten. Deze reserve vormt een financiële buffer voor gebiedsontwikkelingen en maakt onderdeel uit van de gemeentelijke risicobeheersing. Twee keer per jaar, bij de begroting en de jaarstukken, voeren we een risico-inventarisatie uit. Op basis daarvan beoordelen we of de reserve grondexploitatie toereikend is om de risico's binnen het grondbeleid af te dekken. Op dit moment biedt de reserve hiervoor voldoende dekking.

Prognose resultaten bouwgrondexploitaties

Hieronder de actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale actieve bouwgrondexploitaties (exclusief winstneming).

Complexen	Einde looptijd	Winstverwachting/ Verliesverwachting
		V=voordeel N=nadeel
Woningbouw		
A.111 Aloysiuslocatie, Huissen	31-12-2027	€ 2.339.428 N
A.112 Sallandstraat, Haalderen	31-12-2029	€ 2.788.048 N
Glastuinbouw		
A.110 Glastuinbouwgebied Bergerden	31-12-2029	€ 135.684 V

In 2027 sluiten we de grondexploitatie Aloysiuslocatie Huissen af.

Paragraaf 8 Klimaat, Energie en Circulariteit

We werken toe naar een klimaatbestendig, energieneutraal en circulair Lingewaard in 2050 om de gevolgen van klimaatverandering te beperken. Dit doen we volgens het strategisch beleidsprogramma Klimaat, Energie en Circulariteit.
Als gemeente doen wij dit niet alleen. Inwoners, bedrijven en andere organisaties zijn hard nodig om veranderingen aan gedrag, huis of tuin aan te brengen. Een middel om hen te informeren, stimuleren en aan te zetten om veranderingen door te voeren is de communicatiecampagne ‘Het Stroomt’ in Lingewaard. Hierbij gaan we de wijken in, publiceren we artikelen via social media en het gemeentenieuws en delen we onder anders deurbordjes uit aan ondernemers.
Door regionale samenwerking met partners, onder andere binnen het KAR en de Groene Metropoolregio, benutten we gezamenlijke kennis, expertise en capaciteit. Hierdoor kunnen we ontwikkelingen versnellen, efficiënter werken en sneller komen tot uitvoerbare oplossingen voor de klimaat-, energie- en circulariteitsopgaven.

Klimaatadaptatie

Wat willen we bereiken?
Wateroverlast, overstromingen, gevolgen van droogte én hitte beperken behoren tot klimaatadaptatie. We willen de impact van wateroverlast, overstromingen, droogte en hitte zoveel mogelijk beperken. Hoewel we erkennen dat deze natuurlijke verschijnselen onvermijdelijk zijn, streven we ernaar de overlast die zij veroorzaken te minimaliseren.

Wat gaan we doen:

1. We voeren campagne om inwoners bewust te maken van wat klimaatadaptatie is en hoe zij hier zelf aan kunnen bijdragen en de effecten ervan kunnen beperken.
2. We geven gratis planten weg en halen stenen op bij inwoners, ‘Operatie Steenbreek’.
3. Samen met de regio voeren we de maatregelen uit vanuit de Samenwerkingsagenda 2024-2030, waaronder het uitvoeren van een nieuwe stresstest.
4. We richten diverse infrastructurele projecten klimaatbestendig in (regenberging, infiltreren, minder stenen en meer groen).

Energietransitie

Wat willen we bereiken?
Lingewaard is elektriciteitsneutraal in 2030 en energieneutraal in 2050.

Wat gaan we doen:

1. We stimuleren een jaarlijkse energiebesparing in de gebouwde omgeving van 2,5% door middel van het aanzetten tot isoleren en het uitkeren van subsidies (Operatie Isolatie, Omruilen witgoed, VvE's, Inwonersinitiatieven opzetten) of een lening te verstrekken (Toekomst Bestendig Wonen lening), het delen van advies en kennis (REE, Energiesteunproject en Het Energieloket Lingewaard) om handelingsperspectief aan inwoners te geven.
2. We zetten een (wettelijk verplicht) Energiehuis op zodat er een plaats is (online of fysiek) waar inwoners terecht kunnen voor advies over de energie-/warmtetransitie.
3. We zetten stappen in de warmtetransitie zodat in 2050 de gebouwde omgeving aangesloten is op een alternatieve warmtebron door het uitbreiden van het warmtebedrijf, het Warmte-uit-Water project warmtenet Zilverkamp (samen met Arnhem) verder te onderzoeken. We verrichten nader onderzoek naar collectieve warmtesystemen in buurten van Gendt en Bemmel. Ook trekken we de wijken in,

onder andere met ‘Het Stroomt’, om inwoners beter te betrekken in de warmtetransitie en een volgende stap te kunnen laten nemen op weg naar aardgasvrij wonen.
4. We werken toe naar een robuust energiesysteem door met Liander de buurtaanpak (toevoegen transformatorhuisjes voor het versterken van het elektriciteitsnet) uit te rollen, met de GMR stimuleren we netbewust bouwen en we faciliteren initiatieven van bedrijventerreinen rondom netcongestie en energiehubs.
5. In NEXTgarden werken we verder aan het doel ‘Energieneutraal 2030’ door het uitvoeren van het Regiodeal-project ‘Sustainable Innovation Hub’ en zetten in op het ontwikkelen van duurzame energiebronnen en energie-uitwisseling.

Circulariteit

Wat willen we bereiken?
In 2050 is Lingewaard volledig circulair. Vanaf 2030 gebruiken we nog maar de helft van de nieuwe grondstoffen, zoals metalen, mineralen en fossiele grondstoffen. We hergebruiken materialen zoveel mogelijk en voorkomen verspilling.

Wat gaan we doen:
1. We hergebruiken grondstoffen bij bouw en grond-weg-waterbouwprojecten zoals bij de reconstructie van de Rijnstraat in Doornenburg waarbij circulariteit de hoogste prioriteit krijgt.
2. We kopen meer circulair in, daarvoor implementeren we de MKI (milieukostenindicator).
3. We creëren met de GMR gezamenlijk kaders voor toekomstbestendig bouwen.
4. We besteden nadrukkelijk aandacht aan kennisdeling door structureel goede voorbeelden met ondernemers te communiceren.

Wat mag het kosten?

Algemeen

Budget duurzaamheid
Voor het beleidsterrein duurzaamheid is € 180.000 opgenomen in de begroting. We zetten dit budget in voor een verdiepende warmtestudie in Gendt, een subsidieregeling voor kleine VvE’s, een jaarlijkse bijdrage aan de circulaire regio van de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen en advieskosten om als gemeente meer circulair in te kopen.

CDOKE
Voor 2027 ontvangt de gemeente Lingewaard een bedrag van € 1.474.000 voor het uitvoeren van het klimaatakkoord. Deze tijdelijke uitvoeringsmiddelen van de regeling Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid (CDOKE) worden jaarlijks verstrekt tot 2030. Deze uitvoeringsmiddelen zijn bedoeld voor personele inzet, inhuur of onderzoek/adviesbureaus voor de uitvoering van het klimaat-, energie- en circulariteitbeleid. Dit budget zetten we in voor het soortenmanagementplan, deelmobiliteit en de inhuur van diverse projectleiders zoals voor Caprice. Daarnaast wordt dit budget ook ingezet om aan het Energieloket Lingewaard van Stichting Lingewaard Energie een subsidie van € 126.000 te verstrekken.

Klimaatadaptatie

Budget adaptatiestrategie in de meerjarenbegroting
Voor het samenwerkingsverband Water & Klimaat Rivierenland is € 41.000 opgenomen in programma 7.

Energietransitie

Energietransitiefonds

Het Energietransitiefonds is een bestemmingsreserve met als doel om snel en flexibel in te spelen op de kansen die zich voordoen. Dit kan in de vorm van projecten die we vooraf begroten of als kansen die zich in de loop van het jaar voordoen. Het dient ertoe de energie- en warmtetransitie een stap vooruit te helpen. In 2027 onttrekken we € 120.000 uit het Energietransitiefonds. De onttrekking wordt ingezet voor een website de Isolatievergelijker, een subsidieregeling Inwonersinitiatieven en de communicatiecampagne ‘Het Stroomt’.

Subsidie Proeftuin aardgasvrije wijken

In 2020 ontvingen we een subsidie van € 4,15 miljoen van het Rijk voor de ‘Proeftuin aardgasvrije wijken’ (PAW). Hiervan heeft de gemeente € 3,5 miljoen gereserveerd voor de onrendabele top voor de verandering van warmtebron (overstap van aardgas naar een duurzame manier van verwarmen). Het verschil van € 650.000 zetten we in voor het financieren van onderzoeken, communicatie en participatie. Van de € 650.000 is nog € 270.000 over. Dit bedrag is beschikbaar tot en met 2028.

Subsidie Lokale aanpak isolatie

Om inwoners te helpen met het isoleren van hun woning ontvingen we € 4,5 miljoen subsidie van het rijk. Dankzij deze subsidie kunnen inwoners isolatie krijgen voor hun woning. Dit doen we door middel van het project Operatie Isolatie. Deze subsidie loopt tot en met 2028.

Subsidie Energiebesparing voor energiearmoede

Vanuit het rijk hebben we een subsidie ontvangen voor de bestrijding van energiearmoede. Deze subsidie is bedoeld om inwoners in energiearmoede te helpen met het nemen van energiebesparende maatregelen. Dankzij deze subsidie hebben we de projecten witgoedregeling en Energiesteun met Incluzio. Deze subsidie loopt tot en met 2027.

Circulariteit

Circulariteit kent geen afzonderlijk budget. De hiervoor benodigde middelen zijn opgenomen binnen het budget Duurzaamheid zoals in het beleidskader is opgenomen.

Beleidsnota's

Contourennota Accommodatie- en Vastgoedbeleid 2019
Visie en laadpalenbeleid 2025
Regionale Adaptie Strategie (2021)
Lokale Adaptatie Strategie (2022)
Beleidskader Energietransitie 2026-2029 (2026)
Energievisie A15/Betuweroute (2025)
Beleidskader Circulariteit 2026-2030 (2025)
Warmteprogramma 2026 - 2035 (2026)

Paragraaf 9 Openbaarheid

Wet open overheid (Woo)
Onze gemeentelijke informatie maken we binnen wettelijke kaders beschikbaar. Hierbij volgen we de inspanningsverplichtingen uit de Wet open overheid en publiceren we actief de verplichte informatiecategorieën uit tranche 1. Iedereen kan de openbaar gemaakte informatie raadplegen via de Woo-index (Woo-index Gemeente Lingewaard | Overheid.nl) die het Rijk beschikbaar stelt. Is bepaalde informatie niet openbaar, dan kan die informatie opgevraagd worden via een Woo-verzoek (passieve openbaarmaking).

Woo-verzoeken handelen we snel af
Woo-verzoeken handelen we in principe binnen vier weken af nadat we het verzoek hebben ontvangen. Deze termijn kunnen we met twee weken verdagen. De termijn van vier weken is relatief krap. Alle gevraagde informatie moeten we verzamelen, beoordelen en anonimiseren. De verzoeken handelen we af binnen de kaders van de wet en de daarin genoemde uitzonderingsgronden. We hanteren daarbij het uitgangspunt dat we zoveel mogelijk informatie delen.

Indicator	Meetbaar resultaat	W2025	B2026	B2027
Woo-verzoeken	Percentage Woo-verzoeken dat we binnen de 4-wekentermijn afhandelen	47,8%	>70%	>70%

Financiële overzichten

Algemene dekkingsmiddelen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen. Het betreft met name de OZB en de uitkeringen uit het Gemeentefonds. Deze middelen kennen in tegenstelling tot heffingen zoals het rioolrecht of de afvalstoffenheffing geen vooraf bepaald bestedingsdoel.

(bedragen x € 1.000)

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2025	Begroot 2026 *	Begroot 2027
OZB (groei + index)	15.129	16.319	17.579
Gemeentefonds (Algemene uitkering)	87.754	88.340	92.538
Uitkering deelfonds sociaal domein	3.993	3.872	3.694
Dividenden	48	55	28
Saldo van de financieringsfunctie	340	-273	249
Overige algemene dekkingsmiddelen			
• Toeristenbelasting	135	158	138
• Verblijfsbelasting	66	100	100
• Hondenbelasting	250	-	-
Vrij besteedbare middelen	**107.715**	**108.571**	**114.326**

** Begroting 2026 na wijzigingen (meicirculaire 2026 en 1e turap 2026).*

Overhead

Alle lasten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces zijn overhead:

- De directie;
- Personeel en organisatie;
- Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie;
- Inkoop (inclusief aanbesteding en contractmanagement);
- Juridische zaken;
- Bestuurszaken en bestuursondersteuning;
- Facilitaire zaken en huisvesting (incl. beveiliging;
- Informatievoorziening en automatisering van PIOFACH-systemen;
- Documentaire informatievoorziening (DIV);
- Managementondersteuning primair proces.

De totale lasten van de overhead worden verdeeld conform de wijze zoals beschreven in onze Financiële verordening (artikel 16, lid 3.)

Overhead (bedragen x € 1.000)	**Begroting 2027**
Salarissen inclusief inhuur derden	33.245
Algemene kosten en advieskosten	244
Overige personeelslasten	231
Opleidingen	578
Doorbelasting ICT-samenwerking	-889
Directe uren naar producten	-21.287
Totaal personeelslasten	***12.122***
Huisvesting gemeentekantoor en -werf	1.444
Facilitaire dienstverlening	686
Materieel Technisch Wijkbeheer	-12
Informatisering & Automatisering	3.300
Documentaire Informatievoorziening	197
Ondernemingsraad	149
Organisatieontwikkeling	59
Personeelsbeleid & -beheer	1.085
Versterking dienstverlening	208
Totaal indirecte lasten	***7.116***
Begroting en verantwoording	109
Communicatie	74
Juridische kwaliteitszorg	296
Representatie	111
Totaal overhead producten	***590***
Totaal overhead	**19.828**

Investeringsplan 2027 - 2030

Het investeringsplan is exclusief de investeringen die opgenomen zijn in het onderdeel ‘Aanvullend beleid en intensivering bestaand beleid’.

	Investeringsplan 2027-2030 Investeringen en prioriteiten	Bedrag Investering 2027-2030	Dekking subsidie/ budget	Dekking reserve	Dekken middels afschrijv.	Looptijd	Afsch termijn	Lasten 2027	Lasten 2028	Lasten 2029	Lasten 2030
	2 Verkeer, vervoer en waterstaat										
2.01	GMP 2027 (inclusief werkbudget infrastructuur)	910	0	0	910	2027-2028	40	0	0	30	30
2.01	GMP 2028-2030 (inclusief werkbudget infrastructuur)	2.730	0	0	2.730	2028-2030	40	0	0	0	30
2.02	Maatregelenprogramma GMP+	1.754	0	0	1.754	2026-2030	40	15	29	44	59
2.03	Hoogwatervrij maken Looveerweg	1.185	0	0	1.185	2026-2029	25	0	0	0	57
2.04	Fietsvoorzieningen snelfietsroute langs A15	383	0	383	0	2027	40	0	13	13	13
2.05	Fietspad A325 Kattenleger	175	0	0	175	2028	40	0	0	6	6
2.06	Vervanging wegen 2026	2.150	0	2.150	0	2026-2028	40-50	22	22	65	65
2.06	Vervanging wegen 2027	1.126	0	1.126	0	2027-2028	40-50	0	22	36	36
2.06	Vervanging wegen 2028 t/m 2030	15.919	0	15.919	0	2028-2032	40-50	0	0	5	161
2.07	Vervanging voetgangersbrug Kloosterlaan (H)	100		100	0	2027	60	0	3	3	3
2.08	Doorfietsroute Huissen-Arnhem	1.500		0	1.500	2026-2027	50	0	43	43	43
	4 Onderwijs										
4.01	IHP 2025 investeringen	17.141	0	0	17.141	2029-2033	20-50	0	0	0	0
	5 Sport en cultuur										
5.01	Vervanging groen en bomen 2026	123	0	0	123	2026-2027	20	0	7	7	7
5.01	Vervanging groen en bomen 2027	123	0	0	123	2027	20	0	7	7	7
5.01	Vervanging groen en bomen 2028-2030	369	0	0	369	2028-2030	20	0	0	7	14
5.02	Gastvrije Waaldijk	100	0	0	100	2029-2032	40	0	0	0	0
5.03	Sporthal de Brink, turnlocatie	542	0	0	542	2026-2027	20	0	32	32	32
	6 Sociaal domein										
6.01	Ontmoetingsruimte 't Zand Huissen	100	0	0	100	2026-2027	50	0	3	3	3
	7 Volksgezondheid en milieu										
7.01	Investeringen riolering 2027	5.385	5.385	0	0	2027-2029	10-40	0	0	0	0

	Investeringsplan 2027-2030 Investeringen en prioriteiten	Bedrag Investering 2027-2030	Dekking subsidie/ budget	Dekking reserve	Dekken middels afschrijv.	Looptijd	Afsch termijn	Lasten 2027	Lasten 2028	Lasten 2029	Lasten 2030
7.01	Investeringen riolering 2028	3.882	3.882	0	0	2028-2030	10-40	0	0	0	0
7.01	Investeringen riolering 2029	3.845	3.845	0	0	2029-2031	10-40	0	0	0	0
7.01	Investeringen riolering 2030	7.899	7.899	0	0	2030-2032	10-40	0	0	0	0
	9 Bestuur en organisatie										
9.01	Uren investeringen 2027	500	0	0	500	2027	35	0	18	18	18
9.01	Uren investeringen 2028 en verder	1.500	0	0	1.500	2028-2030	35	0	0	18	37
	Totaal uitvoering 2027-2030	69.442	21.011	19.678	28.752			36	198	338	621
	Ten tijde van het opstellen van de begroting was de verwachting dat de uitvoering van het GMP 2026 in 2026 is gestart.							0	27	27	27
	Totaal reservering nieuwe lasten 2027 en verder							**36**	**226**	**365**	**649**
	Gedekt door de reserves rehabilitatie wegen, civieltechnische kunstwerken en fietsvoorzieningen							-22	-55	-118	-274
	Totaal nieuwe lasten investeringen in de exploitatie							15	171	247	375

Meerjarenbegroting 2027 - 2030

(+) = voordelig saldo (-) = nadelig saldo

Nr.	Bedragen x € 1.000	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
1	**Veiligheid**	**-5.668**	**-5.659**	**-5.584**	**-5.584**
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-3.663	-3.625	-3.625	-3.625
1.2	Openbare orde en veiligheid	-2.005	-2.034	-1.959	-1.959
2	**Verkeer, vervoer en waterstaat**	**-8.853**	**-8.668**	**-8.661**	**-8.587**
2.1	Verkeer en vervoer	-8.690	-8.505	-8.498	-8.424
2.2	Parkeren	-163	-163	-163	-163
3	**Economie**	**-1.489**	**-1.483**	**-1.483**	**-1.483**
3.1	Economische ontwikkeling	-1.488	-1.488	-1.488	-1.488
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	60	60	60	60
3.3	Bedrijvenloketten bedrijfsregelingen	-75	-75	-75	-75
3.4	Economische promotie	14	20	20	20
4	**Onderwijs**	**-5.733**	**-6.032**	**-7.011**	**-7.004**
4.1	Openbaar basisonderwijs	-10	-10	-10	-8
4.2	Onderwijshuisvesting	-3.688	-3.986	-4.976	-4.971
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-2.035	-2.036	-2.025	-2.025
5	**Sport en cultuur**	**-10.186**	**-10.670**	**-10.667**	**-10.787**
5.1	Sportbeleid en activering	-400	-400	-400	-400
5.2	Sportaccommodaties	-2.898	-3.449	-3.540	-3.604
5.3	Cultuurpresentatie en cultuurproductie	-501	-501	-501	-501
5.5	Cultureel erfgoed	-171	-171	-171	-171
5.6	Media	-1.002	-1.002	-1.002	-1.002
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	-5.213	-5.147	-5.053	-5.108
6	**Sociaal domein**	**-53.953**	**-51.419**	**-51.729**	**-51.682**
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-4.557	-4.658	-5.081	-5.034
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen		-	-	-
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	322	-14	-14	-14
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorz. Jeugd	-135	-135	-135	-135
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorz. Integraal	-6.413	-6.560	-6.560	-6.560
6.3	Inkomensregelingen	-3.332	-3.332	-3.332	-3.332
6.4	WSW en beschut werk	-4.071	-4.071	-4.071	-4.071
6.5	Arbeidsparticipatie	-3.319	-2.703	-2.690	-2.690
6.6	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	-825	-825	-825	-825
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-2.883	-2.274	-2.274	-2.274
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+		-	-	-
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	-6.647	-6.497	-6.497	-6.497

Nr.	Bedragen x € 1.000	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
6.712	Begeleiding (WMO)	-1.633	-972	-872	-872
6.713	Dagbesteding (WMO)	-786	-786	-786	-786
6.71A	Hulp bij het huishouden (Wmo)		-	-	-
6.71B	Begeleiding (Wmo)		-	-	-
6.71C	Dagbesteding (Wmo)		-	-	-
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-		-	-	-
6.72A	Jeugdhulp begeleiding		-	-	-
6.72B	Jeugdhulp behandeling		-	-	-
6.72C	Jeugdhulp dagbesteding		-	-	-
6.73A	Pleegzorg		-	-	-
6.73B	Gezinsgericht		-	-	-
6.73C	Jeugdhulp met verblijf overig		-	-	-
6.74A	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf		-	-	-
6.74B	Jeugdhulp Crisis/LTA/GGZ-verblijf		-	-	-
6.74C	Gesloten plaatsing		-	-	-
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	-869	-837	-837	-837
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	-11.577	-10.738	-10.738	-10.738
6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	-74	-72	-72	-72
6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	-165	-159	-159	-159
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	-4.672	-4.506	-4.506	-4.506
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	-1.081	-1.042	-1.042	-1.042
6.791	PGB WMO	-163	-163	-163	-163
6.792	PGB Jeugd	-307	-307	-307	-307
6.821	Jeugdbescherming	-606	-608	-608	-608
6.822	Jeugdreclassering	-118	-118	-118	-118
6.91	Coördinatie en beleid WMO	-43	-43	-43	-43
7	**Volksgezondheid en milieu**	**-2.311**	**-567**	**-460**	**-434**
7.1	Volksgezondheid	-2.976	-2.991	-2.908	-2.908
7.2	Riolering	2.238	2.253	2.267	2.288
7.3	Afval	2.118	2.133	2.128	2.130
7.4	Milieubeheer	-3.480	-1.764	-1.764	-1.764
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-211	-198	-183	-181
8	**Volkshuisvesting, Leefomgeving, Stedelijke vernieuwing**	**-3.274**	**-2.871**	**-2.499**	**-2.717**
8.1	Ruimte en leefomgeving	-1.906	-1.607	-1.457	-1.457
8.2	Grondexploitatie(niet-bedrijventerrein)	-16	-16	206	-16
8.3	Wonen en bouwen	-1.352	-1.248	-1.248	-1.245
9	**Bestuur en ondersteuning**	**89.369**	**86.413**	**86.703**	**87.547**
9.1	Bestuur	-2.490	-2.434	-2.409	-2.391

Nr.	Bedragen x € 1.000	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
9.2	Burgerzaken	-778	-638	-767	-898
9.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-411	-424	-424	-424
9.4	Overhead	-19.828	-20.457	-21.215	-22.525
9.5	Treasury	92	362	435	343
9.61	OZB woningen	12.729	13.390	13.970	14.776
9.62	OZB niet-woningen	4.850	5.073	5.276	5.534
9.64	Belastingen overig	-903	-903	-903	-903
9.7	Algemene uitk. en ov. uitk. gem.fonds	96.232	95.632	98.974	103.462
9.8	Overige baten en lasten	-124	-3.188	-6.232	-9.426
9.9	Vennootschapsbelasting		-	-	-
	Totaal Saldo van lasten en baten	**-2.098**	**-956**	**-1.392**	**-731**
	Mutaties reserves programma 1 t/m 9	1.139	711	453	811
	Saldo MJB 2027-2030	**-958**	**-245**	**-939**	**81**

Reserves en voorzieningen

Verloop Algemene reserve (x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo per 1 januari	30.498	29.979	27.868	26.773	24.984
Resultaat 2025	7.638				
Toevoeg./onttrekk. resultaatbestemming 2025	-2.518				
Saldo 1-1-2026 ná resultaatbestemming	35.618				
Toevoeging/onttrekking saldi meerjarenbegroting 2027-2030		-958	-245	-939	81
Af: saldo 2026 (incl 1e & 2e turap/meicirc./raadsbesluiten)	-2.470				
Saldo 2026	33.148				
Onderzoeken rondweg Haalderen en Huissen	-98	-193			
Bijdrage Tennis en Padelvereniging	-493				
BR Implementatie inbesteden afval (Kaderbrief 2027)	-350				
Vitens dekking exploitatie	-100	-100	-100	-100	-100
Structurele inzet algemene reserve	-750	-750	-750	-750	-750
Verplaatsing MSR Hof van Huesse	-280				
Reiskostenregeling	-400				
Uitbreiding parkeerplaatsen Molenweide	-215				
Onderzoek (vracht)verkeerontsluiting Huissen	-13				
Strategische visie NEXTgarden	-120	-110			
Startnotitie grotere opgaven in Bemmel	-125				
Startnotitie Bemmel - Haalderen	-150				
Startnotitie Huissen oost - Angeren	-75				
Saldo per 31-12	**29.979**	**27.868**	**26.773**	**24.984**	**24.215**

Overzicht reserves en voorzieningen	Stand eind 2025	Resultaat-bestemming	2026	2027	2028	2029	2030	Stand eind 2030
Overzicht reserves								
Algemene reserve	30.498	5.120	-5.639	-2.111	-1.095	-1.789	-769	**24.215**
Bestemmingsreserves								
Reserves t.b.v. dekking van afschrijvingslasten								
Sociaal Culturele Centra	269	0	-38	-35	-36	-36	-37	**87**
Aanpassing kruising Valom	300	0	-12	-11	-11	-11	-11	**244**
Maatregelenprogramma GMP+	5.241	0	-34	-42	-85	-86	-87	**4.908**
Fietsvoorzieningen	2.169	0	0	-6	-43	-44	-45	**2.031**
MFA Haalderen	1.550	0	0	0	-70	-71	-72	**1.337**
Locatiegebonden kosten IHP OBC Bemmel	1.270	0	0	-32	-32	-32	-32	**1.143**
Rehabilitatie wegen	1.372	0	507	479	465	420	287	**3.530**
Tijdelijke huisvesting SGS	79	0	-79	0	0	0	0	**0**
Parkeerplaatsen Molenweide	0	0	72	-1	-1	-1	-1	**68**
Reserves t.b.v. toekomstige uitgaven en/of investeringen								
Bovenwijkse voorzieningen	316	0	0	0	0	0	0	**316**
Reserve inzet woningbouw	954	0	0	0	0	0	0	**954**
Reserves t.b.v. personele verplichtingen en risico's								
Personele verplichtingen	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Bedrijfsvoering	2	0	0	0	0	0	0	**2**
Reserve grondexploitaties								

Overzicht reserves en voorzieningen	Stand eind 2025	Resultaat-bestemming	2026	2027	2028	2029	2030	Stand eind 2030
Reserve grondexploitatie	7.634	0	-191	0	0	0	0	**7.443**
Reserves overige bestemmingen								
Budgetoverhevelingen	1.010	740	-1.750	0	0	0	0	**0**
Werkplannen wijkplatforms	30	0	0	0	0	0	0	**30**
Civieltechnische kunstwerken	163	0	18	18	15	15	15	**242**
Kunst	64	0	-8	8	8	8	8	**88**
Landschapsfonds	202	0	-32	0	0	0	0	**169**
Sociaal domein	1.075	0	-555	-29	0	0	0	**491**
Fonds ruimtelijke ontwikkeling	12	0	0	0	0	222	0	**233**
Herinrichting openbaar gebied Sancta Maria Huissen	135	0	0	0	0	0	0	**135**
Startersleningen	404	0	0	0	0	0	0	**404**
Vervanging straatmeubilair	175	0	20	20	20	20	20	**275**
NEXTgarden	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Transitiefonds energie	1.082	0	-200	-120	0	0	0	**762**
Parkeren	78	0	-72	0	0	0	0	**6**
Wmo-hulpmiddelen	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Opvang ontheemden Oekraïne	2.447	0	649	0	0	0	0	**3.096**
Beschermd wonen naar beschermd thuis	2.034	0	127	-177	-92	-8	-8	**1.875**
Versterking dienstverlening	326	0	-73	-60	0	0	0	**192**
Voorbereidingskosten IKC De Doornick	205	0	0	0	0	0	0	**205**
Progr. Landschap, Natuur en biodiversiteit	1.132	0	0	0	0	0	0	**1.132**
Implementatie inbesteden afval	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Realisatiestimulans betaalbare woningen	0	1.778	0	0	0	0	0	**1.778**
Groenfonds Lingewaard	86	0	57	0	0	0	0	**143**
Opvang statushouders	0	0	300	0	0	0	0	**300**
Buurtrealisatieplannen transformatorhuisjes	0	0	360	0	0	0	0	**360**

Overzicht reserves en voorzieningen	Stand eind 2025	Resultaat-bestemming	2026	2027	2028	2029	2030	Stand eind 2030
Totaal bestemmingsreserves	**31.815**	**2.518**	**-935**	**12**	**138**	**396**	**37**	**33.981**
Totaal reserves	**62.314**	**7.638**	**-6.574**	**-2.099**	**-957**	**-1.393**	**-732**	**58.196**
Overzicht voorzieningen								
Voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's								
Wethouderspensioenen	5.690		-266	-266	-266	-266	-266	**4.360**
Voorziening verlofsparen	1.154		0	0	0	0	0	**1.154**
Voorziening verliesgevende grondexploitaties	169		0	0	0	0	0	**169**
	7.013	**0**	**-266**	**-266**	**-266**	**-266**	**-266**	**5.683**
Egalisatievoorzieningen								
Onderhoud wegverhardingen	7.103		-1.612	-209	-209	-209	-209	**4.653**
Onderhoud civieltechnische kunstwerken	309		6	17	17	17	17	**383**
Onderhoud gebouwen	4.790		227	268	268	268	268	**6.090**
	12.202	**0**	**-1.379**	**76**	**76**	**76**	**76**	**11.126**
Vz van derden verkregen middelen met specifieke besteding								
Voorziening planschade	1.128		0	0	0	0	0	**1.128**
Voorziening riolering	5.776		-520	-466	-552	-580	-655	**3.001**
Voorziening grafrechten	1.312		-100	-100	-100	-100	-100	**812**
	8.216	**0**	**-620**	**-566**	**-652**	**-680**	**-755**	**4.941**
Totaal voorzieningen	**27.431**	**0**	**-2.266**	**-756**	**-842**	**-871**	**-945**	**21.750**
Totaal reserves en voorzieningen	**89.744**	**7.638**	**-8.839**	**-2.856**	**-1.800**	**-2.264**	**-1.677**	**79.946**

Vooruitlopend op de besluitvorming zijn de mutaties in de reserves van de 2e Tussentijdse rapportage 2026 in bovenstaand overzicht opgenomen.

Incidentele baten en lasten

Het overzicht van incidentele baten en lasten is opgesteld volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Het BBV bepaalt het onderscheid tussen incidentele en structurele posten. Daarbij geldt:

- Incidenteel: posten die het begrotingssaldo tijdelijk beïnvloeden. Dit kan eenmalig zijn, maar ook meerjarig als het gaat om projecten of subsidies met een duidelijk eindig doel of tijdelijke looptijd.
- Reserves: mutaties in reserves worden in het BBV in principe als incidenteel aangemerkt. Uitzonderingen hierop zijn reserves die kapitaallasten dekken en de structurele inzet van de algemene reserve. Ook jaarlijkse dotaties die steeds gelijk blijven, vallen onder de incidentele mutaties.

In dit overzicht zijn alleen lasten en baten opgenomen die materieel van omvang zijn. De gemeente heeft hiervoor een grens vastgesteld van € 50.000, aansluitend bij de rapportagegrens die wij in de jaarstukken hanteren voor onder- en overschrijdingen. Voor de reservemutaties geldt deze grens niet, deze worden altijd volledig opgenomen ongeacht het bedrag.
Een groot deel van de mutaties in de tabel betreft de reserves. Stortingen in reserves worden als lasten weergegeven en onttrekkingen als baten. Voor deze reservemutaties wordt geen afzonderlijke toelichting opgenomen. Alleen de posten die geen reservemutaties zijn, lichten wij onder de tabel toe om het incidentele karakter te onderbouwen.

Bedragen x € 1.000	2027		2028		2029		2030	
Programma	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**
1 Veiligheid								
Iedereen veilig in Lingewaard	-75		-75					
Totaal programma 1	*-75*	-	*-75*	-	-	-	-	-
2 Verkeer, vervoer en waterstaat								
Rehabilitatie wegen	-534		-542		-560		-583	
Impuls woningbouw en bereikbaarheid	-170	170						
Impuls mobiliteitsmaatregelen	-100		-100					
Onderzoeken vrachtverkeer Huissen	-90							
Fietsvoorzieningen SFR15	-28							
Haalbaarheid rondwegen (coalitieakk)	-23	23						
Straatmeubilair	-20		-20		-20		-20	
Civieltechnische-kunstwerken	-18		-18		-18		-18	
Totaal programma 2	*-983*	*193*	*-680*	-	*-598*	-	*-621*	-
4 Onderwijs								
Inc. locatiegebonden kosten IHP 2019	-456							
Inc. locatiegebonden kosten IHP 2025	-291		-241		-1.283		-1.283	
Totaal programma 4	*-747*	-	*-241*	-	*-1.283*	-	*-1.283*	-

Bedragen x € 1.000	2027		2028		2029		2030	
Programma	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**
5 Sport en cultuur								
Kunst	-8		-8		-8		-8	
Totaal programma 5	*-8*	-	*-8*	-	*-8*	-	*-8*	-
6 Sociaal Domein								
Beschermd wonen/beschermd thuis	-555	555	-8	8	-8	8	-8	8
Ambulantiseringsmiddelen Arnhem	-461	461						
Frictiekosten bezuinigingen sociaal domein	-145							
Strategische agenda sociaal domein	-29	29						
Totaal programma 6	*-1.190*	*1.045*	*-8*	*8*	*-8*	*8*	*-8*	*8*
7 Volksgezondheid en milieu								
Transitiefonds energieprojecten 2027	-120	120						
Strategische visie NEXTgarden	-110	110						
Alcohol en drugspreventie 2025-2028	-82	82	-84	84				
Proeftuinen aardgasvrije wijken	-81	81	-81	81				
Totaal programma 7	*-393*	*393*	*-165*	*165*	-	-	-	-
8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing								
Fonds ruimtelijke ontwikkeling					-222	222		
Impuls woningbouw	-100							
Implementatie Omgevingswet	-289		-150					
Totaal programma 8	*-389*	-	*-150*	-	*-222*	*222*	-	-
9 Bestuur en ondersteuning								
Project versterking dienstverlening		60						
Totaal programma 9	-	*60*	-	-	-	-	-	-
Totaal incidentele baten en lasten	**-3.785**	**1.691**	**-1.327**	**173**	**-2.119**	**230**	**-1.920**	**8**

Toelichting

Programma 1

Iedereen veilig in Lingewaard

Voor fase 2 van de uitvoering van de motie 'Iedereen veilig in Lingewaard, inclusief meisjes en vrouwen' is incidenteel € 75.000 per jaar nodig voor 2 jaar. Fase 2 is een tijdelijke extra impuls waarbij we inzetten op:

- het betrekken van verenigingen, o.a. via sport- en cultuurpartners
- het faciliteren van trainingen voor vrijwilligers
- het aanpassen van het Integraal Veiligheidsplan
- het toevoegen van vragen aan de Veiligheidsmonitor die eenmaal per 4 jaar wordt gehouden
- het inzetten van instrumenten als subsidie- en vergunningsvoorwaarden om het onderwerp structureel in te bedden.

Programma 2

Impuls woningbouw en bereikbaarheid

Op 4 juni jl. heeft de gemeenteraad besloten om incidenteel € 200.000 beschikbaar te stellen voor een extra eerste impuls voor woningbouw en bereikbaarheid. Deze lasten worden gedekt door de algemene reserve. Er is een inschatting gemaakt van de besteding van deze gelden in de jaren en hierbij is € 30.000 opgenomen in 2026 en € 170.000 in 2027. In de praktijk kan blijken dat er meer uitgaven zijn in 2026 en daarmee minder in 2027.

Impuls mobiliteitsmaatregelen

In het onderdeel aanvullend beleid en intensivering bestaand beleid in deze begroting is een aanvullende impuls opgenomen voor mobiliteit voor 2 jaar van € 100.000 per jaar. Deze gelden zetten we in op knelpunten op de uitvoeringscapaciteit. Deze knelpunten komen voort uit een aantal nieuwe onderzoeken in 2027, waarvan de conclusies in 2028 een vervolg krijgen. Tegelijkertijd zetten we in die jaren meer uitvoeringscapaciteit op bestaande verkeersknelpunten en het Gemeentelijk Mobiliteitsplan.

Onderzoeken vrachtverkeer Huissen

In het onderdeel aanvullend beleid en intensivering bestaand beleid in deze begroting zijn een aantal (verkennende) onderzoeken opgenomen met betrekking tot de beperking van het vrachtverkeer door het centrum van Huissen. Dit betreft de volgende onderzoeken:

- Truckspotting ad € 30.000
- Verkennend onderzoek bewegwijzering bedrijventerreinen ad € 20.000
- Verkennend onderzoek beïnvloeding navigatiesystemen vrachtverkeer ad € 15.000
- Verkennend onderzoek parkeerterrein Looveer ad € 25.000

Dit zijn incidentele onderzoeken waarmee met de conclusies onderbouwde keuzes gemaakt kunnen worden voor het te voeren beleid.

Programma 4

Incidentele locatiegebonden kosten Integraal huisvestingsplan onderwijshuisvesting (IHP) 2019

In de komende jaren doen wij als gemeente forse investeringen in de huisvesting van onderwijs. Naast de investeringen die meerjarig worden afgeschreven zijn er voor de verschillende scholen ook incidentele kosten. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om sloopkosten en huur van noodlokalen. Sloopkosten leiden direct tot eenmalige extra kosten en de huur van de noodlokalen voor de periode van de bouw van de school.
De € 456.000 aan incidentele lasten betreffen de incidentele locatiegebonden kosten uit het IHP van 2019.

Incidentele locatiegebonden kosten Integraal huisvestingsplan onderwijshuisvesting (IHP) 2025

In de komende jaren doen wij als gemeente forse investeringen in de huisvesting van onderwijs. Naast de investeringen die meerjarig worden afgeschreven zijn er voor de verschillende scholen ook incidentele kosten. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om sloopkosten en huur van noodlokalen. Sloopkosten leiden direct tot eenmalige extra kosten en de huur van de noodlokalen voor de periode van de bouw van de school.
De € 291.000 aan incidentele lasten in 2027 oplopend naar € 1.283.000 in 2030 betreffen de incidentele locatiegebonden kosten uit het IHP van 2025.

Programma 6

Beschermd wonen, beschermd thuis

We voeren het Lokaal uitvoeringsplan beschermd wonen & beschermd thuis & Maatschappelijke opvang 2026-2027 uit. Dit leidt tot incidentele lasten van € 555.000 in 2027 die gedekt worden door de daarvoor bestemde reserve Beschermd wonen, beschermd thuis.

Ambulantiseringsmiddelen Arnhem
In 2026 en 2027 ontvangen we ambulantiseringsmiddelen vanuit de gemeente Arnhem voor het thema beschermd wonen, beschermd thuis. Deze gelden storten wij in de reserve Beschermd wonen, beschermd thuis en zetten wij in voor dit doel, zie ook het voorgaande onderdeel Beschermd wonen, beschermd thuis.

Frictiekosten bezuinigingen sociaal domein
Om de maatregelen zoals opgenomen in de bezuinigingsvoorstellen voor het sociaal domein tot uitvoer te brengen is tijdelijk extra inzet nodig in de jaren 2025, 2026 en 2027. Dit is nodig voor de nadere uitwerking en implementatie van de maatregelen.

Programma 7
Transitiefonds energieprojecten 2027
Dit betreft incidentele projecten van in totaal € 120.000 ten behoeve van klimaat en energie in 2026 die worden gedekt uit de reserve Transitiefonds energie.

Strategische visie NEXTgarden
Voor de uitvoering van de strategische visie NEXTgarden is incidenteel budget beschikbaar. Dit budget van € 110.000 wordt gedekt uit de algemene reserve.

Alcohol- en drugspreventie 2025-2028
In het lokale plan Beschermd wonen, beschermd thuis zijn ook voor 4 jaar incidentele middelen beschikbaar voor alcohol- en drugspreventie. Deze middelen worden gedekt uit de reserve Beschermd wonen, beschermd thuis.

Proeftuin aardgasvrije wijken
Onze gemeente werkt samen met het Rijk aan een proeftuin aardgasvrije wijken in de wijk de Zilverkamp in Huissen. Hiervoor ontvangen wij subsidie die wij besteden aan onderzoeken, communicatie en gesprekken met mogelijke deelnemers.

Programma 8
Impuls woningbouw
In 2027 zetten wij € 100.000 incidenteel in voor de inhuur van planjuristen. Dit voorkomt dat plannen vertraging oplopen door een tekort aan capaciteit voor juridische planbegeleiding. In de tussentijd onderzoeken in hoeverre de formatie van planjuristen structureel uitgebreid moet worden. Indien dit het geval is, wordt dit opgenomen in de Kadernota 2028.

Implementatie Omgevingswet
Op 1 januari 2024 trad de Omgevingswet in werking. Als gevolg daarvan moeten uiterlijk in 2032 alle bestemmingsplannen vervangen zijn door 1 omgevingsplan voor het hele gemeentelijke grondgebied. Op dit moment werken we aan een omgevingsplan voor deelgebied Haalderen om hierin ervaring op te doen. In 2026 starten we met het omgevingsplan voor het hele gemeentelijke grondgebied. We hebben gekozen om in de de jaren 2025 t/m 2028 het omgevingsplan voor het hele gemeentelijk grondgebied op te stellen. Dit doen wij zonder dat andere ruimtelijke ontwikkelingen vertragen. Voor 2027 en 2028 is hiervoor een incidentele extra inzet nodig van respectievelijk € 289.000 en € 150.000.

Structurele mutaties reserves

Structurele mutaties in de reserves x € 1.000	2027	2028	2029	2030
PROGRAMMA 2				
onttrekkingen:				
Dekking parkeerplaats Molenweide	1	1	1	1
Dekking voetgangersbrug Kloosterlaan		3	3	3
Dekking Valom uit investeringsreserve	11	11	11	11
Dekking rehabilitatie wegen	54	76	139	295
Dekking fietsvoorzieningen	34	43	44	45
Dekking Maatregelen GMP investeringsplan	42	85	86	87
TOTAAL PROGRAMMA 2	142	219	284	442
PROGRAMMA 4				
onttrekkingen:				
Dekking locatiegebonden kosten Integraal Huisvestingsplan	32	32	32	32
TOTAAL PROGRAMMA 4	32	32	32	32
PROGRAMMA 5				
onttrekkingen:				
Dekking afschrijving MFA Haalderen		70	71	72
Dekking afschrijving de Kinkel uit investeringsreserve	35	36	36	37
TOTAAL PROGRAMMA 5	35	106	107	109
PROGRAMMA 9				
onttrekkingen:				
Rente Vitens ten gunste van de exploitatie	100	100	100	100
Structurele inzet Algemene Reserve*	750	750	750	750
TOTAAL PROGRAMMA 9	850	850	850	850
Totaal structurele mutaties in de reserves	1.059	1.207	1.273	1.433

* Onze gemeente maakt gebruik van de mogelijkheid om een deel van het surplus van de algemene reserve in te zetten als structurele dekking. Dit betreft € 750.000 per jaar. De inzet van deze middelen is gebonden aan de volgende voorwaarden:

- De jaarlijkse inzet bedraagt maximaal 10% van het vrij besteedbare gedeelte van de algemene reserve, dit is het totaal van de algemene reserve minus de benodigde weerstandscapaciteit (zie paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing).
- De solvabiliteit blijft groter of gelijk aan 20%.
- Er wordt een adequate risico-inventarisatie uitgevoerd.

Voor de jaren 2027 tot en met 2030 voldoen wij aan de gestelde voorwaarden.
Uiteraard beoordelen we de structurele inzet van de algemene reserve bij de Begroting 2028 opnieuw. Indien we niet meer aan de voorwaarden voldoen, stoppen we de structurele inzet van € 750.000 vanuit de algemene reserve.

Prognose balans

Activa (bedragen x € 1.000)	**Balans 01-01-2027**	**Balans 31-12-2027**	**Balans 31-12-2028**	**Balans 31-12-2029**	**Balans 31-12-2030**
Vaste activa					
Immateriële vaste activa	45	45	45	45	45
Materiële vaste activa	183.199	194.309	205.849	200.999	198.783
Financiële vaste activa	7.498	7.354	7.210	7.066	6.992
Totaal vaste activa	**190.742**	**201.708**	**213.104**	**208.110**	**205.820**
Vlottende activa					
Voorraden	223	312	0	0	0
Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar	13.046	13.046	13.046	13.046	13.046
Liquide middelen	0	0	267	1.108	3.625
Overlopende activa	9.415	9.415	9.415	9.415	9.415
Totaal vlottende activa	**22.684**	**22.773**	**22.728**	**23.569**	**26.086**
Totaal generaal	**213.426**	**224.481**	**235.832**	**231.679**	**231.906**
Passiva (bedragen x € 1.000)	**Balans 01-01-2027**	**Balans 31-12-2027**	**Balans 31-12-2028**	**Balans 31-12-2029**	**Balans 31-12-2030**
Vaste passiva					
Eigen vermogen	63.713	61.615	60.659	60.012	63.070
Voorzieningen	25.165	24.409	23.566	22.696	21.750
Vaste schulden met een looptijd ≥ 1 jaar	77.178	94.542	111.906	109.270	107.384
Totaal vaste passiva	**166.056**	**180.566**	**196.131**	**191.978**	**192.205**
Vlottende passiva					
Vlottende schulden met een looptijd < 1 jaar	13.926	10.471	6.257	6.257	6.257
Overlopende passiva	33.444	33.444	33.444	33.444	33.444
Totaal vlottende passiva	**47.370**	**43.915**	**39.701**	**39.701**	**39.701**
Totaal generaal	**213.426**	**224.481**	**235.832**	**231.679**	**231.906**

EMU-saldo

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1. Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-6.238	-2.098	-956
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	32.765	11.109	11.541
3. Mutatie voorzieningen	-2.266	-756	-842
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	223	89	-312
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo	**-41.492**	**-14.053**	**-13.027**

Autorisatie investeringsbudgetten

De raad autoriseert met het vaststellen van de begroting de nieuwe investeringen voor het begrotingsjaar 2027 die hieronder zijn opgenomen. De kapitaallasten van onderstaande investeringen zijn in de meerjarenbegroting 2027-2030 opgenomen. (Bij de begrotingsbehandeling kan de raad aangeven van welke nieuwe investeringen hij op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringsbudget wil ontvangen.)

Programma 2	
GMP 2027 (inclusief werkbudget infrastructuur)	910.000
Maatregelenprogramma GMP+	1.754.000
Hoogwatervrij maken Looveerweg	1.185.000
Fietsvoorzieningen snelfietsroute langs A15	383.000
Vervanging wegen 2026	2.150.000
Vervanging wegen 2027	1.126.250
Vervanging voetgangersbrug Kloosterlaan (H)	100.000
Doorfietsroute Huissen-Arnhem	1.500.000
Programma 5	
Vervanging groen en bomen 2026	123.000
Vervanging groen en bomen 2027	123.000
Sporthal de Brink, turnlocatie	542.000
Programma 6	
Ontmoetingsruimte ’t Zand, Huissen	100.000
Programma 7	
Investeringen Riolering 2027	5.385.000
Vervangingsinvesteringen containers 2027	1.048.000
Programma 9	
Uren investeringen 2027	500.000
Investeringen informatisering en automatisering 2027	541.000
Voorbereiding verduurzaming klimaat installatie gemeentehuis	60.000
Diverse programma’s	
Vervangingsinvestering 2027 Technisch wijkbeheer	1.040.000

Bijlagen

Kerngegevens

In deze tabel staan de cijfers per 1 januari van het betreffende jaar. In de kolommen 2024 en 2025 staan de werkelijke cijfers. In de kolommen 2026 tot en met 2030 zijn de begrote cijfers opgenomen.

Sociale structuur	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Aantal inwoners per 1 januari	47.314	47.684	47.820	**48.050**	48.300	48.500	48.625
Aantal personen met uitkering							
Participatiewet	445	471	472	**480**	492	504	516
Loonkosten subsidie	66	80	77	**85**	94	103	113
Leerlingen per 1 oktober							
- basisonderwijs	3.589	3.588	3.582	**3.571**	3.577	3.579	3.580
- speciaal onderwijs*	196	184	263	**281**	279	278	275
- voortgezet onderwijs*	2.178	2.156	1.857	**1.869**	1.845	1.813	1.774

Fysieke structuur	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Oppervlakte gemeente in hectare	6.914	6.914	6.914	**6.914**	6.914	6.914	6.914
Woonruimten per 1 januari	20.365	20.569	20.707	**20.857**	21.017	21.142	21.217
Gemiddeld aantal inwoners per woning	2,32	2,31	2,30	**2,30**	2,29	2,29	2,28

* Vanaf 2026 valt voor de berekening van de algemene uitkering het speciaal voortgezet onderwijs (PRO college) onder speciaal onderwijs en niet meer onder voortgezet onderwijs.

Beleidsindicatoren

Regeling beleidsindicatoren gemeenten
In deze ministeriële regeling is vastgesteld welke beleidsindicatoren door gemeenten in de programma's en programmaverantwoording worden opgenomen. We hebben deze verplichte indicatoren hieronder opgenomen. De opgenomen informatie is afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente' en betreft de meest actuele cijfers.

Programma 1

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	Actueel
Verwijzing naar Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt per 1.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar	16
Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.	0,3
Geweldsmisdrijven	Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners.	2,3
Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners.	0,8
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Het aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners.	2,9

Programma 2
Er zijn voor programma 2 geen verplichte indicatoren in het BBV opgenomen.

Programma 3

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	Actueel
Vestigingen van bedrijven	Aantal vestigingen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 – 65 jaar.	155,8
Functiemenging	Aantal banen in verhouding tot aantal woningen.	44%

Programma 4

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	Actueel
Absoluut verzuim	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen van 5-18 jaar.	1,7
Relatief verzuim	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners van 5-18 jaar.	34
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.	1,4%

Programma 5

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	Actueel
Niet sporters	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.	36,9

Programma 6

Wmo

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	Actueel
Wmo-cliënten met een maatwerk-arrangement	Aantal cliënten met een maatwerkarrangement per 10.000 inwoners.	710

Participatie

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	Actueel
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners van 18 jaar en ouder	140,5
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.	178,9
Banen	Het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar.	555,8
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.	75,6%
Werkloze jongeren	Het percentage werkloze jongeren.	2%

Jeugd

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	Actueel
Kinderen in armoede	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.	4%
Jongeren met een delict voor de rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.	1%
Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.	16,6%
Jongeren met jeugdbescherming	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.	0,6%
Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren.	0,1%

Programma 7

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	Actueel
Omvang fijn huishoudelijk afval	Ingezamelde hoeveelheid fijn huishoudelijk afval per inwoner per jaar.	71kg
Hernieuwbare elektriciteit	% van het energieverbruik opgewekt uit zon, wind, biomassa of waterkracht.	44,8%

Programma 8

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	Actueel
Nieuw gebouwde woningen	Aantal nieuwbouwwoningen per 1.000 woningen van de totale voorraad.	11,0
Demografische druk*	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.	83,1%

**Niet-beroepsbevolking in verhouding tot beroepsbevolking.*

Programma 9

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	Actueel
Gemiddelde WOZ waarde	Gemiddelde WOZ waarde per duizend euro.	464.000
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	€ 1.181
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	€ 1.214

Overzicht grote investeringsprojecten

Omschrijving	Begrote uitgaven	Begrote inkomsten	Saldo van Begroting	Werkelijke uitgaven t/m 30-06-2026	Werkelijke inkomsten t/m 30-06-2026	Saldo van realisatie per 30-06-2026	Som van restant budget	Begrote lasten	m.i.v.
GMP 2027-2030	-	-	-	-	-	-	-	30	2029
Hoogwatervrij maken Looveerweg	1.185	-	1.185	-	-	-	1.185	15	2027
Hoogwatervrij maken Looveerweg	533	-	533	24	-	24	509	57	2030
Doorfietsroute Huissen-Arnhem	200	-	200	-	-	-	200	43	2028
IHP 2019	47.766	-	47.766	25.662	-178	25.484	22.282	2.000	2027
IHP 2025	21.456	-	21.456	65		65	21.391		2034
Sporthal de Brink, turnlocatie	-	-	-	-	-	-	-	32	2028
MFSA Blauwenburcht	22.201	-3.000	19.201	6.800	-347	6.453	12.748	730	2028
MFA Haalderen	5.471	-541	4.930	222	-	222	4.708	255	2027
MFA Huissen	13.138	-	13.138				13.138	674	2029
Totaal	111.950	-3.541	108.409	32.773	-525	32.248	76.161	3.836	